

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑ ΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΙΣΤ | ΑΘΗΝΑΙ, ΑΓ. ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 1 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1967 | ΑΡΙΘ. 19

Ε Π Ι Κ Α Ι Ρ Α

Ἡ ἐπίσκεψις εἰς Κύπρον.

Ἡ ἐπίσκεψις τοῦ σεπτοῦ Προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας μας κ. Ἱερωνύμου εἰς Κύπρον καὶ αἱ ἐκεῖ διεξαχθεῖσαι συνομιλίας του ὑπῆρξαν ἐνέργεια εὐτυχοῦς ἐμπνεύσεως, καὶ ὁ ἀσφαλέστερος καὶ πανευφρόσυνος ἀρραβὼν τῆς Ἐνώσεως, ὅπως ἄλλως τε τόσον εὐθαρσῶς καὶ μετὰ τόσης νηφαλιότητος τὸ διεκῆρυξεν.

Καὶ εἶναι ἀληθῶς εὐτυχῆ τὰ Ἔθνη, ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὁποίων ὀρθοῦνται πνευματικὰ καὶ ἠθικὰ ἀναστήματα, ὅπως ὁ Ἐθνάρχης Μακάριος καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Ἱερώνυμος. «Ἰσχύει γὰρ δέησις δικαίου παρὰ Κυρίῳ». Καὶ διότι ἀναλίσκοντες ἑαυτοὺς ὑπὲρ τοῦ δικαίου, τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ τῆς ἐν Χριστῷ ἐλευθερίας, ἀποβαίνουν ὁμοιώματα ἀνωτέρων πνευμάτων, καὶ ὁδηγητικοὶ στῦλοι πυρὸς διὰ τοὺς πλανωμένους ἐν ἐρημίαις λαοὺς.

Ἡ δὲ συμπροσευχὴ τῶν δύο ὑπερόχων αὐτῶν ἀνδρῶν ἐνώπιον τοῦ ἁγίου θυσιαστηρίου ὑπὲρ τῆς Ἐνώσεως ἀποτελεῖ δύναμιν ἠθικὴν ἀκαταμάχητον. Ἀλλὰ καὶ ἀπολύτως εὐπρόσδεκτον εἰς τὰ ὄντα καὶ εἰς τὸ ἄπειρον ἔλεος τοῦ Κυρίου τῶν κυριευόντων.

Καὶ εἶναι βέβαιον, ὅτι τὸ Ἔθνος ὀλόκληρον διέδρα-
με ἀρωματικῇ πνοῇ αἰσιοδοξίας καὶ χρηστοτάτων ἐλ-
πίδων, ὅταν ἠσθάνθη τοὺς δύο αὐτοὺς πνευματικοὺς
ἡγέτας του τόσοσ ἀγαστῶς συνεργαζομένους.

Τὰ ἰδανικὰ κυβερνοῦν.

Ἄνεμος θετικῆς καὶ ἐντόνου ἠθικῆς ἐξυγιάνσεως, ὅπως εἶ-
ναι εἰς πάντας αἰσθητόν, ἤρχισε νὰ πνέῃ ἀνὰ τὴν χώραν μας.
Καὶ ἦτο καιρὸς. Διότι τὸ μίασμα τῆς ἀντιθέου καὶ ἀπάτρι-
δος κομμουνιστικῆς κοσμοθεωρίας εἶχε καταμολύνει τὸν ἐθνι-
κὸν μας ὄργανισμὸν καὶ ὡς ἀποσυνθετικὸν τῶν παραδεδομέ-
νων δηλητήριον εἰσέδουε παντοῦ. Θρασύστομα δαιμόνια περι-
φερόμενα ἐλευθέρως, ἢ ἐνεδρεύοντα ὑποῦλως ἀνὰ πᾶσαν πτυ-
χὴν τῆς γῆς μας, προσέφερον εἰς τὴν νεότητά μας τὸν μεθυ-
στικὸν οἶνον νέων δῆθεν προοδευτικῶν ἰδεῶν. Καὶ ἡ Ὀρθό-
δοξος πίστις μας, διὰ τῆς ὁποίας καὶ μόνον ἐπέζησαμεν ὡς
φυλὴ καὶ ὡς Ἔθνος, ἐγίνετο στόχος ἐμπαιγμῶν, μυκτηρισμῶν,
καὶ ἐμπαθῶν ἐπιθέσεων.

Ἦδη ὁμως τὰ πράγματα ἤλλαξαν. Καὶ τὰ σχολεῖα ἦνοι-
ξαν καὶ πάλιν. Οἱ μικροὶ ὁμως μαθηταὶ ὀδηγοῦνται, ὅπως
καὶ ἄλλοτε, εἰς τοὺς ἱεροὺς ναοὺς ὅπου διδάσκονται, ὅτι «ἀρχὴ
σοφίας φόβος Κυρίου». Οἱ δὲ εὐλαβέστατοι ἱερεῖς μας, ὑπὸ
τὴν νέαν Ἐκκλησιαστικὴν μας ἡγεσίαν, συνέρχονται εἰς συνά-
ξεις, ὅπου χαλυβδοῦται ἡ ἀγωνιστικὴ ἀποφασιστικότης των
διὰ τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ, ποὺ ἐμπνέει τὰς ὑψηλότερας
ἀφοσιώσεις καὶ τοὺς πλέον ἐκπάγλους ἡρωϊσμούς. Εὐλογημέ-
νον ἄς εἶναι τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ. Διότι τὰ ἰδανικὰ κυβερνοῦν
τὴν ζωὴν. Καὶ ὅσον ὑψηλότερα εἶναι, τόσοσ εὐγενικώτερους
καὶ τόσοσ ὑψηλότερους ἀπεργάζονται τοὺς τροφίμους των.
Καὶ οὐδεὶς ποτε λαὸς ἔσχεν ἰδανικὰ ὠραιότερα, εὐγενέστερα
καὶ ὑψηλότερα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

«Ἡ Ἡμέρα τοῦ Παιδιοῦ».

«Παιδιὰ καὶ εἰρήνη». Εἶναι τὸ μήνυμα τὸ ὁποῖον ἀπευθύνεται
πρὸς ὅλον τὸν κόσμον ἀπὸ τὴν ὀργάνωσιν τῶν Ἠνωμένων
Ἐθνῶν, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς 3ης Ὀκτωβρίου, ἡ ὁποία καθιερώθη
ὡς ἡμέρα παγκοσμίου ἑορτασμοῦ τοῦ παιδιοῦ. Καὶ ἐπειδὴ τὸ
παιδί ὡς στεροῦμενον ὠριμότητος, ἔχει ἀνάγκην ἰδιαιτέρας
προστασίας καὶ εἰδικῶν φροντίδων, ἡ Γενικὴ Συνέλευσις τῶν
Ἠνωμένων Ἐθνῶν προτείνει καὶ εἰδικὴν δῆλωσιν περὶ τῶν δι-

καιωμαίων του. Ὅρθα ταῦτα. Ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ τονισθῆ, νομίζομεν, ὅπως ἰδιαιτέρως, εἶναι ἡ ἱερά ὑποχρέωσις, τὴν ὁποίαν ἔχουν ὅλοι ἀνεξαιρέτως οἱ γονεῖς νὰ προσέχουν πολὺ εἰς κάθε των ἐκδήλωσιν ἐνώπιον τῶν παιδιῶν των· καὶ ὅτι ἡ εὐθύνη των εἶναι μεγίστη, ὡς πρὸς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ χαρακτῆρός των. Διότι, κατὰ τοὺς ψυχολόγους, οὗτος διαμορφοῦται μέχρι τοῦ πέμπτου κυρίως ἔτους τῆς ἡλικίας των. Πολλοὶ δὲ γονεῖς, ἀφοῦ ἀπροσεκτήσουν παντελῶς διὰ τὴν ὀρθὴν των διαπαιδαγώγησιν κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη, περιμένουν κατόπιν, μὲ ἀγωνίαν ν' ἀρχίσουν φοιτῶντα εἰς τὰ σχολεῖα, διὰ ν' ἀλλάξῃ ὁ διδάσκαλος τὸν χαρακτῆρά τους, πού ἡ ἀδιαφορία των καὶ ἡ ἀπροσεξία των ἀφήκαν νὰ διαπλασθῆ κακῶς.

Ἡ βυζαντινὴ εἰκὼν.

Ἡ Ἐκκλησία, μὲ κυρίους πραγματοποιοῦς τοὺς Αἰδεσιμωτάτους ἑφημερίους, εἶναι καιρὸς νὰ ἀποδυθῆ εἰς μίαν ἀποφασιστικὴν προσπάθειαν διὰ τὴν διάδοσιν, εἰς τοὺς Ναοὺς καὶ τὰς οἰκίας τοῦ χριστιανοῦ, τῆς βυζαντινῆς εἰκόνας. Εἶναι ὁ μόνος τύπος εἰκόνας, ὁ ὁποῖος ἔχει θέσιν εἰς τὸν ὀρθόδοξον ἑλληνικὸν Ναὸν καὶ εἰς τὸ σπίτι τοῦ Ἑλλήνος πιστοῦ. Αἱ ἀνούσιαι, γλυκεραὶ, κοσμικαί, «φράγκικαι» θρησκευτικαὶ ἀπεικονίσεις, στερούμεναι πάσης γνησίας πνευματικότητος καὶ λειτουργικοῦ χαρακτῆρος, ἐσήμανεν ἡ ὥρα νὰ ἐξοβελισθοῦν καὶ νὰ δώσουν τὴν θέσιν των εἰς τὴν καλλιτεχνικῶς καὶ θρησκευτικῶς μόνην ἀρμόζουσαν εἰκόνα, τὴν κατὰ τὰ πρότυπα τῆς ἐκκλησιαστικῆς μας παραδόσεως ζωγραφουμένην.

Διὰ νὰ πραγματοποιηθῆ ἡ «ἐκκαθάρσις» αὐτή, χρειάζεται βέβαια μία γενικωτέρα μέριμνα τῆς Ἐκκλησίας πρὸς προαγωγὴν καὶ ὑποστήριξιν τῆς τέχνης τῆς Ἁγιογραφίας. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τώρα εἶναι δυνατόν νὰ ἀντικαθίστανται αἱ δυτικὸτροποὶ ζωγραφίαι μὲ ὠραῖα ἀντίτυπα βυζαντινῶν εἰκόνων, τὰ ὁποῖα καὶ εὐθηνὰ εἶναι καὶ πολλὰ θὰ ἐκυκλοφοροῦν ἂν ὑφίστατο ἡ συστηματικὴ ζήτησις. Ἀκόμη ὑπάρχει καὶ ἡ ἐπὶ ξύλου ἀποτύπωσις τοιούτων εἰκόνων, ὡς κατὰκτησις τῆς σημερινῆς τεχνικῆς, διὰ νὰ ἀναπληρώσῃ τὰ κενὰ μὲ προσιτὸν τρόπον.

Ὅριον εἰς τὸ κήρυγμα.

Οἱ κηρύσσοντες τὸν θεῖον λόγον - μεταξὺ δὲ τούτων, μετὰ τὸν Ἐπίσκοπον, κυρίαν θέσιν ἔχει ὁ Ἐφημέριος - ἔχουν εἰς τὴν σημερινὴν ἐποχὴν βαρύτερα καὶ λεπτότερα προβλήματα νὰ ἀντιμετωπίσουν, ὥστε νὰ ἀναπαοκρίνωνται εἰς τὰς ἀπαιτή-

σεις τοῦ ὑψηλοῦ των ἔργου. Ἐν, ἀπὸ τὰ ἀπλοῦστερα ὅμως καθήκοντά των, εἶναι νὰ μὴ ὑπερβαίνουν τὰ θεμιτὰ χρονικὰ ὅρια εἰς τὸ λειτουργικὸν κήρυγμα, δηλαδὴ τὸ κήρυγμα τὸ ὁποῖον γίνεται κατὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν τῆς Κυριακῆς. Οἱ σημερινοὶ ἄνθρωποι δὲν ἔχουν τὴν ἀνθεκτικότητα τῶν παλαιοτέρων ἐποχῶν εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο. Οἱ λόγοι τοῦ φαινομένου τούτου εἶναι πολλοὶ καὶ διάφοροι καὶ δὲν ἀφοροῦν τὸ παρὸν σημείωμα. Τὸ γεγονός ἔχει σημασίαν.

Πρέπει λοιπὸν νὰ γίνῃ συνείδησις εἰς τοὺς διακονοῦντας τὸν ἄμβωνα, ὅτι ἐπιβάλλεται προσοχή, ὥστε τὸ κήρυγμα νὰ εἶναι σύντομον. Τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ μορφή του θὰ εἶναι καλύτερα καὶ οἱ καρποὶ του βεβαιότεροι. Ὁρθῶς ἐν προκειμένῳ ἔγραψεν ἐπιφανῆς νεοέλληνας θεολόγος τῆς παρελθούσης γενιᾶς: «Ἀπὸ τὸ νὰ περιμένη τὸ ἐκκλησίασμα μὲ ἀνυπομονησίαν πότε ὁ ἱεροκήρυξ θὰ τελειώσῃ τὸν λόγον του, εἶναι ἀπίερώς προτιμότερον — πράγμα πού συμβαίνει ὅταν τὸ κήρυγμα εἶναι σύντομον — νὰ λέγουν οἱ χριστιανοὶ μετὰ τὸ τέλος του: Ἄς ὀμιλοῦσεν ἀκόμη, κρῖμα πού ἐτελείωσε!».

Χρειάζεται καὶ κάτι ἄλλο.

Τὰ αὐστηρὰ μέτρα, τὰ ὁποῖα ἔλαβε προσφάτως ἡ Πολιτεία διὰ τὴν προστασίαν τῶν ἀνηλίκων ἀπὸ τὴν κακὴν ἐπίδρασιν τοῦ κινηματογράφου, θέτουν τελείαν καὶ παῦλαν εἰς τὴν ἀσυνειδησίαν πολλῶν ἰδιοκτητῶν αἰθουσῶν προβολῆς, οἵτινες ἀποβλέποντες εἰς τὴν περισσοτέραν εἰσπραξίν παρεβαίνουν τὸν σχετικὸν ἀπαγορευτικὸν νόμον, ἀφήνοντας νὰ εἰσέρχωνται διὰ νὰ ἴδουν ἀκαταλλήλους ταινίας οἱ ἀνήλικοι.

Ἄλλὰ τὸ κακὸν δὲν ἦτο μόνον αὐτό. Διὰ νὰ προφυλαχθῇ ἡ παιδικὴ ἡλικία καὶ ἡ ἄπειρος νεότης ἀπὸ τὰ ὀλέθρια «διδάγματα» τῆς Ἐβδόμης τέχνης, πρέπει νὰ ἀναμορφωθῇ ἐπὶ νέων κριτηρίων ἡ σχετικὴ πρακτικὴ λογοκρισία τῶν ταινιῶν, ὥστε νὰ μὴ χρίωνται ὡς κατάλληλοι πολλοὶ ἐξ αὐτῶν, αἱ ὁποῖαι εἰς τὴν πραγματικότητα εἶναι ἀναμφισβητήτως ἀκατάλληλοι. Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν, πρὸς ἐντροπήν μας, ὑπάγεται καὶ ἡ πλειονότης τῶν ἐλληνικῆς παραγωγῆς ταινιῶν, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἠθικῶς ἀλλὰ καὶ αἰσθητικῶς ὀ,τι χειρότερον θὰ εἴτο δυνατόν νὰ παρουσιάσῃ ἡ ὀθόνη. Οἱ Ἕλληνες παραγωγοὶ πρέπει νὰ μάθουν νὰ σέβωνται ὠρισμένας ἠθικὰς καὶ καλλιτεχνικὰς βασικὰς ἀρχὰς καὶ εἰς τοῦτο θὰ τοὺς βοηθήσῃ ἐκόντας ἄκοντας τὸ κράτος, ἂν φανῇ ἀμείλικτον ἀπέναντι τῆς ἕως τώρα ἀπαραδέκτου παραδόσεως καὶ γενναίοφρον ἀπέναντι κάθε καλῆς καὶ ὑγινοῦς προσπάθειας, μὲ οἰκονομικὰς ἀτελείας καὶ ἐπιχορηγήσεις ἀκόμη, ὅπως γίνεται εἰς ἄλλας μικρὰς, ἀλλὰ πολιτισμένας χώρας.

Η ΕΡΓΑΣΙΑ

Ι'

Ἀπὸ τὰ ὅσα εἶπαμε ὡς τώρα, τὸ συμπέρασμα εἶναι, πὼς καὶ στὰ δυὸ αὐτὰ ἀντιμαχόμενα γύρω στὴν ἔννοια καὶ τὴν ἀξιολόγηση τῆς ἐργασίας στρατόπεδα, ὑπάρχει συσσωρευμένη πολλὴ πλάνη καὶ πολλὴ ὀρθολογιστικὴ οὐτοπία. Ἡ ψευτιά καταμερίζεται, σχεδὸν ἐξίσου, καὶ στὰ δυὸ. Ἀναμφισβήτητα ὅμως, πολὺ περισσότερο στὸ σοσιαλιστικὸ - κομμουνιστικὸ σύστημα. Ποῦ ἐνῶ ἰσχυρίζεται καὶ βεβαιώνει, πὼς ἐμψυχώνεται καὶ κυριαρχεῖται ἀπὸ ἰδέες ἀπελευθερωτικές, κάνει ὅλως διόλου τ' ἀντίθετο. Καὶ συνθλίβει, μέχρι ἀποπνιγμοῦ τὴν ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου· τὸν δουλαγωγεῖ σὰν σκληρὸς ἀφέντης· καὶ δημιουργεῖ μιὰ σκληρότατη καὶ τελείως ἀπαράδεκτη τυραννία.

Καὶ καταντᾷ, μὰ τὴν ἀλήθειαν, ἀνεξήγητη ἢ ἀνοχή του καὶ ἡ ὑποταγή του αὐτῇ σὲ οὐτοπιστικὲς φαντασιώσεις· καὶ πὼς, ἐνῶ τόσο φανερὰ ἀντιμάχεται στὴν ἐλευθερία τοῦ πνεύματος καὶ στὴν ἀπέραντη κι' ἀβυθόμετρητη ἀξία τοῦ προσώπου, κατορθώνει νὰ πιστεύεται σὰν προοδευτικώτερο σύστημα· ποῦ τὸ διέπουν δῆθεν συλλήψεις καὶ ἰδέες πρωτοτυπώτερες. Κι' ἔχει δυστυχῶς παρασύρει τόσο καὶ τόσο κόσμο στὴ δολερὴ κι' ἀπαράδεκτη οὐτοπία του· μ' ἀποτέλεσμα, νὰ παραλύνη, μὲ τὴν ἄφτερη κι' ἀντίθετην ἰδεολογία του, τὴν ἠθικὴν συνείδηση· καὶ νὰ κρατῆ, μὲ τὴν ἐπιθετικότητά του, ὅλο τὸν κόσμο ἀνάστατο. Γιατὶ κανεὶς φρόνιμος καὶ λογικὸς ἄνθρωπος δὲν μπορεῖ ν' ἀρνηθῆ, πὼς ὁ κομμουνισμὸς, μὲ τὸν κόσμο τῶν χιμαιρῶν ποῦ γεννᾷ καὶ μὲ τὴν Παραδεισιακὴν οἰκονομία ποῦ ὑπόσχεται, ἀποτελεῖ τὴν ἀτελείωτη καὶ φρικτὴ τραγωδία τῶν ἡμερῶν μας·

καὶ τὸ μοιραῖο, ἀμαρτωλὸ κι' ἀποσυνθετικὸ στοιχεῖο μέσα στὴ σύγχρονη κοινωνικὴ ζωὴ.

*

Μία σύρραξη καὶ μιὰ σύγκρουση, σὰν ἓνα βαρυφορτωμένο ἀπὸ κερανοὺς σύννεφο, κρεμιέται ἐπάνω ἀπὸ τὸν κόσμο μας, ἐξ αἰτίας του. Σύγκρουση, πού μὲ τὰ σημερινὰ ἀσύλληπτης καταστροφικότητος ὄργανα καὶ μέσα, πού ἐξοπλίζει ἢ νεώτερη τεχνικὴ τὸν ἄνθρωπο, θᾶναι ἀπείρως τρισεχειρότερη ἀπὸ τὶς καταστροφικὲς μάστιγες τῆς φύσης· καὶ μποροῦν νὰ καταλήξουν στὸν ὄλεθρο τῆς οἰκουμένης, ἂν ὀδηγηθοῦμε, ἀπὸ πραγματικὴ παραφροσύνη, στὴν ἀνάγκη νὰ τὰ χρησιμοποιήσωμε. Γιατί, ὅπως τὸ βλέπουμε νὰ γίνεται σήμερα στὴν Κίνα, ἡ κομμουνιστικὴ ἰδεολογία κάνει νὰ ἐξορμοῦν ἀκάθεκτα ἀπὸ τὰ σκοτεινὰ ὑποσυνείδητα τῶν μαζῶν - σὰν πτωματοφάγες ὕαινες τ' ἀγριώτερα ἔνστικτα· καὶ ἐξωθεῖ τ' ἀφιονισμένα πλήθη νὰ διαπράττουν τὶς μεγαλύτερες βιαιότητες καὶ βαναυσότητες. Καὶ τοῦτο, γιὰτὶ κάτω ἀπὸ τὰ παθησμένα τῆς σφυροκοπήματα τίποτε δὲν ἀπομένει ὄρθιο· καὶ τίποτε ἱερό κι' ἀπαραβίαστο μέσα στὶς συνειδήσεις. Κι' ὁ κόσμος ξεστρατίζει, ὀλοένα καὶ περισσότερο, ἀπὸ τὴν ἀλήθεια τοῦ Χριστοῦ. Καὶ μιὰ ἐφάμαρτη ἐπιθυμία εὐδαιμονισμοῦ καὶ καλοπέραςσης, πού γεννιέται ἀπὸ τὰ φαντάσματα τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς, γίνεται ὁ σκοπὸς τῆς ζωῆς. Καὶ τὸ ἠθικὸ πρόβλημα, ὅπως κι' ἄλλοῦ τὸ εἶπα, ἔχει φθάσει στοὺς καιροὺς μας αὐτοὺς σ' ὀξύτητα μεγάλη, ἀπὸ τὶς ἀλληλοκαταγγελίες, κι' ἀπὸ τὶς ὑποκριτικὲς ἐπικλήσεις ἐλευθερίας καὶ τῶν δύο ἀντίμαχων συστημάτων.

*

Γιατὶ σήμερα, κατὰ κανόνα σχεδόν, ἔχομε καταντῆσει ὅλοι μας Θωμαῖστές· καὶ κανεὶς δὲν πιστεύει, παρὰ στὰ πράγματα μόνο πού βλέπει, καὶ πού μπορεῖ

νά τὰ ψηλαφίση. Καί τὸ πρόσωπο τοῦ ἀνθρώπου στέκει ἀπομονωμένο μέσα στὴν πολυθόρυβη κοινωνικὴ ζωή· καὶ παραδομένο στὸν ἑαυτό του· σὰν δένδρο πού φυτρώνει μεσοκαμπῆς καὶ πού τὸ δέρνουν ὅλοι οἱ ἄνεμοι. Καὶ τόσο ἐξατομικεύεται καὶ τόσο κατεψυγμένη γίνεται ἡ διαβίωσή του, πού καταντᾷ νὰ μὴν βρίσκη ἄσυλο καὶ χαρὰ καὶ ἱκανοποίηση οὔτε καὶ σ' αὐτὴν ἀκόμα τὴν οἰκογενειακὴ ζωή, πού φθείρεται καθημερινὰ ἡ ἱστορικὴ τῆς σάρκα. Καὶ συχνὰ συμβαίνει, κάτω ἀπὸ τὴν ἴδια στέγη νὰ δουλεύῃ ὁ καθένας γιὰ τὸν ἑαυτό του· ν' ἀδιαφορῇ ὁ ἀδελφός γιὰ τὴν ἀδελφή του, οἱ γονεῖς γιὰ τὰ παιδιά τους, καὶ τὰ παιδιά γιὰ τοὺς γονεῖς των. Κι' ἂν ὑπάρχη κάποια συνοχή, ἡ συνοχή εἶναι μηχανικὴ, κι' ἐπιφανειακὴ, κι' ἀνύπαρκτη ἠθικὰ καὶ πνευματικὰ. Καὶ βέβαια ἡ εἰκόνα πού δίνομε, κάθε ἄλλο παρὰ εὐχάριστη εἶναι. Εἶναι ὅμως δυστυχῶς ἀληθινή. Καὶ αἰτία εἶναι, ἐπειδὴ τὸ πνεῦμα μας κατάντησεν ἄφτερο καὶ δὲν θητεύει σὲ κανένα ἀνώτερο σκοπὸ. Παρὰ εἵμαστε βυθισμένοι ὡς τὸν λαϊμό, σὲ μιὰν ὑλιστικὴν ἀντίληψη τῆς ζωῆς καὶ τοῦ κόσμου. Κι' ἀπομένουν κλειστὲς καὶ βουβὲς ἀπὸ πάνω μας οἱ πύλες τῶν οὐρανῶν· πού ὅπως διασαλπίζει ἀνερυθρίαστα καὶ σὰν βραχνόφωνος κόρακας ὁ κομμουνισμός, εἶναι ἄδειος ἀπὸ τὴν παρουσία καὶ ἀπὸ τὴν πνοὴ τῆς θείας Μεγαλωσύνης !...

(Συνεχίζεται)

ΘΕΟΔΟΣΗΣ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

Ὁ «Ἐφημέριος» εἶναι πρόθυμος νὰ δίδῃ ἀπαντήσεις εἰς ἐρωτήσεις ἐπὶ ἀποριῶν, ἀναφερομένων εἰς ζητήματα, τὰ ὁποῖα, ἔχουν σχέσιν πρὸς τὸ ἔργον τοῦ Ἐφημερίου (ποιμαντικόν, λειτουργικόν κλπ.). Ἐπομένως οἱ εὐλαβέστατοι ἐφημέριοι δύνανται ν' ἀπευθύνουν ἐρωτήματα ἐπὶ τοιούτων ἀποριῶν. Αἱ ἀπαντήσεις θὰ δίδωνται εἰς τὴν σελίδα τῆς ἀλληλογραφίας.

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΟΥ
ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ
ΤΟΥ ΝΑΖΙΑΝΖΗΝΟΥ
Ο ΠΕΡΙ ΙΕΡΩΣΥΝΗΣ ΛΟΓΟΣ

ΑΡΧΑΙΟΝ ΚΕΙΜΕΝΟΝ

με'. Τίς μήπω τοῖς ἀγνοῖς καὶ πεπυρωμένοις τοῦ Θεοῦ λογίοις καεῖς τὴν καρδίαν ἐν τῷ διανοιγῆναι αὐτῷ τὰς Γραφάς· μηδὲ ἀπογραψάμενος αὐτὰ τρισσῶς ἐπὶ πλάτος τῆς καρδίας, ὥστε νοῦν ἔχειν Χριστοῦ· μηδὲ τῶν τοῖς πολλοῖς ἀποκρύφων καὶ ἀοράτων καὶ σκοτεινῶν θησαυρῶν εἶσω γενόμενος, ὥστε τὸν ἐν αὐτοῖς κατοπτεῦσαι πλοῦτον, καὶ ἄλλους πλουτίζειν δύνασθαι, πνευματικῶς συγκρίνων πνευματικοῖς;

Τίς μήπω θεωρήσας, ὡς θεωρεῖν ἄξιον, τὴν τερπνότητα Κυρίου, καὶ ἐπισκεψάμενος τὸν ναὸν αὐτοῦ, μᾶλλον δὲ ναὸς γενόμενος Θεοῦ ζῶντος καὶ ζῶν κατοικητήριον Χριστοῦ ἐν πνεύματι; τίς μήπω τύπων καὶ ἀληθείας ἐπιγνοὺς συγγένειαν καὶ διάκρισιν, καὶ τῶν μὲν ἀναχωρήσας, τῇ δὲ προσθέμενος, ἵνα τὴν τοῦ γράμματος φυγῶν παλαιότητα, τῇ καινότητι δουλεύσῃ τοῦ πνεύματος, καὶ μεταβῆ καθαρῶς ἐπὶ τὴν χάριν ἀπὸ τοῦ νόμου πληρουμένου πνευματικῶς ἐν τῇ καταργήσει τοῦ σώματος;

—«Λογίοις καεῖς τὴν καρδίαν».

Ἐκ τῆς εὐαγγελικῆς διήγησις, ὅτι ὁ Ἰησοῦς «φανεῖς μετὰ τὴν ἀνάστασιν διὸς τῶν μαθητῶν πορευομένοις εἰς Ἑμμαούς, κόμην τῆς Ἰουδαίας, λαλοῦσι τὰ περὶ αὐτοῦ· καὶ συμπεριπατῶν, διοίνηξεν αὐτῶν τὸν νοῦν τοῦ συνιέναι τὰς Γραφάς» (Λουκ. κδ', 13).

—«Ἀπογραψάμενος τρισσῶς».

Κατὰ τοὺς τρόπους κατὰ γράμμα δηλαδή, ἀναγωγικά, καὶ ἀλληγορικά. Κατὰ γράμμα μὲν, ὅταν τὸ γραφικὸν κείμενον θεωρῆται ὅπως ἀναγράφεται· ἀναγωγικά, ὅταν ἀνάγῃ τοὺς λογισμοὺς ὑψηλότερους, πρὸς τὴν κατανόησιν τῆς θείας ἀλήθειας· ἀλληγορικά, ὅταν ἄλλα λέγονται καὶ ἄλλα ἐννοῦνται.

—«Τίς μὴ ἐπιγνοὺς τύπων ἀληθείας».

Τύποι τῆς ἀλήθειας εἶναι τὰ ἰσορροϋμένα στὴν Παλαιὰ Διαθήκη, ἀλήθειες δέ, τὰ ἀναφερόμενα στὸ Εὐαγγέλιον.

—«Μεταβῆ καθαρῶς ἐπὶ τὴν χάριν».

Διότι, «ὁ νόμος διὰ Μωϋσέως ἐδόθη· ἡ χάρις δὲ καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο» (Ἰωάν. α', 17).

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

μέ'. Ποιός, πού δὲν ἐλαμπάδιασεν ἀκόμη ἢ καρδιά του ἀπὸ τ' ἅγια καὶ πυρωμένα λόγια τοῦ Θεοῦ, μὲ τὸ νὰ τοῦ ἀποκαλυφθοῦνε οἱ ἅγιες Γραφές, καὶ πού δὲν τὰ χάραξε τὰ λόγια αὐτά, πέραν ὡς πέρα, στὴν καρδιά του, ὥστε ν' ἀποκτήσῃ νόηση τοῦ Χριστοῦ, καὶ πού δὲν μπῆκε βαθειὰ στὸ νόημα τῶν θησαυρῶν, πού εἶναι σημεῖο ἀπόκρυφο καὶ σκοτεινό, ὥστε καὶ τὸν πλοῦτο τους νὰ γνωρίσῃ κι' ἄλλους νὰ μπορῇ νὰ πλουτίζη, συγκρίνοντας τὰ πνευματικὰ μὲ τὰ πνευματικὰ ;

Ποιός πού δὲν ἐστοχάστηκεν ἀκόμη—ὅπως ἀξίζει νὰ τὴ στοχαζώμαστε—τὴ χαρὰ τοῦ Κυρίου καὶ δὲν ἐγνώρισε τὸν ναό του· ἢ μᾶλλον δὲν ἐγίνηκε ὁ ἴδιος ναὸς τοῦ ζωντανοῦ Θεοῦ κι' ἔμπνοο πνευματικὸ κατοικητήριο τοῦ Χριστοῦ ; Ποιός, πού δὲν ἀπόκτησεν ἀκόμη τὴν αἴσθησι τῆς διαφορᾶς, ἢ τῆς συγγενείας πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στοὺς τύπους καὶ τὴν ἀλήθεια, καὶ ν' ἀποκηρύξῃ μὲν τοὺς πρώτους, ν' ἀγκαλιάσῃ δὲ τὴν ἀλήθεια· γιὰ νὰ μπορέσῃ ν' ἀποφύγῃ τὴν παλαιὰ τῆς διατύπωση, καὶ νὰ ὑπηρετήσῃ τὴν νέα πνευματικὴ ἀλήθεια· κι' ἔτσι νὰ περάσῃ καθαρὸς ἀπὸ τὸν νόμο, πρὸς τὴν ἀποκάλυψι τῆς θείας Χάριτος, πού τὸ πνευματικὸ του πλήρωμα βρῖσκεται στὴν κατάργησι τοῦ σώματος ;

ΑΡΧΑΙΟΝ ΚΕΙΜΕΝΟΝ

Τίς μήπω διὰ πασῶν ὀδεύσας τῶν τοῦ Χριστοῦ προσηγοριῶν καὶ δυνάμεων, καὶ ἔργῳ καὶ θεωρίᾳ, τῶν τε ταπεινοτέρων καὶ τελευταίων, τοῦ Θεοῦ, τοῦ Υἱοῦ, τῆς Εἰκόνας τοῦ Λόγου, τῆς Σοφίας, τῆς Ἀληθείας, τοῦ Φωτός, τῆς Ζωῆς, τῆς Δυνάμεως, τῆς Ἀτιμίδος, τῆς Ἀπορροίας, τοῦ Ἀπαυγάσματος, τοῦ Ποιητοῦ, τοῦ Βασιλέως, τῆς Κεφαλῆς, τοῦ Νόμου, τῆς Ὁδοῦ, τῆς Θύρας, τοῦ Θεμελίου, τῆς Πέτρας, τοῦ Μαργαρίτου, τῆς Εἰρήνης, τῆς Δικαιοσύνης, τοῦ Ἀγιασμοῦ, τῆς Ἀπολυτρόσεως, τοῦ Ἀνθρώπου, τοῦ Δούλου, τοῦ Ποιμένου, τοῦ Ἀμνοῦ, τοῦ Ἀρχιερέως, τοῦ Θύματος, τοῦ Πρωτοτόκου πρὸ κτίσεως, Πρωτοτόκου ἐκ τῶν νεκρῶν, τῆς Ἀναστάσεως· τίς τούτων τῶν ὀνομάτων τε καὶ πραγμάτων ἐπακούων εἰκῆ, καὶ μήπω κοινωνήσας τῷ Λόγῳ, μηδὲ μεταλαβὼν αὐτοῦ, καθ' ὃ τούτων ἕκαστόν ἐστὶ τε καὶ κέκληται;

Τίς, μήπω σχολάσας, μηδὲ μαθὼν λαλεῖν Θεοῦ σοφίαν ἐν μυστηρίῳ τὴν ἀποκεκρυμμένην, ἔτι νήπιος ὢν, ἔτι τρεφόμενος γάλακτι, ἔτι τῶν οὐκ ἀριθμουμένων ἐν τῷ Ἰσραὴλ, οὐδὲ καταλεγόμενων εἰς Θεοῦ παράταξιν, μήπω τὸν Χριστοῦ σταυρὸν ὡς ἀνήρ αἴρειν δυνάμενος, μήπω μηδὲ ἄλλο τι μέλος ὢν ἰσως τῶν τιμιωτέρων, ἔπειτα εἰς κεφαλὴν καταστῆναι Χριστοῦ πληρώματος δέξεται χαίρων καὶ προθυμούμενος; Οὐκ ἔμοιγε κριτῆ καὶ συμβούλῳ· ἀλλ' οὗτος ὁ φόβων μέγιστος, οὗτος ὁ κίνδυνος ἔσχατος παντὶ τῷ συνιέντι καὶ τοῦ κατορθουμένου τὸ μέγεθος, καὶ τῆς διαμαρτίας τὸν ὄλεθρον.

—«Πρωτοτόκου πρὸ κτίσεως, τοῦ πρωτοτόκου ἐκ νεκρῶν».

Πρὸ κτίσεως, διότι εἶχε γεννηθῆ πρὸ πάντων τῶν αἰώνων· ἐκ νεκρῶν δέ, διότι πρῶτος ἀναστήθηκε, προδηλώνοντας καὶ τὴν ἀνάστασιν τοῦ ἀνθρώπινου γένους.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

Ποιός, πού και μ' ἔργα και μὲ λόγια, δὲν ὀδοιπόρησεν ἀκόμη μέσα στὶς προσηγορίες και τὶς θεῖες ιδιότητες τοῦ Χριστοῦ, και τὶς ἀνώτερες και πρῶτες, ἀλλὰ και τὶς τελευταῖες και ταπεινότερες γιὰ μᾶς. Τοῦ Θεοῦ δηλαδὴ, τοῦ Υἱοῦ, τῆς Εἰκόνας, τοῦ Λόγου, τῆς Σοφίας, τῆς Ἀληθείας, τῆς Ζωῆς, τῆς Δύναμης, τῆς Ἀτμίδας, τῆς Ἀπορροῆς, τοῦ Ἀκτινοβολήματος, τοῦ Δημιουργοῦ, τοῦ Βασιλέα, τῆς Κεφαλῆς, τοῦ Νόμου, τῆς Ὁδοῦ, τῆς Θύρας, τοῦ Θεμέλιου, τῆς Πέτρας, τοῦ Μαργαριταριοῦ, τῆς Εἰρήνης, τῆς Δικαιοσύνης, τοῦ Ἀγιασμοῦ, τῆς Ἀπολύτρωσης, τοῦ Ἀνθρώπου, τοῦ Δούλου, τοῦ Ποιμένα, τοῦ Ἄρτιοῦ, τοῦ Ἀρχιερέα, τοῦ Σφαγίου, τοῦ Πρωτότοκου τῆς δημιουργίας και τοῦ Πρωτότοκου στὴν ἀνάστασιν ἀπὸ τοὺς νεκροὺς ;

Ποιός πού ἀκούει ἀστόχαστα αὐτὲς τὶς ὀνομασίες και τὰ πράγματα, και χωρὶς νᾶχη συνάφεια μὲ τὸν Λόγο και νᾶχη μετουσίωση μέσα του, και νὰ ξέρη σὲ τί ἀποβλέπει ἢ τί σημαίνει τὸ καθένα ἀπ'αὐτά; Ποιός, πού οὔτε κι' ἀπησχολήθηκεν ἀκόμη μὰ οὔτε και μπορεῖ νὰ συλλάβῃ τὴν σοφία τοῦ Θεοῦ, πού ναι κρυμμένη μέσα σὲ μυστήριο, και πού εἶναι ἀκόμη βρέφος, και τρέφεται ἀκόμη μὲ γάλα, και πού ἀνήκει ἀκόμη σ' αὐτοὺς πού δὲν λογαριάζονται ἀκόμη σὰν Ἰσραηλίτες, και δὲν ἔχουνε καταταχθῆ ἀκόμη στὴν παράταξιν τοῦ Θεοῦ· πού δὲν μπορεῖ ἀκόμη νὰ σηκῶνῃ σὰν ἄνδρας τὸν σταυρὸ τοῦ Χριστοῦ· και πού χωρὶς νᾶχη γίνε ἀκόμη κάποιο ἀπὸ τ'ἀξιόλογα μέλη τοῦ πληρώματος του δέχεται, μὲ χαρὰ και μὲ προθυμία, νὰ γίνῃ κυβερνήτης του ; "Ὅχι βέβαια, κατὰ τὴν γνώμην και τὴν κρίσιν τὴν δική μου τοῦλάχιστον. Ἀλλὰ αὐτὸς ἀκριβῶς εἶναι ὁ μεγαλύτερος φόβος κι' ὁ ἔσχατος κίνδυνος γιὰ τὸν καθένα πού ἔχει συναίσθησιν και γιὰ τὸ μεγαλεῖο τοῦ κατορθώματος, μὰ και γιὰ τὸν ὄλεθρον ἀπὸ τὴν ἀποτυχία!

(Συνεχίζεται)

Ἀπόδοσιν ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

Η ΠΟΙΚΙΛΙΑ ΤΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΤΥΠΩΝ

Α'

Ἡ ἱστορική ἐξέλιξις καὶ διαμόρφωσις τῆς χριστιανικῆς λατρείας διέπεται ὑπὸ τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν ἄνθρωπον. Ἡ συγκριτικὴ ἔρευνα τῶν ἀναριθμητῶν λειτουργικῶν τύπων καὶ οικογενειῶν ἀποδεικνύει, ὅτι ἡ χριστιανικὴ λατρεία δὲν ὑπῆρξε τι στατικὸν καὶ ἀπολελιθωμένον, ἀλλὰ κατὰ καιροὺς προσηρμόζετο—βεβαίως δι' ἀποφάσεως ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τῆς ἐπισήμου ἐκκλησιαστικῆς αὐθεντίας—εἰς τὰς ἐκάστοτε ζωτικὰς πνευματικὰς ἀνάγκας τῶν πιστῶν. Δι' αὐτὸ κατ' ἐξοχὴν ἡ Ὁρθόδοξος λατρεία ἐπιτρέπει τὴν χρῆσιν οὐ μόνον τῆς ἑλληνικῆς, ἀλλ' οἰασθῆποτε γλώσσης.

Ἀλλὰ παρὰ τὸν πλοῦτον καὶ τὴν ποικιλίαν τῶν ἐναλλασσομένων καὶ ἐξελισσομένων μορφῶν τῆς χριστιανικῆς λατρείας, τὰς ὁποίας ἐδημιούργησεν ἡ ἐξέλιξις αὐτῆς, αἱ μορφαὶ αὗται δὲν ἀποτελοῦν τρόπον τινὰ διάφορα φυτὰ, κεχωρισμένα ἀπ' ἀλλήλων, ἀλλὰ συναποτελοῦν τοὺς κλάδους ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ πνευματικοῦ δένδρου, ὅπερ ζωοποιεῖται πάντοτε ὑπὸ τῆς αὐτῆς πνευματικῆς ἐντελεχείας καὶ τοῦ αὐτοῦ ζωτικοῦ χυμοῦ. Ἐὰν αἱ μορφαὶ τῆς λατρείας ὑπέστησαν ἐξέλιξιν διὰ τῶν αἰώνων, τὸ πνεῦμα αὐτῆς παρέμεινεν ἀναλλοίωτον. Ἡ ποικιλία των διὰ τῶν αἰώνων εἰσαχθέντων εἰς τὴν λατρείαν στοιχείων,—τὰ ὁποῖα ἀναγινώσκονται, ἀπαγγέλλονται, ψάλλονται, τελοῦνται, ἀκούονται, ὀρῶνται κ.λ.π.,—ὁμοιάζει πρὸς τὴν ποικιλίαν τῶν ἥχων καὶ ὀργάνων, ἥτις καθιστᾷ πλουσιωτέραν καὶ πλέον ἐλυκυστικὴν τὴν ἐνιαίαν συμφωνίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ θεμελιώδης τόνος ἀπὸ τῶν ἀποστολικῶν χρόνων μέχρι τῆς σήμερον εἶναι ἡ πείρα, ὅτι ἐν τῇ λατρείᾳ οἱ πιστοὶ μετέχουν τῆς μυστικῶς συνεχιζομένης ζωῆς τοῦ ἐνανθρωπήσαντος, σταυρωθέντος καὶ ἀναστάντος Σωτῆρος καὶ Λυτρωτοῦ. Ὡς ὁμολογεῖ ὁ προτεστάντης ἰδίως καθηγητῆς Friedrich Heiler, ἡ ὀρθόδοξος πρὸ πάντων Θ. Λειτουργία, παρὰ πάσας τὰς σημαντικὰς διαμορφώσεις, διευρύνσεις καὶ διακοσμήσεις, «διεφύλαξε τὴν πρωτοχριστιανικὴν καὶ παλαιὰν χριστιανικὴν πρᾶξιν... Ἐν ταῖς πλουσιωτάταις μορφαῖς αὐτῆς περικλείεται τὸ αὐτὸ μυστήριον, ὅπερ πάλαι ποτὲ ἦτο κεκρυμμένον εἰς ἀπλουστεράς μορφάς. Ὡς οἱ χριστιανοὶ τοῦ δ' αἰῶνος, ὡς οἱ χριστιανοὶ τῆς ἐποχῆς τῶν μαρτύρων καὶ τῶν ἀποστόλων, τοιοῦτοτρόπως ἐπίσης καὶ σήμερον οἱ πιστοὶ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς λαμβάνουν πείραν, ὅτι ἐν τῇ εὐχαριστιακῇ Λειτουργίᾳ ὁ Ἐσταυρωμένος καὶ Ἀναστὰς Χριστὸς εἶναι παρὼν καὶ ὅτι μετ' αὐτοῦ ἡ δόξα καὶ ἡ μακαριότης τοῦ οὐρανοῦ κατέρχεται ἐπὶ τῆς γῆς» (Friedrich Heiler, *Urkirche und Ostkirche*, München 1937, σ. 334) ¹.

1. Friedrich Heiler, *Urkirche und Ostkirche*, München 1937, σελ. 334.

Ἡ αἰτία τῆς λειτουργικῆς ἐξελιξέως καὶ τῆς διαμορφώσεως τῶν διαφορῶν λειτουργικῶν τύπων καὶ οἰκογενειῶν δὲν εὐρίσκεται κυρίως εἰς τὴν διαφορὰν τῆς γλώσσης, δοθέντος ὅτι διάφοροι λειτουργικοὶ τύποι εἶναι δυνατόν νὰ χρησιμοποιοῦν τὴν αὐτὴν γλῶσσαν. Ὁ ἰσχυρισμὸς τοῦ B. Botte, ὅτι ἡ διαφορὰ τῆς δογματικῆς ὁμολογίας οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν διαμόρφωσιν τῶν περιῶν ὁ λόγος τύπων², οὐδέλωσ εἶναι ἀληθής. Ὡς ὀρθῶς ἔχει περιισθῆ ὑπὸ ἄλλων ἐρευνητῶν, ὁ πόλεμος ἐναντίον τῶν αἰρέσεων ὑπῆρξεν εἰς τῶν παραγόντων, οἵτινες συνετέλεσαν εἰς τὴν περαιτέρω ἐξέλιξιν τῆς λατρείας. Ἐν τῇ ἀναφορᾷ λ.χ. τοῦ Εὐχολογίου τοῦ Σεραπίωνος, ὡς παρατηρεῖ ὁ Dix, ἀποτυπῶνται ἡ κατὰ τῆς αἰρέσεως τοῦ Ἀρείου στρεφομένη ἀλεξανδρινὴ θεολογία, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς ἐν τῇ ἀναφορᾷ ταύτῃ Ἐπικλήσεως³. Αἱ διατυπώσεις τῶν λειτουργικῶν εὐχῶν, αὐτὸ ἐυγλώττων καὶ θεολογικῶς μεμορφωμένων Πατέρων καὶ συγγραφέων ἐπεξεργαζόμενοι, οὐ μόνον προσλαμβάνουσι μορφήν φιλολογικῶς καὶ καλλολογικῶς ἐπιμελημένην, ἀλλὰ καὶ καθίστανται θεολογικῶς καὶ δογματικῶς ἀκριβεῖς. Εἰσάγεται ἐξ ἄλλου κατ' ἀντίδρασιν πρὸς τὰς αἰρέσεις ἢ ἀπαγγελία τοῦ Συμβόλου ἐν τῇ λειτουργίᾳ, ἀλλὰ καὶ αἱ ἐν ταῖς εὐχαῖς καὶ ταῖς αἰτήσεσιν ἐπακολουθοῦσαι δοξολογίαι ἀναφέρονται σχεδὸν πᾶσαι εἰς τὴν ἀγ. Τριάδα (κατὰ Ἀρειανῶν, Μακεδονιανῶν κ.λ.π.), ἀλλὰ καὶ ἡ ὑμνολογία παράγει ἀριστουργήματα δογματικῆς διατυπώσεως πρὸς ἐξουδετέρωσιν αἰρετικῶν συνθέσεων, ἐτι δὲ καὶ καθιεροῦνται λιτανεῖαι εἰς ἀντιπερισπασμὸν ἄλλων λιτανειῶν γινομένων ὑφ' αἰρετικῶν... Ἐξ ἄλλου κατὰ φυσικὸν λόγον αἱ ἐκκλίνασαι τῆς Ὀρθοδοξίας κοινότητες ἐνέμειναν εἰς τὴν χρῆσιν τῶν παλαιότερων λειτουργιῶν, τῶν περιεχουσῶν τὰς ἀμφιλόγους καὶ διαφορουμένας (δογματικῶς) ἐκφράσεις⁴. Οἴκοθεν νοεῖται, ὅτι αἱ λειτουργία αὗται εἶναι πολῦτιμοι, διότι ἀνάγουν ἡμᾶς εἰς παλαιότερους χρόνους. «Λόγω τῆς κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ χωρισμοῦ ἀναπτυχθείσης ἀμοιβαίως ἐχθρότητος μεταξὺ τῶν χωρισθεισῶν καὶ τῶν ἀφ' ὧν ἐχωρίσθησαν Ἐκκλησιῶν ἀπεκλείετο πᾶν δάνειον τούτων ἀπ' ἐκείνων καὶ συνεπῶς πᾶν ὅ,τι σήμερον ἔχουσιν ἀμφοτέραι κοινὸν προέρχεται ἐκ τῶν πρὸ τοῦ χωρισμοῦ των χρόνου⁵.

2. B. Botte, Riten und liturgische Familien. A. M. Martimort, Handbuch der Liturgiewissenschaft, I. Freiburg—Basel—Wien 1963, σ. 16 ἐξ.

3. Gregory Dix, The shape of the Liturgy, Westminster 1945.

4. Παναγιώτου Τρεμπέλα, Οἱ λειτουργικοὶ τύποι τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Ἀνατολῆς, Ἀθήναι 1961, σ. 6—7.

5. Ἐνθ' ἀνωτ., σελ. 7.

Πάντως πρέπει νά παραδεχθῶμεν, ὅτι ὁ κυριώτερος παράγων διαφοροποιήσεως τῆς λατρείας κατὰ τοὺς πρώτους χριστιανικοὺς αἰῶνας ἦτο ἡ τοπικὴ παράδοσις τῶν ἐπὶ μέρους Ἑκκλησιῶν καὶ ἡ ἐν αὐταῖς ἐκπικρατοῦσα ἐλευθερία περὶ τὴν εἰδολογικὴν διαμόρφωσιν τῶν ἀφορώντων εἰς τὴν λατρείαν.

Α'. Οἱ λειτουργικοὶ τύποι ἐν τῇ Ἀνατολῇ.

Κατὰ τὴν παρατήρησιν τοῦ Α. Raes, ἐν τῇ Ἀνατολῇ διεμορφώθησαν τρεῖς κυρίως λειτουργικοὶ τύποι, ἤτοι ὁ ἀλεξανδρινός, ὅστις εὐκόλως ὑποκατέστησε τῶν μικροτέρων κοινοτήτων τῆς Αἰγύπτου τὰ τυπικά, ὁ ἀντιοχειανός, ὅστις ἦτο ὁ αὐτὸς πρὸς τὸν παλαιστινὸν καὶ οὐδόλως ὑπερίσχυσε πασῶν τῶν τοπικῶν ἀνά τὴν Συρίαν λειτουργικῶν ἐκφάνσεων, καὶ ὁ βυζαντινός, ὅστις ἔχων τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ εἰς τὴν λειτουργικὴν πρᾶξιν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀντιοχείας ἀφωμοίωσεν ἐν τέλει ταύτην καὶ ἐπεκράτησεν αὐτῆς⁶. Ὁ ἀρμενικὸς λειτουργικὸς τύπος κατ' ἄλλους συναρτᾶται πρὸς τὸν ἀντιοχειανὸν καὶ κατ' ἄλλους πρὸς τὸν βυζαντινόν. Ἐν χαρακτηριστικόν γνώρισμα πασῶν τῶν ἀνατολικῶν λειτουργικῶν εἶναι ἡ χρησιμοποίησις ἀμεταβλήτων καὶ στερεοτύπων ἀναφορῶν, αἵτινες οὐδεμίαν ἔχουν σχέσιν πρὸς τὴν ἐκάστοτε ἀγομένην ἑορτήν. Παρὰ ταῦτα ἕκαστος τῶν λειτουργικῶν τύπων τῆς Ἀνατολῆς περιλαμβάνει πλείονας τῆς μιᾶς ἀναφορᾶς.

α') Ὁ ἀλεξανδρινὸς ἢ αἰγυπτιακὸς λειτουργικὸς τύπος περιλαμβάνει ἀφ' ἑνὸς τὴν ἑλληνικὴν λειτουργίαν τῆς Ἀλεξανδρείας, ἀφ' ἑτέρου τὴν κοπτικὴν καὶ ἐκ τρίτου τὴν αἰθιοπικὴν λειτουργίαν.

(Συνεχίζεται)

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ
Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

6. Alphonsus Raes, *Introductio in liturgiam orientalem*, Roma 1947, σελ. 23—24.

Δι' ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν («Ἐφημέριον») ἀπευθυντέον :
Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιοδικοῦ ΕΚΚΛΗΣΙΑ
Ὁδὸς Φιλοθέης 19, Ἀθῆναι - Τηλέφ. 227.689.

Η ΠΙΣΤΙΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΑΠΟΣΤΟΛΟΝ ΠΑΥΛΟΝ

(Γ')

β) Πίστις καὶ νόμος.

Ἡ σωστή καὶ ζωντανή θρησκευτική πίστις ἐκφράζεται ἀνέκαθεν ἔμπρακτα στὴν πλήρη κι' αὐθόρμητη ὑπακοή τοῦ θεϊκοῦ Νόμου.

Βέβαια, κάθε ἄνθρωπος μέσα βαθεῖα στὴ λογικὴ του φύσι φέρει ἀπ' τὸ θεῖο Δημιουργὸ γραμμένο τὸ φυσικὸ νόμο, ὁ ὁποῖος κατευθύνει τὶς σκέψεις, χειραγωγεῖ τὴ ζωὴ του, ἐνῶ τοῦ στερεεῖ κάθε δικαιολογία γιὰ τὶς κακὲς του πράξεις.

Ἐδῶ ὅμως γίνεται λόγος εἰδικὰ γιὰ τὸν ἠθικὸ νόμο τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, τὸν ὁποῖο δὲν κατήργησεν ὁ Χριστός, ἀλλὰ συνεπλήρωσε, ἐπεκύρωσε μὲ τὴν Νέα Διαθήκη του, καὶ πάντοτε θὰ ἔχη γι' αὐτὸ ἰσχὺ καὶ ἀπόλυτη ἐφαρμογή.

Τὸ νόμο αὐτό, ποὺ λέγεται καὶ μωσαϊκός, παρερμήνευσαν οἱ ἔβραιοι, τὰ τελευταῖα πιὸ πολὺ χρόνια, πρὶν ὁ Κύριος ἔλθῃ στὴ γῆ, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ κακοποιηθῆ, σὲ πολλὰ σημεῖα ν' ἀντικατασταθῆ ἀπὸ ἀνθρώπινες παραδόσεις κι' ἐπιταγές, κι' ἔτσι νὰ καταλήξῃ σὲ μιὰ ξερὴ τυπολατρεία !

Ὁ Προφήτης Ἡσαΐας τὸ εἶχε αὐτὸ προβλέψει. Κι' ὁ Χριστός τὸν ὑπενθύμισε κάποτε αὐτὸ τὸ λόγο του : «Οὗτος ὁ λαὸς τοῖς χεῖλεσι μὲ τιμᾶ, ἡ δὲ καρδιά αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ· μάτην δὲ σέβονται με, διδάσκοντες διδασκαλίας ἐντάλματα ἀνθρώπων· ἀφέντες γὰρ τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ κρατεῖτε τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρώπων !...».

Ὅλα αὐτὰ ἦταν ἔργα τῶν ὑποκριτῶν νομοδιδασκάλων καὶ φαρισαίων, οἱ ὁποῖοι ἐκαυχῶντο γιὰ τὴ γνώσι κι' ἐφαρμογὴ αὐτοῦ τοῦ νόμου, πιστεύοντες πὼς εἶναι αὐτὸ ἀρκετὸ γιὰ τὴ δικαίωσί τους.

Ὁ μακάριος Παῦλος θεωρεῖ ἀπαραίτητο ν' ἀποσαφηνίσῃ αὐτὸ τὸ θέμα. Γι' αὐτό, γύρω ἀπ' τὸ νόμο καὶ τὰ ἔργα τῆς πίστεως κάνει πολὺ λόγο στὶς ἐπιστολές του.

Δὲν ἐννοεῖ ἀπλῶς τὴν πεντάτευχο, ὅταν γιὰ τὸ νόμο μιλεῖ ὁ Ἀπόστολος. Τὸ ὑπέρτατο θεῖο θέλημα λογιᾶζει. Διδάσκει πὼς οἱ παρουσιαζόμενοι σὰν νομοδιδασκαλοὶ δὲν καταλαβαίνουν οὔτε αὐτὰ ποὺ λένε, οὔτε ἐκεῖνα γιὰ τὰ ὁποῖα δίνουν αὐθεντικὲς διαβεβαιώσεις. Ἐμεῖς ὅμως οἱ Χριστιανοὶ γνωρίζομε πὼς ὁ νόμος εἶναι καλός, ἂν τὸν μεταχειρίζεται κανεὶς σύμφωνα μὲ τὸ σκοπὸ τοῦ νόμου, ποὺ εἶναι νὰ ὀδηγήσῃ τὸν ἄνθρωπο στὸ Χριστό. Γι' αὐτὸ εἶναι «ὁ νόμος ἅγιος καὶ ἡ ἐντολὴ ἅγια καὶ δικαία

καὶ ἀγαθή». Πλὴν ὅμως ἀξιῶνει πιστὴ ἐφαρμογὴ τοῦ θεοῦ θελήματος, τὸ ὁποῖο ἐνσαρκώνει. Τὸ ν' ἀναγνωρίζη κανεὶς μόνον τὸ νόμο, νὰ τὸν μελετᾷ χωρὶς καὶ νὰ τὸν ἐφαρμόζη, αὐτὸ εἶναι δῶρον ἄδωρον. Τὸ ν' ἀρνητῆται ἐπίσης κάποιος νὰ ὑποταγῆ σ' αὐτὸν σημαίνει πῶς παίρνει ἐχθρική στάσι ἀπέναντι στοῦ Θεοῦ. Ὁ νόμος ἀποβλέπει στὴν τέλεια ὑπακοή—ἀγάπη πρὸς τὸν οὐράνιον Εὐεργέτη καὶ Δημιουργό μας, καθὼς ἐπίσης καὶ στὴν ἀγάπη καὶ ἀδελφικὴ συμπεριφορὰ στὸν συνάνθρωπό μας. Κι' αὐτὸ πραγματοποιεῖται ἀποκλειστικὰ μὲ τὴν ὑπακοή στοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος πρῶτος τὴν ἐφήρμοσε στὴν ἐντέλεια μὲ τὸ πού ἔφθασε μέχρι τὸ σταυρικὸ θάνατο.

Μὲ ἄλλα λόγια εἶναι ἀναγκαῖος καὶ ἀπαραίτητος ὁ νόμος. Ἄλλ' ἢ ἀνώτατη πηγὴ σωτηρίας δὲν εἶναι φυσικὰ ὁ νόμος κι' ἢ συμμόρφωσις σ' αὐτόν, ἀλλ' ὁ Σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ. Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς μποροῦν νὰ ἔχουν πλήρη ὑπακοή στοῦ νόμο τοῦ Θεοῦ μόνο ἐκεῖνοι, πού διαθέτουν πίστι ἀκλόνητη στὸν Κύριό μας, καὶ παίρνουν δύναμι ἀπ' τὸ ζωοποιῶν Σταυρὸ Του.

Ὁ Ἀπόστολος ἀντιτάσσεται στὶς ἰουδαϊκὰς ἀντιλήψεις γιὰ τὸ νόμο, καὶ γίνεται κατηγορηματικὸς σχετικὰ μὲ τὴν πάνη τους.

Ματαιοπονοῦν — λέγει — ὅταν πιστεύουν, πῶς μόνον μὲ τὸ νόμο, χωρὶς πεποιθήσι στὴ χάρι τῆς σωτηρίας τοῦ Σταυροῦ, θὰ μπορέσουν νὰ φθάσουν στὸν τελικὸ σκοπὸ τῆς λυτρώσεως. Ἡ πίστις στοῦ Σωτήρα, πού αὐτοὶ ἐσταύρωσαν, χειραγωγεῖ αὐθεντικὰ τὸν ἄνθρωπο στὴν ἐκπλήρωσι τοῦ θεοῦ νόμου, πού εἶναι «νόμος Χριστοῦ», «νόμος τοῦ Πνεύματος», «νόμος χάριτος», «νόμος ἀγάπης», «νόμος ἐλευθερίας».

Ἐπομένως ἢ πίστις ζωντανεῖει κι' ἐφαρμόζει τὸ νόμο. Κι' ἔχουν αὐτὸ στενὸ σύνδεσμο ἀναμεταξύ τους.

γ) Πίστις — ἔργα.

Ἐπεστήριξαν μερικοί, πῶς ὁ Παῦλος τονίζει στὴ διδασκαλία του τόσο πολὺ τὴν πίστι, ὥστε ν' ἀφίνεται στοῦ περιθώριον ἢ ἰδέα τῶν καλῶν ἔργων.

Ζεκινοῦν ἀπ' τὸ χωρίον (Ρωμ. α', 17) «ὁ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται» — εἶναι τοῦ προφήτου Ἀββακούμ —, πού ἐρμηνεύεται : ὁ δίκαιος, ὁ ὁποῖος ἐφαρμόζει τὸ νόμο, θὰ σωθῆ ἀπὸ τὴν πίστι του. Καὶ ἀποφαίνεται ὁ Ἀπόστολος : «οὐ δικαιοῦται ἄνθρωπος ἐξ ἔργων νόμου, ἐὰν μὴ διὰ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡμεῖς εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν ἐπιστεῦσαμεν, ἵνα δικαιωθῶμεν ἐκ πίστεως Χριστοῦ καὶ οὐκ ἐξ ἔργων νόμου, διότι οὐ δικαιωθήσεται ἐξ ἔργων νόμου πᾶσα σὰρξ».

Ἡ ἔννοια τῶν λόγων αὐτῶν τοῦ Παύλου εἶναι : Ὁ ἄνθρωπος πού στερεῖται ὀλότελα ἀπὸ ἔργα, ἀλλὰ διαθέτει πίστι στοῦ Χριστοῦ — ὁ ὅποιος δικαίῳνει κι' αὐτὸ ἀκόμη τὸν ἀσεβῆ — σώζεται, γιὰ τὴν αὐτὴ καὶ μόνο ἢ πίστις του ὑπολογίζεται γιὰ τὴν δικαίωσί του. Μὲ μόνη τὴν τήρησι τῶν τυπικῶν διατάξεων τοῦ μωσαϊκοῦ νόμου δὲν γίνεται κανεὶς δίκαιος. Εἶναι αὐτὸ γραμμένο καὶ στοὺς ψαλμούς : Μὲ τὰ ἔργα τοῦ νόμου δὲν πρόκειται νὰ δικαιοθῆ κανένας ἄνθρωπος. Χρειάζεται ἀπαραίτητα ἢ πίστις, σὰν κι' αὐτὴ τοῦ Ἀβραάμ, ἢ ὅποια λογαριάσθηκε ἀπ' τὸ Θεό, σὰν νὰ εἶχε τηρήσει κάθε νόμο κι' ἐντολή Του, κι' ἔτσι τὸν ἀνεκήρυξε δίκαιο. Καὶ συμπεραίνει ὁ Ἀπόστολος : Τὸ ἴδιο θὰ λογαριασθῆ καὶ σὲ μᾶς ἂν ἔχωμε δυνατὴ πίστι.

Ὁ Παῦλος θεωρεῖ ὀλοκληρωμένη κι' ἀποτελεσματικὴ τὴν πίστι, ὅταν εἶναι αὐτὴ ἐμπρακτὴ. Κι' ἢ πίστις τοῦ Ἀβραάμ ἦταν τέτοια, μὲ τρανὰ δείγματα ὑπακοῆς κι' ἀγάπης στοῦ Θεοῦ.

Τὸ ὅτι ὁ μέγας αὐτὸς Διδάσκαλος ἔχει σταθερὴ καὶ ἀμετάθετη τὴν ἀντίληψι αὐτὴ φαίνεται ὀλοκάθαρα τόσο στὸν προσωπικὸ του βίῳ, βίῳ γεμᾶτο ἀπὸ ἔργα πίστεως καὶ ἀγάπης, ὅσο κι' ἀπ' τὸ καθόλου πνεῦμα του, πού εἶναι ἀποθησαυρισμένο μέσα στις ἀθάνατες ἐπιστολές του.

Ἡ πίστις προϋποθέτει, κατὰ τὸν νοῦν τοῦ Παύλου, τὴν ἀγάπην. Γιὰ τὴν ἢ πίστις σὰν ζωοποιὸς δυνάμεις τὴν ἐκτρέφει. Ἀλλὰ κι' αὐτὴ μὲ τὴν σειρά τῆς ἐνισχύει ἀποτελεσματικὰ τὴν πίστι, ἢ ὅποια ἐκφυλίζεται, ἐξασθενίζει καὶ καταστρέφεται ἀπ' τὴν ζωὴ τῆς κακίας, τοῦ μίσους, τῆς ἁμαρτίας. Γι' αὐτὸ ἐπίμονα συνιστοῦσε στὸν Τιμόθεο : «δίδωκε δικαιοσύνην, εὐσέβειαν, πίστιν, ἀγάπην, ὑπομονήν, πραότητα». Καὶ τὸ συμπλήρωμα τῆς παραγγελίας μου — τοῦ ἐτόνιζε — εἶναι : ἀγάπη ἀπὸ καθαρὴ κι' ἀνιδιοτελεῖ καρδιά, κι' ἀπὸ ἀγαθὴ συνειδησι, ἐλευθερὴ ἀπὸ κάθε τύψι, κι' ἀπὸ πίστι εἰλικρινῆ κι' ἀληθινῆ. Ἀλλοτε πάλι μ' ἐγκαύχησι ἀναφέρει τὸ ἔργο τῆς πίστεως καὶ τὸν κόπο τῆς ἀγάπης τῶν Θεσσαλονικέων, γιὰ τοὺς ὁποίους προσεύχεται, ὥστε πάντοτε νὰ προοδεύουν ἔτσι στὰ ἔργα τῆς πίστεως. Κι' ἢ χαρὰ του εἶναι ἀφάνταστα μεγάλη, ὅταν πληροφορεῖται, πῶς οἱ Χριστιανοὶ τῶν τοπικῶν ἐκκλησιῶν, τὶς ὁποῖες ὁ ἴδιος ἴδρυσεν κι' ἐκαλλιέργησεν, διακρίνονται σ' ἔργα πίστεως καὶ ἀγάπης. Ἰδοὺ τί γράφει, στοὺς Θεσσαλονικεῖς : Σὰν ἄκουσα τὴν πίστι, πού μεταξὺ σας ὑπάρχει γιὰ τὸν Κύριον Ἰησοῦ, καθὼς ἐπίσης καὶ τὴν ἀγάπην πού δείχνετε χωρὶς ἐξαιρέσεις σ' ὅλους τοὺς χριστιανούς, δὲν παύω νὰ εὐχαριστῶ τὸν Θεὸν γιὰ σᾶς, ὅσες φορὲς σᾶς ἐνθυμοῦμαι στις προσευχές μου. Τὸ ἴδιο τονίζει καὶ στὸν Φιλήμονα : Εὐχαριστῶ τὸ Θεό, ἐπειδὴ ἀκούω τὴν πίστι πού ἔχεις στοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν ἀγάπην πού δείχνεις σ' ὅλους τοὺς χριστιανούς.

Καὶ τὸν παρακαλῶ, ἡ πίστις αὐτὴ νὰ γίνῃ τόσο πολὺ ἔμπρακτῃ καὶ ζωντανή, ὥστε νὰ λάβουν ὅλοι πλήρη γνῶσι κάθε ἀγαθοῦ, ποὺ ὑπάρχει καὶ γίνεται μεταξύ μας γιὰ τὴ δόξα τοῦ Χριστοῦ. Ἄλλὰ καὶ σ' ἄλλη περίστασι ὑπογράμιζε στοὺς Κορινθίους: Ὅφειλουμε ἀξία καὶ δίκαια νὰ εὐχαριστοῦμε πάντοτε γιὰ σᾶς, ἀδελφοί, τὸ Θεό, γιὰτὶ αὐξάνει μὲ τὸ παραπάνω ἢ πίστις σας, καὶ πλεονάζει ἡ ἀγάπη, τὴν ὁποίαν καθέννας ἀπ' ὅλους σας δείχνει στοὺς ἄλλους. Γιὰ τὴ μεγάλη σας αὐτὴ πίστι ἐμεῖς οἱ ἴδιοι καυχιόμαστε γιὰ σᾶς στὶς ἐκκλησίες τοῦ Θεοῦ, γιὰ τὴν ὑπομονὴ κι' αὐτοπεποίθησι ποὺ δείχνεται σ' ὅλους τοὺς διωγμοὺς καὶ στὶς θλίψεις. Κι' εἶναι χρέος μας νὰ τηροῦμε αὐτὴ τὴ στάσι, νὰ καρποφοροῦμε πλούσια, μὲ τὴ δύναμι τῆς πίστεως, νὰ ἐργαζόμαστε, ὅσο ζοῦμε σ' αὐτὴν ἐδῶ τὴ ζωὴ, «τὸ ἀγαθὸν πρὸς πάντας, μάλιστα δὲ πρὸς τοὺς οἰκείους τῆς πίστεως», ἢ ὁποία εἶναι φυσικὰ «καρπὸς τοῦ Πνεύματος».

(Συνεχίζεται)

Ἄρχιμ. ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ ΒΙΤΑΛΗΣ
Ἱεροκέρυξ Ἱ. Μητροπόλεως Νικοπόλεως

Μητροπολίτου Σάμου ΕΙΡΗΝΑΙΟΥ

“ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ,”

Εἰς τόμους πέντε σελ. 2124

Ἦτοι λόγοι ἑορταστικοί, περιστατικοὶ κ.λ.π., Ἄρθρα, Μελέται, τοῦ σοφοῦ καὶ ἀειμνήστου Ἱεράρχου.

Διατίθενται διὰ τοὺς αἰδεσιμωτάτους ἱερεῖς, κληρικούς, καὶ θεολόγους, πρὸς ἐμπλουτισμὸν τῆς βιβλιοθήκης των, ἀντὶ δραχμῶν 200 ἐπὶ τρίμηνον, ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν.

Πληροφορία: Γράψατε εἰς «ΕΦΗΜΕΡΙΟΝ»

Ἐκλεκτὲς σελίδες ἀπὸ τὸν Ἰ. Χρυσόστομο

ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΦΙΛΟΧΡΗΜΑΤΙΑΣ, ΤΗΣ ΠΟΛΥΤΕΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΝΕΛΕΗΜΟΣΥΝΗΣ

(Ἀπὸ τὴν ΙΑ' ὁμιλίᾳ πρὸς Ρωμαίους)

Β'

Σὺ δὲ πού μαζὶ μὲ τὴν κοινὴν σὰς φύσιν ἔχεις χίλιες δυὸ ἀφορμὲς πού σ' ἐνώνουν καὶ σέ συνδέουν πρὸς τοὺς συνανθρώπους σου, τὸ ὅτι δηλαδὴ ἔχετε τιμηθῆ μετὰ τὸ λογικόν, ὅτι ἔχετε κοινὴ πίστη καὶ εὐσέβεια, τὸ ὅτι ἀπολαβαίνετε μαζὶ μύρια ἀγαθὰ, ἔχεις καταστήσει ἀγριώτερος ἀπὸ τὰ ζῶα καὶ γιὰ τ' ἄχρηστα ὅπως διόλου πράγματα δείχνεις ἐξαιρετικὸ ἐνδιαφέρον, τοὺς δὲ ναοὺς τοῦ Θεοῦ τοὺς παραβλέπεις νὰ χάνωνται μέσα στὴ γύμνια καὶ ἀπὸ τὴν πείνα, καὶ πολλὰς φορὲς μάλιστα γίνεσαι ἀφορμὴ νὰ πάθουν χίλια δυὸ κακά. Γιατί, ἂν τὰ κήνης αὐτὰ ἀπὸ φιλοδοξία, θάπρεπε βέβαια πολὺ περισσότερο ἀπὸ τ' ἄλογόν σου νὰ περιποιῆσαι τὸν ἀδελφόν σου. Γιατὶ ὅσον καλύτερος εἶναι αὐτὸς πού ἀπολαβαίνει τὴν εὐεργεσίαν, τόσο καὶ λαμπρότερο σοῦ πλέκεται στεφάνι γιὰ τὴν τέτοια σου διάθεση καὶ προθυμίαν ὅπως τώρα βέβαια πού κάνεις τ' ἀντίθετα, δὲν τὸ καταλαβαίνεις πὼς γίνεσαι ἀφορμὴ νὰ κλῶθουν χίλιες δυὸ κατηγορίες ἐναντίον σου.

★

Γιατί ποῖος δὲν σέ κατηγορεῖ; Καὶ ποῖος δὲν σέ καταγγέλλει γιὰ ἔσχατη μισανθρωπία καὶ σκληρότητα, ἔταν σὲ βλέπη νὰ καταφρονᾷ καὶ ν' ἀτιμάζῃς τὸ ἀνθρώπινο γένος καὶ νὰ προτιμᾷς τ' ἄλογα ζῶα ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ μαζὶ μὲ τ' ἄλογα τὰ σπίτια καὶ τὰ ἐπιπλα; Δὲν ἄκουσες ἀπὸ τοὺς ἀποστόλους νὰ λένε, πὼς οἱ πρῶτοι πού δεχθῆκαν τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ πουλοῦσαν τὰ σπίτια τοὺς καὶ τὰ χωράφια τοὺς, γιὰ νὰ τρέφουν τοὺς ἀδελφούς τοὺς; Σὺ δὲ καὶ τὰ σπίτια τοὺς καὶ τὰ χωράφια τοὺς ἀρπάξεις, γιὰ νὰ στολίσῃς τ' ἄλογόν σου, καὶ τοὺς τοίχους καὶ τὰ πατώματα τοῦ σπιτιοῦ σου καὶ τὰ ξύλινα καὶ τὰ δερμάτινα ἐπιπλά σου. Καὶ τὸ φοβερώτερον ἀκόμη εἶναι, πὼς τὴν τρέλλαν αὐτὴ δὲν τὴν ἔχουν οἱ ἄνδρες μονάχα· παραδέρνει ἢ ματαιοδοξία αὐτὴ καὶ τίς γυναῖκες καὶ ἀναγκάζουν τοὺς ἄνδρες τοὺς νὰ ξοδεύουν καὶ γιὰ ὅλα τ' ἄλλα, ἐκτὸς ἀπὸ τ' ἀναγκαῖα καὶ τ' ἀπαραίτητα. Κι' ἂν τυχὸν τίς κατηγορήσῃ κανεὶς γι' αὐτὰ, ἔχουν ἑτοιμὴ τὴν ἀπολογία τοὺς, πού εἶναι γεμάτη ἀπὸ κατηγορίες. Γιατὶ—ἰσχυρίζεσαι—πὼς ὅλα, καὶ αὐτὰ καὶ

ἐκεῖνα,μποροῦν νὰ γίνουιν μαζί! Τί λές; Δέν φοβάσαι νὰ ξεστομίξης τέτοια λόγια, καὶ νὰ βάζξης τὸν Χριστὸ στὴν ἴδια μοῖρα μὲ τ' ἄλογα καὶ μὲ τὰ μουλάρια καὶ μὲ τὰ κρεβάτια καὶ τὰ ποδόσκαμνα; Καὶ μάλιστα οὔτε καὶ μ' αὐτά· ἀλλὰ τὴν μεγαλύτερη σημασία τὴν δίνεις σ' αὐτά· σ' ἐκεῖνον δὲ μόλις καὶ μετὰ βίας δείχνεις κάποιο ἐνδιαφέρον.

Γιὰ μήπως δὲν ξέρεις, πὼς ὅλα δικά του εἶναι, καὶ σὺ ὁ ἴδιος καὶ τὰ ὑπάρχοντά σου; Δέν ξέρεις πὼς καὶ τὸ σῶμά μας αὐτὸς διέπλωσσε, καὶ τὴν ψυχὴ μᾶς ἐχάρισε κι' ὅτι κι' ὅλο τὸν κόσμον αὐτὸς ἐδημιούργησε. Σὺ δὲ δὲν τοῦ ἀνταποδίνεις καμμιά ἀμοιβή. Ἀλλὰ ἂν τύχη καὶ νοικιάσης κάποιο μικρὸ σπιτάκι, ζητεῖς τακτικὸ καὶ μὲ πολλὴν ἀκρίβεια νοίκι· κατοικῶντας ὅμως κι' ἀπολαβαίνοντας ὀλάκαιρη τὴν πλάση, ποὺ σ' αὐτὸν ἀνήκει, δὲν τὸ βαστᾷ ἢ ψυχὴ σου νὰ δώσης οὔτε λίγο μίσθωμα, ἀλλὰ, μὲ τὴν ματαιοδοξία σου, καὶ τὸν ἑαυτὸ σου καὶ τὸ καθετὶ δικό σου ξεπουλᾷς, γιὰτὶ ἀπὸ ἐκεῖ ἐξαρτῶνται ὅλ' αὐτά.

Γιατὶ βέβαια οὔτε τ' ἄλογο μπορεῖ νὰ γίνῃ καλύτερο στὰ πρόσωπα του, ἂν τυχὸν τὸ στολίσῃς μὲ τὰ στολίδια αὐτά, οὔτε κι' ὁ ἀναβάτης του· καμμιά φορὰ μάλιστα καταντᾷ καὶ χειρότερος. Γιατὶ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς θεατές, παρατῶντας τὸν ἀναβάτη, στρέφουν τὰ μάτια τους πρὸς τὰ στολίδια τοῦ ἀλόγου, καὶ πρὸς τοὺς ὑπηρέτες ποὺ προηγοῦνται καὶ ποὺ ἀκολουθοῦν καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ποὺ κάνουν φασαρία. Αὐτοὶ δὲ ποὺ τὸν δορυφοροῦν τὸν μισοῦν καὶ τὸν ἀποστρέφονται σὰν κοινὸ τους ἐχθρό.

Δὲν συμβαίνει ὅμως τὸ ἴδιο πρᾶγμα, ὅταν στολίζῃς τὴν ψυχὴ σου· ἀλλὰ καὶ οἱ ἄνθρωποι καὶ οἱ ἄγγελοι καὶ ὁ κύριος τῶν ἀγγέλων, ὅλοι σοῦ ἐτοιμάζουν καὶ σοῦ πλέκουν στεφάνι. "Ὡστε, ἂν τυχὸν εἶσαι φιλόδοξος, νὰ ξεμακρύνῃς ἀπὸ τὰ ὅσα τώρα κάνεις· καὶ νὰ μὴν στολίζῃς τὸ σπίτι σου ἀλλὰ τὴν ψυχὴ σου, γιὰ νὰ γίνῃς λαμπρὸς καὶ δακτυλοδεικτούμενος· γιὰτὶ τώρα τίποτα δὲν ὑπάρχει ἀσημαντότερό σου, ὅταν ἔχῃς τὴν ψυχὴ σου παντέρημη καὶ προβάλῃς τὴν ὁμορφιά καὶ τὴν πολυτέλεια τοῦ σπιτιοῦ σου. Κι' ἂν δὲν σ' ἀρέσουν αὐτά ποὺ σοῦ λέω, ἄκουσε τί ἔκαμε κάποιος ἄπιστος καὶ ντράπου τοῦλάχιστον γιὰ τὴν σωσθὴ του κρίση κι' ἐνέργεια. Λένε δηλαδὴ πὼς κάποιος ἀπ' αὐτούς, ὅταν μπῆκε κάποτε σ' ἕνα σπίτι, ποὺ ξάστραφτεν ἀπὸ τὸ χρυσάφι καὶ ποὺ λαμποκοποῦσεν ἀπὸ τὴν ὁμορφιά ποὺ εἶχαν τὰ μάρμαρά του καὶ οἱ κολόνες του, ἐπειδὴ εἶδε πὼς καὶ τὸ πάτωμα ἦτανε παντοῦ στρωμένο μὲ χιλιόπλουμιστά χαλιά, ἔφτυσε στὸ πρόσωπο τοῦ σπιτικοικοκύρη. Κι'

ὅταν τὸν κατηγορήσαν κατόπιν γιὰ τὴν πράξιν του αὐτὴν, εἶπεν, ὅτι ἀναγκάσθηκε νὰ τὴν κἀνῆ τὴν ἀπρέπεια αὐτὴ καὶ νὰ φτύσῃ ἐπάνω στὸ πρόσωπό του, ἐπειδὴ τοῦ ἦτανε ἀδύνατο νὰ τὸ κἀμῃ σ' ἄλλο ὅποιοδῆποτε μέρος τοῦ σπιτιοῦ! ¹.

★

Βλέπεις πόσο καταγέλεστος εἶναι αὐτὸς ποὺ στολιίζει τὴν ἐξωτερικὴ μόναχα πρόσοψη καὶ πόσο τὸν εὐκολοκαταφρονοῦν οἱ μυαλωμένοι ἄνθρωποι ; Καὶ πολὺ σωστὰ καὶ δίκαια. Γιατὶ κι' ἐσύ, ἂν τυχὸν ἄφηνε κάποιος τὴν γυναῖκα του παραμελημένη καὶ νὰ φορῇ κουρέλια κι' ἐστόλιζε τὶς ὑπηρετρίδες του μὲ λαμπρὲς φορεσιές, δὲν θὰ τὸ ἀνεχόσουνα βέβαια μὲ καλωσύνη ἕνα τέτοιο πρᾶγμα, ἀλλὰ θὰ ἐξοργιζόσουνα καὶ θὰ τὸ λόγιαζες πὼς εἶναι πολὺ μεγάλη προσβολή. Τὸ ἴδιο πρᾶγμα νὰ στοχάζεσαι πὼς γίνεται καὶ μὲ τὴν ψυχὴ σου. Γιατὶ βέβαια, ὅταν καταστολίξης τοὺς τοίχους καὶ τὰ πατώματα καὶ τὰ ἐπιπλά σου καὶ τὸ καθετὶ σου, δὲν κάνεις δὲ πλούσιες ἐλεημοσύνες, οὔτε κι' ἔχεις κι' ὡς πρὸς τ' ἄλλα καμμιά σύνεση καὶ καλὴ συμπεριφορὰ, δὲν κάνεις τίποτε ἄλλο παρὰ τὸ ἴδιο πρᾶγμα, καὶ μάλιστα αὐτὸ ποὺ κάνεις εἶναι κατὰ πολὺ χειρότερο. Γιατὶ τὴν ὑπηρετρία καὶ τὴν κυρὰ τίποτα δὲν τὶς ξεχωρίζει· ἀνάμεσα δὲ στὴν ψυχὴ καὶ τὴν σάρκα ὑπάρχει πολὺ μεγάλη διαφορὰ. Κι' ἂν ὑπάρχῃ διαφορὰ μεταξὺ σάρκαος καὶ ψυχῆς, πολὺ περισσότερον ὑπάρχει μεταξὺ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σπιτιοῦ, καὶ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ κρεβατιοῦ καὶ τοῦ σκαμινοῦ.

★1

Ποιὰ λοιπὸν ἀπολογία μπορεῖ ν' ἀξίιζης, ἂν ὅλα μὲν αὐτὰ τὰ στολιίζεις μὲ ἄφθονα ἀσήμια, ἐκεῖνη δὲ τὴν καταφροναὶς νὰ φορῇ κουρέλια, καὶ νὰ πεινᾷ, καὶ νᾶναι γεμάτη ἀπὸ πληγές, καὶ νὰ τὴν δαγκάνουν χίλια δυὸ σκυλιά, καὶ ὕστερα ἀπ' ὅλα αὐτὰ νᾶχῃς τὴν ἰδέα πὼς εἶσαι ἄξιος νὰ σὲ τιμοῦν καὶ νὰ σὲ δοξάζουν ἀπὸ τὰ ἐξωτερικὰ στολίδια ποὺ ἔχεις; Πρᾶγμα μάλιστα ποὺ φανερώνει, πὼς σὲ δέρνει ἢ ἐσχάτη παρολόγιαση, τὸ νᾶσαι δηλαδὴ καταγέλαστος καὶ ντροπιασμένος καὶ ν' ἀσχημονῆς καὶ ν' ἀτιμάζῃς τὸν ἑαυτὸ σου καὶ νὰ κἀνῃς τίς πιδὸ κολασμένες πράξεις, καὶ ὕστερα ἀπ' ὅλα αὐτὰ νὰ καμαρώνῃς ἀκόμη γιὰ τὰ ἔργα σου αὐτὰ! Γι' αὐτὸ σᾶς παρακαλῶ, νὰ τὰ βάλωμε στὸ νοῦ μας καλὰ ὅλα αὐτὰ καὶ ν' ἀνανήψωμε, ἔστω καὶ καθυστερημένα καὶ νὰ γίνωμε κύριοι τοῦ ἑαυτοῦ μας· καὶ τὰ στολίσματα αὐτὰ νὰ τὰ μεταφέρωμε ἀπὸ τὰ ἔξω πρᾶγματα μέσα στὴν ψυχὴ μας. Γιατὶ ἔτσι κι' αὐτὰ θὰ παραμένουν ἀπαραβίαστα κι' ἐμᾶς μᾶς κάνει ἰσάξιους μὲ τοὺς ἀγγέλους.

Ἐπίδοση ΑΝΘΙΜΟΥ ΘΕΟΛΟΓΙΤΗ

1. Διογ. Λαερτ. εἰς τὸν βίον τοῦ Διογένοους.

ΠΛΕΙΟΤΕΡΟΝ ΚΑΙ ΚΑΘΑΡΩΤΕΡΟΝ ΦΩΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΝΕΟΛΑΙΑΝ ΜΑΣ

γ) Ὁ Ἰησοῦς εἰσῆλθεν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ὡς Σωτῆρ (41-44). Ἐνῶ ὁ Χριστὸς ἐπλησίαζε στὴν πόλι ἐνθυμήθη πόσες φορές ἐδόθη εἰς τοὺς κατοίκους ἡ εὐκαιρία νὰ μετανοήσουν καὶ νὰ τὸν δεχθοῦν ὡς Σωτῆρα, ἀλλ' αὐτοὶ τὸν ἀπέρριψαν. Γνωρίζων δὲ ὁ Κύριος τὴν ἀμαρτωλότητα καὶ σκληροκαρδίαν των καὶ προβλέπων τὴν φοβερὰν ἡμέραν τῆς τιμωρίας των, ὅτε ἡ πόλις θὰ κατεστρέφετο καὶ θ' ἀπετεφρώνετο, τὸ ὅποιον συνέβη μετ' ὀλίγα ἔτη, ἔκλαυσε δι' αὐτὴν πικρῶς καὶ εἶπε τοὺς ἐξῆς προφητικούς λόγους: «Εἶθε, λέγει, νὰ ἐγνώριζες καὶ σύ, ἐν τῇ ἡμέρᾳ σου ταύτῃ, τὰ πρὸς εἰρήνην σου (ἀποβλέποντα), ἀλλὰ τώρα ἐκρύβησαν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν σου» (ἐδ. 41), καθὼς ἐπίσης καὶ διὰ τὴν καταστροφὴν της, αἰτία τῆς ὁποίας ἦτο ἡ ἀπόρριψις τοῦ Σωτῆρος. «Ἱερουσαλήμ... ποσάνκις ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν τὰ τέκνα σου ὄν τρόπον ἐπισυναγαγεῖ ὄρνις τὰ νοσσία ἑαυτῆς ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθέλησατε. Ἰδοῦ, ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος (Ματθ. κγ', 37-38). Ἀλλὰ μήπως καὶ σήμερον, ὅτε ἡ Πατρίς μας περιβαλλομένη καὶ βαλλομένη ὑπὸ ἐξωτερικῶν καὶ ἐσωτερικῶν ἐχθρῶν διέρχεται κρίσιμον φάσιν τῆς ἐνδόξου ἱστορίας της, δὲν ἀπευθύνει καὶ πρὸς ἡμᾶς τοὺς ἀνωτέρω λόγους τοῦ ὁ Χριστὸς, πρὸς τοὺς ὁποίους συμμορφούμενοι πάντες θὰ εὐρωμεν τὴν σωτηρίαν καὶ τὴν ποθητὴν εἰρήνην; Ἄλλ' «εἰρήνην δὲν εἶνε εἰς τοὺς ἀσεβεῖς» λέγει ὁ Θεὸς (Ἦσ. νζ', 21), εἰρήνην δὲν ὑπάρχει ἐκεῖ ὅπου λείπει ἡ πίστις εἰς τὸν Χριστὸν στηριζομένη ἐπὶ τῆς δικαιοσύνης (Ρωμ. ε', 1) διὰ τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ θανάτου τοῦ Χριστοῦ, διὰ τοῦ αἵματος Αὐτοῦ (Κολ. α', 20). «Ἔως πότε μαροῖ, θέλετε ἀγαπᾶ τὴν μαροῖαν, καὶ οἱ χλευασταὶ θέλουσι μισῆ γνῶσιν;... Ἐπειδὴ ἐγὼ ἔκραζον καὶ σεῖς δὲν ὑπηρετεῖτε... κατεφρονεῖτε πάσας τὰς συμβουλὰς μου καὶ τοὺς ἐλέγχους μου δὲν ἐδέχεσθε διὰ τοῦτο καὶ ἐγὼ θέλω ἐπιγελάσει εἰς τὸν ἄνεθρόν σας... ὅταν ὁ φόβος σας ἐπέλθῃ ὡς ἐρήμωσις καὶ ἡ καταστροφὴ σας ἐφορμήσῃ ὡς ἀνεμοστρόβιλος... Ἐπιστρέψατε πρὸς τοὺς ἐλέγχους μου· ἰδοῦ ἐγὼ θέλω ἐκχεῖν τὸ πνεῦμα μου ὑφ' ὑμᾶς, θέλω σᾶς κάμει νὰ νοήσητε τοὺς λόγους μου (Παροιμ. α', 22-27).

δ) Ὁ Ἰησοῦς εἰσῆλθε εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ὡς Κύριος (45-46). Ἔρχεται εἰς τὸν Ναὸν καὶ βλέπει ὅτι τὸν ἱερὸν τόπον τῆς λατρείας τὸν εἶχον μεταβάλλει εἰς ἀγορὰν πρὸς μεγάλο σκάνδαλον τῶν πιστῶν. Μὲ τὸ κύρος τῆς θείας του ἀποστολῆς καὶ ὡς ἐξουσιαστής τῶν πάντων, θέλων νὰ καθαρῶσιν τὸν τόπον ἀπὸ τοὺς ἱεροκα-

πήλους τούς βεβηλώσαντας τὸ ναὸ τοῦ Θεοῦ, διὰ τὸν ὁποῖον ἐν-
 διεφέρετο ὡς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἔλαβε τὸ μαστίγιον καὶ ἐξεδίωξεν ἐκεῖ-
 θεν τοὺς ἐμπόρους εἰπὼν ὅτι ἐκάματε τὸν οἶκον τοῦ Πατρὸς μου,
 ὅστις εἶναι οἶκος προσευχῆς, οἶκον ἐμπορίου, στήλαιο ληστῶν. Καὶ
 ἐνεργεῖ ἐνταῦθα ὁ Χριστὸς μετ' ἐξουσίας, τὴν ὁποίαν θὰ ἐξασκήσῃ
 πλήρως ὅταν ἐγκαταστήσῃ τὴν Βασιλείαν Του ('Αποκαλ. ς', 12-17).

Ἰδοὺ ποῖος εἶνε ὁ Ἰησοῦς, τὸν ὁποῖον, ἀγαπητέ μου, θὰ ὑπο-
 δεχθῆς καὶ σύ, κρατῶν κατὰ τὴν καθιερωθεῖσαν ὑπὸ τῆς Ἐκκλη-
 σίας μας τελετὴν, βάρια καὶ κλάδους φοινίκων. Τὰ βάρια ταῦτα εἶναι
 σύμβολα νίκης, τῆς νίκης κατὰ τῆς ἁμαρτίας, κατὰ τῆς σαρκὸς
 καὶ τοῦ διαβόλου, τῆς νίκης κατὰ τῶν πολεμίων τῆς πίστεως καὶ
 τῆς πατρίδος μας. Τὴν νίκην ταύτην θὰ πραγματοποιήσωμεν διὰ
 τῆς πίστεως «αὕτη ἐστὶν ἡ νίκη ἡ νικήσασα τὸν κόσμον, ἡ πίστις
 ἡμῶν» (Α' Ἰωάν. ε', 4) καὶ θὰ νικήσωμεν ἐὰν ὅλοι μας ἀνακηρύ-
 ξωμεν βασιλέα τῶν καρδιῶν μας τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χρι-
 στὸν, τὸν Σωτῆρα καὶ Λυτρωτὴν, τὸν Μέγαν Προφήτην, τὸν Βα-
 σιλέα τὸν ἐνδοξον, τὸν Παντοδύναμον, τὸν Βασιλέα τῆς Εἰρήνης.
 Γένοιτο!

Ἄπὸ τὰ Ἅγια Πάθη τοῦ Χριστοῦ (Μαρκ. ιδ', 12-52).

Ἡ ἱστορία τῶν Παθῶν τοῦ Χριστοῦ μᾶς παρέχει πλούσια δι-
 δάγματα, τὰ ὁποῖα θὰ ἀναπτύξωμεν ἐδῶ. Ἄς προσηλώσωμεν λοι-
 πὸν τὸ βλέμμα τῆς ψυχῆς μας, ὄχι μόνον εἰς τὸν Σταυρὸν καὶ τὸν
 ἐπὶ τούτου Ἔσταυρωμένον, τὴν ἐκ τῆς ἀναπαραστάσεως τοῦ Σταυ-
 ροῦ τοῦ Χριστοῦ μόνον ἐντύπωσιν ἔστω καὶ βαθεῖαν τοιαύτην,
 ἀποκομίζοντες, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ περιεχόμενον τῆς ἐορτῆς, ἐμβα-
 θύνοντες εἰς τὴν ἐννοίαν της, ἵνα, ὡς λέγει ὁ Θ. Παῦλος, ἀγνωρί-
 σωμεν Αὐτὸν καὶ τὴν δύναμιν τῆς Ἀναστάσεως καὶ τὴν κοινωνίαν
 τῶν παθημάτων Αὐτοῦ...» (Φιλ. γ', 16).

1. Ο ΜΥΣΤΙΚΟΣ ΔΕΙΠΝΟΣ

Ὁ Κύριος πρόκειται νὰ ἐορτάσῃ διὰ τελευταία φορὰ τὸ Πά-
 σχα μετὰ τῶν μαθητῶν του. Ἡ ἐορτὴ τοῦ Πάσχα ὑπενθύμιζε
 εἰς τοὺς Ἰουδαίους τὴν ἀπελευθέρωσιν των ἀπὸ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ
 ζυγοῦ διὰ τῆς θυσίας τοῦ πασχαλικοῦ ἄμνου ('Ἐξοδ. ιβ'). Ἡ ἐορτὴ
 αὕτη ἦτο τύπος μιᾶς ἄλλης σπουδαιοτέρας ἀπελευθέρωσεως, τῆς
 ἀπαλλαγῆς μας ἀπὸ τοῦ ζυγοῦ τῆς δουλείας τῆς ἁμαρτίας καὶ τῆς
 αἰωνίου καταδίκης, διὰ τοῦ Ἄμνου τοῦ Θεοῦ θυσιασθέντος ἐπὶ τοῦ
 Σταυροῦ τοῦ Γολγοθᾶ. Ἡ ἐορτὴ αὕτη τοῦ Πάσχα ἄρχιζε ἀπὸ τὸ
 ἑσπέρας τῆς ἐπομένης Παρασκευῆς. Θὰ ἐσφάζετο κατὰ τὴν ἡμέρα

αὐτὴ ὁ πασχαλινὸς ἀμνὸς καὶ θὰ ἐτρώγετο τὸ βράδυ. Ἐπρεπε λοιπὸν ὁ Χριστὸς νὰ ἐορτάσῃ τὸ Πάσχα τὴν ἐπομένην, ἀλλὰ προέλαβε μίαν ἡμέραν, διότι τὸν ἐπομένην θὰ ἦτο ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ. Τὸ ἀρνίον ποῦ ἐσφάζετο, εἴπομεν ἦτο τύπος τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὴν ἡμέραν τῆς τυπικῆς θυσίας θὰ ἐγίνετο καὶ ἡ θυσία τοῦ ἀληθινοῦ Ἀμνοῦ «τοῦ αἵροντος τὰς ἀμαρτίας τοῦ κόσμου» (Ἰωάν. α', 29). Καὶ ἐνῶ ἐώρτασεν ὁ Χριστὸς τὸ Νομικὸν Πάσχα, παρέδωκεν, ὅπως θὰ ἴδωμεν τὸ Πνευματικὸν, τῆς Νέας Οἰκονομίας καθ' ἣν ὥραν ὁ Χριστὸς παρακάθηται εἰς τὴν Τράπεζαν μετὰ τῶν μαθητῶν του.

Εἶναι καὶ ὁ Ἰ ο ὕ δ α ς μετ' αὐτῶν. Τὸ πάθος τῆς φιλαργυρίας τὸν ἔχει κυριεύσει. Καίτοι ἐπὶ τριετίαν μετὰ τοῦ Ἰησοῦ θὰ μπορούσε ν' ἀπαλλαγῇ τοῦ πάθους τούτου, ἐν τούτοις δὲν ἠθέλησε νὰ ἐπωφεληθῇ τῆς εὐκαιρίας αὐτῆς καὶ τώρα δοῦλος τοῦ πάθους ἐνεργεῖ κατὰ τὰς εἰρηγήσεις τοῦ διαβόλου (Ἰωάν. ιβ', 2) καὶ ἀποφασίζει νὰ προδώσῃ τὸν Διδάσκαλον. Προτιμᾷ τὸν χρυσὸν τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Χριστὸς, ὡς καρδιογνώστης Θεὸς τὰ βλέπει ὅλα, γνωρίζει τὰ σχέδια τοῦ Ἰουδα καὶ τὰ προλέγει. «Εἰς ἐξ ὑμῶν, ὁ ὁποῖος τρώγει μετ' ἐμοῦ, θὰ μὲ παραδώσῃ». Καὶ ἀναφέρει ὁ Κύριος τοὺς λόγους τοῦ Δαυὶδ, ὅστις πρὸ 1000 π.Χ. ἐτῶν προεφήτευσεν τὴν προδοσίαν τοῦ Ἰουδα. «Ὁ τρώγων μετ' ἐμοῦ τὸν ἄρτον, ἐπῆρεν ἐπ' ἐμὲ τὴν πτέρναν αὐτοῦ» (Ψαλμ. μα', 9, Ἰωάν. ψ', 18). Διὰ τοὺς ἀνθρώπους οἱ ὁποῖοι θὰ ἐσώζοντο, ἔπρεπεν ὁ Ἰησοῦς ν' ἀποθάνῃ καὶ εἶναι «Ἐκεῖνος ὅστις παρεδόθη κατὰ τὴν ὀρισμένη βουλή καὶ πρόγνωσιν τοῦ Θεοῦ» (Πραξ. β', 23). Ἐν τούτοις ὁ Ἰουδας ἐνεργεῖ ἐλευθέρως καὶ ἦτο ὑπεύθυνος τῶν πράξεών του. Ὁ Χριστὸς τὸν προέτρεψε πολλάκις καὶ τὸν ἐνουθέτησεν ἀλλὰ δὲν ἤκουσε καὶ διὰ τοῦτο φέρει ἀκεραίαν τὴν εὐθύναν.

Ἐνῶ ἐτρώγων ὁ Κύριος συνέστησε τὸ μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας, συστήσας τὴν τέλειν του εἰς ἀνάμνησιν αὐτοῦ (Λουκ. κβ', 19) καὶ τοῦ ἐξιλαστηρίου θανάτου Του. (Α' Κορ. ια', 26). Ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος εἶναι τὸ σῶμα τὸ ὁποῖον θὰ ἐκόπτετο ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ καὶ τὸ πολυτίμον αἷμα, τὸ ὁποῖον θὰ ἐχύνετο διὰ τοὺς ἐνόχους ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ. Καθὼς δὲ παρὰ τῷ Ἰσραὴλ τὸ Πάσχα ἦτο ἀνάμνησις τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς Αἰγύπτου διὰ τοῦ αἵματος τοῦ Ἀρνίου, οὕτω καὶ παρ' ἡμῶν τὸ μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας, μᾶς ὑπενθυμίζει τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου, δι' οὗ ἀπελευθερώθημεν ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας, καταδίκης καὶ τοῦ θανάτου. Τὸ Μυστήριον τοῦτο ἀνανεῶν εἰς ἐκάστοτε τὸ ἔργον τῆς ἀπολυτρώσεως, μᾶς προσκολλᾷ τοὺς πνευματικούς ὀφθαλμούς τῆς ψυχῆς μας ἐπὶ τοῦ ἀμνοῦ τοῦ Θεοῦ τοῦ σφαγιασθέντος ὑπὲρ ἡμῶν καὶ μᾶς ἐνθυμίζει τὴν ἐξιλαστήριον θυσίαν, ἐφ' ἧς ἐπαναπαυόμεθα διὰ τῆς ἀμαρτίας μας καὶ ἐκ τῆς ὁποίας πηγάζει ἡ ἄφεσις τῶν ἀμαρτιῶν, ἐνῶ δὲ κοινωνοῦμεν

ὁμολογοῦμεν μετ' εὐγνωμοσύνης καὶ πίστεως, ὅτι εἰς θάνατον, τοῦ Κυρίου ὀφείλομεν τὴν σωτηρίαν μας. Διὰ τοῦτο καὶ οὐχὶ τυπικῶς, ἀλλὰ ἐν πλήρει ἐπιγνώσει τῆς ἀποτελεσματικότητος τοῦ ἐξιλαστηρίου αἵματος, πρέπει νὰ προσερχώμεθα νὰ κοινωνῶμεν τοῦ Σώματος καὶ τοῦ Αἵματος τοῦ Χριστοῦ, διότι «ὁ ἀναξίως ἐσθίων καὶ πίνων κριμα (καταδικην) ἑαυτῷ ἐσθίει καὶ πίνει μὴ διακρίνων τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου (Α' Κορ. ια', 29). "Ὅταν ὁ πιστὸς Ἀβραάμ, ἐφιλοξένησε τοὺς 3 ἀγγέλους, ὁ εἷς ἐξ αὐτῶν ἦτο ὁ Κύριος, ὅστις ἔλαβε μέρος εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ Ἀβραάμ, διότι οὗτος ἦτο τέκνον τοῦ Θεοῦ (Γεν. ιη'), ἐνῶ εἰς τὴν Τράπεζαν τοῦ Λῶτ, μόνον οἱ δύο ἄγγελοι ἐκάθησαν, διότι ὁ Λῶτ ἦτο τύπος κοσμικός. "Ἄς ἔχωμεν λοιπὸν καὶ ἡμεῖς τὴν πίστιν τοῦ Ἀβραάμ, ἵνα καὶ ὁ Κύριος μᾶς δέχεται εἰς τὴν πρᾶξιν Του καὶ μετέχοντες ταύτης ν' ἀπολαμβάνωμεν τῶν θείων εὐλογιῶν.

Ὁ Κύριος μετὰ τοὺς λόγους τῆς συστάσεως τοῦ ὑπερφυοῦς Μυστηρίου εἶπεν ὅτι «δὲν θὰ πῶ πλέον ἐκ τοῦ γεννήματος τῆς ἀμπέλου, ἕως ὅτου τὸ πῶμα καινὸν (νέον) μεθ' ὑμῶν ἐν τῇ Βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ» (Ματθ. κς', 29). Τὸ Πάσχα μᾶς ὑπενθυμίζει τὸ παρελθὸν καὶ τὸ μέλλον, τὸν Σταυρὸν καὶ τὴν δόξαν. Καὶ τὸ αἰώνιον μέλλον τοῦ πιστοῦ θὰ εἶναι ἔμπλεον χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης, διὰ τοῦτο ὁ Χριστὸς εἶπεν ὅτι θὰ πῶ ν ἐ ο ν μεθ' ἡμῶν, διότι ἡ μέλλουσα κτίσις θὰ εἶναι καινὴ καὶ τὰ σώματα ἡμῶν θὰ εἶναι καινὰ καὶ πνευματικὰ (Α' Κορ. ιε', 44).

(Συνεχίζεται)

Ἀρχιμ. ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ἀρχιμ. ΦΙΛΑΡΕΤΟΥ ΒΙΤΑΛΗ

Ἱεροκέρυκος Ἱ. Μητροπόλεως Νικοπόλεως—Πρεβέζης

ΡΗΜΑΤΑ ΖΩΗΣ ΑΙΩΝΙΟΥ

Κηρύγματα εἰς τὰ Εὐαγγέλια τῶν Κυριακῶν τοῦ Ἔτους

Ἐπαινος—εὐλογία

τῆς ἹΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Τιμᾶται δρχ. 80

Πωλεῖται παρὰ τῷ Συγγραφεῖ (Πρέβεζαν) καὶ εἰς τὰ Βιβλιοπωλεῖα Θερησκευτικῶν Ἐκδόσεων.

Ἐπὶ τῇ μνήμῃ μιᾶς ἁγίας

**Ἡ ΠΑΝΕΥΦΗΜΟΣ ΠΑΡΘΕΝΟΣ ΤΗΣ ΧΑΛΚΗΔΟΝΟΣ.
ΠΩΣ ΕΖΗΣΕ ΚΑΙ ΕΜΑΡΤΥΡΗΣΕ Ἡ ΑΓΙΑ ΕΥΦΗΜΙΑ.
ΤΟ ΘΑΥΜΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΝ ΣΥΝΟΔΟΝ**

Ἡ κατασχὺνη τῶν αἵρετικῶν

Ἡ Χαλκηδὼν ἀπλώνεται πάντοτε μὲ μιὰ ἐξωτική ὁμορφίαν εἰς τὴν ἀκτὴν τοῦ ἀνατολικοῦ Βοσπόρου καὶ εἰς τὸ στόμιον Βοσπόρου καὶ Προποντίδος, ἀγκαλιάζοντας τὴν ἀντικρυνὴ μεγάλη πρωτεύουσα, τὸ Βυζάντιον, μὲ τοὺς τρούλλους καὶ τοὺς μιναρέδες τῶν μεγάλων τζαμιῶν, χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν τῶν περισσοτέρων ἄλλοτες, καὶ μὲ τὴν ἱστορία του ποῦ ζωντανεῖ γύρω ὁ περικαλλὴς ναὸς τῆς Ἀγίας Σοφίας. Αἰῶνες ἐπέερασαν ὀλόκληροι καὶ ἡ Χαλκηδὼν εἰς τὴν θέσιν της παραμένει περιβεβλημένη μὲ τὴν αἴγλην μιᾶς φωτεινῆς ἱστορίας καὶ αὐτῆ. Μητρόπολις ἐκ τῶν πρώτων τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐξεκίνησαν πρὸς τὸ Φανάρι οἰκουμενικοὶ πατριάρχαι ἐκλεκτοί, διατρεῖ ὡς σήμερα τὴν χριστιανικὴν της ἱερότητα καὶ τὴν ἱστορίαν της τὴν φωτεινὴν, ὡς ὁ τόπος εἰς τὸν ὁποῖον ἐζήσῃ καὶ ἐμαρτύρησῃ ἡ πανεύφημος τοῦ Χριστοῦ μεγαλομάρτις Εὐφημία καὶ ὡς ἔδρα τῆς τετάρτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἡ ὁποία κατεδίκασε καὶ κατήσχυε τοὺς αἵρετικοὺς μονοφυσίτας. Ἡ ἐπέτειος τοῦ μαρτυρικοῦ θανάτου τῆς πανέμορφης χριστιανῆς παρθένου — τὴν 16ῃ Σεπτεμβρίου, — μᾶς φέρνει τὴν εὐλαβικὴν ἀνάμνησιν τῆς ζωῆς τῆς ἁγίας καὶ μᾶς ὀδηγεῖ εὐσεβεῖς προσκυνητὰς πρὸς τὴν γραφικὴν καὶ ἱερὰν Χαλκηδὼνα, τὸ σημερινὸν Καντίκιον τῶν τούρκων, εἰς ἓνα νοερὸ μνημόσυνο γύρω ἀπὸ τὸν ὑψούμενον καὶ τιμώμενον ναὸ τῆς ἁγίας Εὐφημίας.

Γεννηθεῖσα στὴν Χαλκηδὼνα, κόρη συγκλητικῶν καὶ ἀνατραφεῖσα ἀπὸ εὐσεβεστάτην καὶ συμπαθέστατην μητέρα, τὴν Θεοδοσιανήν, δὲν ἐβράδυνε ἡ νεαρὰ Εὐφημία νὰ καταστῇ πανεύφημος διὰ τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν πίστιν της πρὸς τὸν Χριστόν. Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐβασίλευσε στὴν Ρώμην ὁ ἀπηνῆς διώκτης τῶν χριστιανῶν Διοκλητιανός, ἡγεμόνευε δὲ εἰς τὴν ἀνατολήν ὁ Πρίσκοσ μὲ συγκαθέδρὸν του ἓνα φιλόσοφον, τὸν Ἀπελλιανόν, ποῦ ἦταν καὶ ἱερεὺς τοῦ ψευδοθεοῦ Ἄρεως. Ἡ Εὐφημία ἐπὶ κεφαλῆς πολυπληθοῦς ἄλλης ὁμάδος χριστιανῶν γυναικῶν ἀλλὰ καὶ ἀνδρῶν παρέμεινε ἐν τούτοις πιστὴ καὶ ἀντιμετώπιζε τὴν ἐχθρότητα καὶ τὴν σκληρότητα τῶν μισοχριστιανῶν ἀρχόντων καὶ διωκτῶν διακρινομένη

διὰ τὸ κάλλος τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς τῆς καὶ διὰ τὴν εὐγένειάν τῆς. Ὄταν ἔφθασεν ἡ ἑορτὴ τοῦ ψευδοθεοῦ Ἄρεως εἰς ὀλόκληρη τὴν ἐπαρχίαν τῆς Χαλκηδόνος εἶχαν σταλῆ γράμματα, προσταγὰς καὶ κήρυκες προσκαλῶντας ἄλλους εἰς τὴν ἑορτὴν μετὰ τὴν ἀπειλὴν ὅτι θὰ ἐφρονεῦντο μετὰ πικρὰ βασανιστήρια ὅσοι δὲν ὑπάκουαν στὶς προσταγὰς αὐτές. Ἡ Εὐφημία ἦταν ἐκ τῶν πρώτων ποὺ περιεφρόνησε καὶ τὴν πρόσκληση καὶ τὴν ἀπειλή. Καὶ ὅταν ἡ πανεύφημος κόρη καὶ ἡ ἀπὸ τριάντα τρία πρόσωπα συντροφιά τῆς ἤχθησαν κατόπιν εἰσηγήσεως τοῦ Ἀπελλιανοῦ ἐνώπιον τοῦ σκληροῦ ἡγεμόνος Πρίσκου, ὅλοι μετὰ τὴν Εὐφημίαν ἐπὶ κεφαλῆς ἀντέταξαν θάρρος καὶ ἀνδρείαν ἀφάνταστον, δηλοῦντες ὅτι ἀδίκως ὁ ἡγεμὼν χάνει τὰ λόγια του καὶ ὅτι οὗτοι προσκυνοῦν καὶ θὰ προσκυνοῦν τὸν ἀληθινὸν Θεόν, ἀδιαφορῶντας διὰ τίς συνέπειες τῆς ἀκλόνητης πίστεώς των πρὸς τὸν Χριστόν. Ἐξω φρενῶν ἀπὸ τὴν θαρραλέαν αὐτὴν ἀπάντησιν τῆς Εὐφημίας καὶ τῶν συντρόφων τῆς ὁ Πρίσκος διέταξε νὰ ὑποβάλλουν εἰς σκληροὺς δαρμούς τοὺς μάρτυρας καθημερινῶς ἐπὶ εἴκοσιν συνεχεῖς ἡμέρας καὶ νὰ ρίξουν αὐτοὺς στὶς φυλακὰς.

Μετὰ τὴν λῆξιν τοῦ δεκαήμερου τῶν βασανιστικῶν δαρμῶν καὶ τῆς φυλακίσεως ἤχθησαν καὶ πάλιν οἱ μάρτυρες πρὸ τοῦ ἡγεμόνος, ὁ ὁποῖος προσεπάθησε νὰ πείσῃ αὐτοὺς νὰ θυσιάσουν εἰς τὸν ψευδοθεὸν καὶ νὰ ἀπαρνηθοῦν τὸν Χριστόν. Ἀτρόμητος ἡ Εὐφημία πρώτη αὐτὴ ἀπήντησε ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ τὸν ἀκούσουν καὶ νὰ θυσιάσουν εἰς τὸ ἀνάισθητον εἶδωλον. Ὁργισθεὶς τότε ὁ ἡγεμὼν διέταξε νέους δαρμούς. Ἐδειραν δὲ αὐτὰς τόσον ἀπάνθρωπα οἱ ὑπηρέτες τοῦ τυράννου ὥστε ἀπὸ τὸν πολὺν κόπον των ἔπεσαν κατὰ γῆς ὡς ἡμιθανεῖς. Ὁ Θεὸς ὅμως ἐπροστάτευσε τοὺς δαρέντας, ὅποτε ὁ Πρίσκος ἐκάλεσε πλησίον του τὴν ἁγίαν καὶ προσεπάθησε νὰ τὴν πλανέψῃ, μετὰ γλυκὰ λόγια καὶ μετὰ πλοῦσιες ὑποσχέσεις. Μάταιες ὅμως καὶ οἱ παραπλανητικὰς αὐτὰς προσπάθειες τοῦ ἡγεμόνος. Ἀκλόνητη καὶ γεμάτη θάρρος πάντοτε ἡ παρθένος τῆς Χαλκηδόνος. Καὶ ὁ τυράννος διέταξε τότε καὶ ἔρριξαν αὐτὴν εἰς τοὺς στρεφροχοῦς.

*
* *

Ὁ Θεὸς τῆς Μάρτυρος ἔσπευσε ἀμέσως καὶ πάλιν εἰς τὴν βοήθειαν αὐτῆς. Μόλις ἡ ἁγία ἐτελείωσε τὴν προσευχὴν τῆς ἀόρατος οὐρανία δύναμις τὴν ἔλυσε ἀπὸ τὸν τροχὸν καὶ ἐθεράπευσε εἰς τοιοῦτον βαθμὸν τὸ καταπληγῶμένο τῆς σῶμα ὥστε νὰ μὴ φαίνεται οὔτε ἔχνος πληγῆς. Ἐντρομοὶ οἱ δῆμιοὶ τῆς τὴν ἐγκατέλειψαν ἀπρακτοί. Ἐξαγριωθεὶς ὅμως περισσότερον ὁ τυράννος ἡγεμὼν διέταξε νὰ ριφθῆ ἡ πανεύφημος παρθένος εἰς κάμινον διὰ νὰ καῆ ζωντανή. Οἱ ὑπηρέτες ὅμως ποὺ ἐπρόκειτο νὰ ρίψουν αὐτὴν εἰς

τάς φλόγας ἔσπευσαν περιδεεῖς πρὸς τὸν Πρίσκον καὶ ἀνέφεραν τρέμοντες ὅτι δὲν εἴμποροῦν νὰ ἐγγίσουν τὸ σῶμα τῆς παρθένου, διότι ἀντίκρυσαν νὰ στέκωνται παρὰ τὸ πλευρόν της φοβεροὶ εἰς ὄψιν ἄνδρες, οἱ ὅποιοι ἀπειλοῦσαν αὐτοὺς ἔτοιμοι νὰ σκορπίσουν τὸ πῦρ. Ὁ ἡγεμῶν ὡς ἀναφέρει ὁ βιογράφος τῆς ἁγίας Νικόδημος ἔστειλε τότε δύο ἄλλους σκληροτέρους ὑπηρέτας διὰ νὰ ρίψουν εἰς τὴν κάμινον τὴν ἁγίαν. Ἡ φλόγα ὅμως τῆς καμίνου περιεχύθη πέριξ αὐτῆς καὶ ἔκαυσε τοὺς δημίους ποὺ ἔρριψαν τὴν ἁγίαν εἰς τὴν κάμινον.

Ἄλλὰ δὲν ἐσταμάτησεν καὶ πάλιν ἡ λύσσα τοῦ αἰμοχαροῦς βασιλέως. Δὲν ἔπαυσε ἀπειλῶν μαρτύρια πρὸς ἐξαναγκασμὸν τῆς ἁγίας νὰ ἀπαρνηθῇ τὸν ἀληθινὸν Θεόν. Ἀπὸ τὰ μαρτύρια ὡς τόσο αὐτὰ ἡ Εὐφημία ἐξήρχετο σῶα καὶ μὲ περισσοτέραν τὴν πίστιν της πρὸς τὸν ποθοῦμενον νυμφίον της Χριστόν, λυπουμένη διότι ἐβράδυνε νὰ ἀναχωρήσῃ πρὸς τὴν ἀληθινὴν ζωὴν καὶ εὐφροσύνην. Ὅταν δὲ κατόπιν διαταγῆς τοῦ τυράννου της καὶ εἰσηγήσει τοῦ φιλοσόφου συμβούλου αὐτοῦ ἤχθη εἰς τὸ Στάδιον διὰ νὰ πολεμήσῃ μὲ τὰ θηρία, τέσσαρες λέοντες καὶ τρεῖς ἄρκτοι ὤρμησαν ἐναντίον της καὶ μόλις ἐπλησίασαν αὐτὴν ἤρχισαν νὰ καταφιλοῦν μὲ πολλὴν εὐλάβειαν τοὺς πόδας τῆς Μάρτυρος. Μία ὅμως ἀπὸ τὰς ἄρκτους ἐδάγκωσε αὐτὴν καὶ μολονότι δὲν ἐπροκάλεσε εἰς οὐδὲν σημεῖον τοῦ σώματός της πληγὴν, ἔγινε ἀφορμὴ νὰ ἀπέλθῃ ἡ μάρτυς πρὸς τὸν ποθοῦμενον Θεόν της. Τὴν στιγμὴν δὲ ποὺ παρέδιδε τὸ πνεῦμα ἠκούσθη φωνὴ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καλοῦσα τὴν ἁγίαν εἰς τὰς θείας αὐλάς ἐν ᾧ ταυτοχρόνως ἰσχυρὸς σεισμὸς ἐσάλευσεν τὴν πόλιν καὶ ἐπροκάλεσε τὸν πανικὸν τῶν κατοίκων. Δὲν ἐθλίβησαν οὔτε ἐπένθησαν οἱ γεννητορές της, ἀλλὰ χαίροντες ἀπεναντίας διότι ἤξιώθησαν νὰ ὀνομασθοῦν γονεῖς τοιαύτης παρθένου, περισυνέλεξαν τὸ πολῦτιμον καὶ μαρτυρικὸν σῶμα της καὶ τὸ ἔθαψαν εἰς πλησίον χωρίον τῆς Χαλκηδόνος.

* *

Ἄλλὰ καὶ πολλὰ ἔτη μετὰ τὸν θάνατον καὶ τὴν ταφὴν τῆς ἁγίας δὲν ἔπαυσε νὰ ἐκδηλώνεται ἡ ἀγιότης καὶ ἡ θαυματουργικὴ της δύναμις. Βασιλευόντος τοῦ Μαρκιανοῦ καὶ τῆς εὐσεβοῦς Πουλχερίας συνεκροτήθη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος εἰς τὴν Χαλκηδόνα, τὸ 459, διὰ νὰ δικάσῃ τὸν αἰρετικὸν Εὐτύχιον καὶ τοὺς ὁμοδόξους του, ποὺ ἰσχυρίζοντο καὶ διεκήρυττον ὅτι ὁ Χριστὸς εἶχε μίαν μόνον φύσιν, τοῦ Θεοῦ, καὶ μίαν μόνον ἐνέργειαν, τῆς θεότητος. Οἱ συνελθόντες τότε ἑξακόσιοι τριάκοντα ἐπίσκοποι ἐπρότειναν τὴν σύνταξιν δύο τόμων. Τὸν ἓνα ὑπὸ τῶν ὀρθοδόξων καὶ τὸν ἕτερον τῶν μονοφυσιτῶν κακοδόξων. Εἰς τοὺς τόμους αὐτοὺς περιλαμβάνοντο αἱ δοξασίαι καὶ τῶν δύο μερῶν. Ἐσφραγισμένοι οἱ δύο αὐτοὶ τόμοι ἀπετέθησαν

ἐπὶ τοῦ στήθους τοῦ τιμίου λειψάνου τῆς ἁγίας Εὐφημίας, ποῦ ἐφυλάσσετο εἰς ἱερὸν λάρνακα. Ὄταν μετὰ ὀλίγας ἡμέρας ἀνοίχθηκε ἡ λάρναξ οἱ παριστάμενοι ἐκπληκτοὶ εἶδον ὅτι ὁ μὲν τόμος τῶν αἰρετικῶν ἦταν ριγμένος κάτω ἀπὸ τοὺς πόδας τῆς ἁγίας, ὁ δὲ τόμος τῶν ὀρθοδόξων, ὁ περιλαμβάνων τὸν ὄρον καὶ τὴν ἀπόφασιν τῆς ἁγίας Συνόδου, ἐκρατεῖτο εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς μάρτυρος. Καὶ οἱ μὲν ὀρθόδοξοι ἐδόξασαν τὸν Θεὸν οἱ δὲ αἰρετικοὶ μονοφυσίτες ἐδοκίμασαν τὴν κατασχύνῃ των.

* * *

Εἰς τὸν πάνσεπτον πατριαρχικὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Γεωργίου εἰς τὸ Φανάρι τὰ πλήθη ποῦ μεταβαίνουν πρὸς ἐπίσκεψιν ἢ πρὸς ἐκκλησιασμὸν σπεύδουσι νὰ προσκυνήσουσι ἐκ τῶν πρώτων τὸ τίμιον λείψανον τῆς ἁγίας Εὐφημίας, ποῦ ἔχει μεταφερθῆ ἀπὸ τὸ Ἄντιοχον τῆς Χαλκηδόνος καὶ ποῦ προσκυνεῖται μαζὶ μὲ τὰ δύο ἄλλα λείψανα: τῆς ἁγίας Θεοφανοῦς καὶ τῆς ἁγίας Σολομωνῆς μητέρας τῶν Μακαβαίων.

ΒΑΣ. ΗΛΙΑΔΗΣ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Εἰδοποιοῦνται οἱ εὐλαβέστατοι Ἐφημέριοι, ὅτι ἐκυκλοφόρησεν ὁ ἔβδομος κατὰ σειράν τόμος τῶν ἐκδόσεων τῆς «Ἐκκλησίας», «Ἀδολεσχία Φιλόθεος» τοῦ Εὐγενίου Βούλγαρη (Μέρος Γ') ὅστις καὶ ἀπεστάλη εἰς ὅλας τὰς Ἱεράς Μητροπόλεις πρὸς δωρεὰν διανομὴν εἰς τοὺς αἰδεσιμ. ἱερεῖς.

Παρακαλοῦνται οἱ αἰδεσιμ. Ἐφημέριοι ὅπως φροντίσουν νὰ τὸν παραλάβουν ἀπὸ τὰ οἰκεία Μητροπολιτικὰ Γραφεῖα.

(Ἐκ τοῦ «Ἐφημερίου»)

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΗΘΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ
ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ ΑΙΓΙΝΗΣ

«ΓΝΩΡΙΣΕ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΣΟΥ»

Περὶ Παρθενίας.

Προτροπὲς πρὸς Παρθένον

(Ἐπιστολὴ πρὸς Εὐσεβίαν Μοναχὴν)

Ἡ χριστιανικὴ θρησκεία εἶναι θρησκεία τῆς θείας ἀποκάλυψης· γι' αὐτὸ ὁ Θεὸς ἀποκαλύπτει τὴν δόξα του μονάχα σ' αὐτοὺς ποὺ ἔφθασαν στὴν τελειότητα μὲ τὴν ἀρετὴ. Κι' ὁ χριστιανισμὸς αὐτὸ διδάσκει· τὴν τελειότητα δηλαδή, μὲ τὴν ἀσκήση τῆς ἀρετῆς, καὶ προτρῶπει τοὺς ὑπαδούς του νὰ γίνουν ἅγιοι καὶ τέλειοι. Αὐτὸς ποὺ εἶναι τέλειος στὴν ἀρετὴ, γίνεται μὲ τὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ ἐξώκοσμος κι' ἐξώσαρκος καὶ μπαίνει πραγματικὰ σ' ἓναν ἄλλον ἀνώτερο κόσμον, τὸν πνευματικόν· ἀλλὰ ὄχι μὲ τὴν φαντασία του, ἀλλὰ μὲ τὴν φώτιση τοῦ νοῦ του ἀπὸ τὴν θεία χάρη. Τοὺς φαντασιόπληκτους τοὺς ἀποδοκιμάζει καὶ τοὺς ἀποκρούει ὁ Θεὸς σὰν τολμηροὺς καὶ σὰν ἀπόκοτους. Χωρὶς δὲ τὴν χάρη τοῦ Θεοῦ καὶ χωρὶς τὴν θεϊαν ἀποκάλυψη κανένας ἀπολύτως ἄνθρωπος, κι' αὐτοὶ ἀκόμη οἱ ἑναρετώτεροι, δὲν μποροῦν νὰ γίνουν ἐξώσαρκοι κι' ἐξώκομοι.

Ὁ Θεὸς φανερώνει στοὺς ταπεινοὺς ποὺ ἀσκοῦν σὲ κάθε τους ἐκδήλωσιν, τὴν ἀρετὴ. Αὐτοὶ ποὺ στολίζονται μὲ τὰ φτερά τῆς φαντασίας ἐπιχειροῦν νὰ πετάξουν, ὅπως ὁ παληὸς ἐκεῖνος Ἰκαρος, καὶ θάχουνε τὸ ἴδιον μ' αὐτὸν τέλος. Οἱ φαντασιόπληκτοι ρεμβάζουν· κι' ὅσοι παραδίνονται στὴ ρέμβη δὲν προσεύχονται· γιὰτὶ αὐτὸς ποὺ προσεύχεται ὑψώνει τὸν νοῦ του καὶ τὴν καρδιά του πρὸς τὸν Θεόν, κι' αὐτὸς ποὺ ρεμβάζει διασκεδάζει μὲ τὴν φαντασία του. Οἱ φαντασιόκοποι παθαίνουν τὸ ἴδιον πρᾶγμα μ' αὐτοὺς ποὺ μεταχειρίζονται τὸ ὄπιο, γιὰ ν' ἀπολαύσουν εὐχάριστες καὶ ἡδονικὰς παραστάσεις. Οἱ φαντασιόκοποι ἀρνοῦνται τὴν θεία χάρη καὶ ξεμακραίνουσι ἀπὸ τὸν ἄωρον τῆς θείας ἀποκάλυψης. Αὐτοὶ ποὺ παραδίνονται στὰ φαντασιοκοπήματά τους καταφρονοῦν τὴν καρδιά τους, ποὺ μέσα σ' αὐτὴν ἀποκαλύπτεται ἡ χάρη τοῦ Θεοῦ, καὶ παραδίνονται στὴ φαντασία τους, ποὺ εἶναι ὅλως διόλου ξένη πρὸς τὴν χάρη τοῦ Θεοῦ. Μὲ τὴν καρδιά του μονάχα ὁ ἄνθρωπος πληροφορεῖται γιὰ τὰ ἐξώκοσμα πράγματα ποὺ δὲν προσπέφτουν στὰ αἰσθητήριά μας, γιὰτὶ ὁ Θεὸς ποὺ κατοικεῖ καὶ βασιλεύει μέσα της, τῆς ὁμιλεῖ καὶ τῆς φανερώνει τὴν ὑπόστασιν αὐτὴν ποὺ ἐλπίζει.

Ἡ φαντασία κάνει τοὺς ἀνθρώπους εἰδωλολάτρες κι' ὄχι λατρευτὰς τοῦ Θεοῦ, γιατί τοὺς ὑποβάλλει νὰ λατρεύουν τὰ κατασκευάσματα καὶ τὰ φαντασιοκοπήματα πού αὐτὴ δημιουργεῖ.

Ἡ Παρθένα λοιπὸν πού παραδίνεται στὶς φαντασιοπληξίες της, ἐπιτρέπει, ἀπὸ ἀμέλεια, νὰ ξεφυτρώνουν μέσα της πολλὲς κακίες· λησμονεῖ κι' ἀποξεχνᾷ τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, καὶ χάνει τὴν γαλήνη της καὶ τὴν χαρὰ της· ἡ ψυχὴ της εἶναι πάντα θλιμμένη καὶ ταραγμένη καὶ περιπλανιέται σὲ τόπους ἀνυδρῶν κι' ἄβατους καὶ σκοτεινοὺς. Γι' αὐτὸ ἐπιβάλλεται σ' ὅλους καὶ σ' ὅλα προσοχή· καὶ ξεχωριστὰ στὶς Παρθένας, γιὰ νὰ βαδίσουν μὲ ἀσφάλεια κι' ἀπεριπλάνητες στὸ δρόμο τῆς ἀρετῆς· νὰ γίνουν τέλειες σ' αὐτὴ καὶ νυφοστόλιστες νὰ καταξιώθουν τὴν Βασιλεία τοῦ Νυμφίου Χριστοῦ· καὶ νὰ ζοῦν μακαριστὲς ἐκεῖ καὶ νὰ συμβασιλεύουν μαζί του, σὰν συγκληρονόμοι του.

Ἡ ἠθικὴ τῆς ἀνδρείας σὰν ἀπόλυτος κυρίαρχος τῆς καρδιάς της, ἀποκρούει τίς ἠθικὲς κακίες καὶ τίς κακὲς ἐπιθυμίες καὶ παρορμήσεις, καὶ δὲν ἐπιτρέπει τὴν εἴσοδο σὲ καμμιά ἀπ' αὐτές. Μόλις παρουσιασθοῦν, κι' ἀποκρούονται. Οἱ σκοτεινὲς μορφὲς τοῦ μίσους, τοῦ φθόνου, τῆς ἐχθρας, τῆς ζηλοτυπίας, τῆς φιλοκατηγορίας, τῆς μνησικακίας καὶ τῆς χαιρεκακίας, τῆς μικροπρέπειας καὶ τῆς μικροψυχίας, τοῦ ἐγωῖσμοῦ, τῆς μικροφιλοτιμίας, τῆς στενοψυχίας καὶ τῆς φιλαργυρίας, κι' ὅλες οἱ ἄλλες σιχαμερὲς κακίες, πού φωλιάζουν μέσα στὶς ἀδύναμες καὶ χωρὶς ἠθικὴν ἀνδρεία ψυχές, τῆς εἶναι μισητὲς κι' ἀποδιώχονται μακριὰ της.

Ἡ παρθένα πού ἔχει μέσα στὴν ψυχὴ της ἠθικὴν ἀνδρεία ἔχει κατανικήσει τὰ πάθη της κι' ἔχει στήσει τρόπαιον ἐναντίον τους. Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ τὴν ἔχει στεφανώσει, καὶ στέκει σὰν ἓνα ἀγαλλμα καταστόλιστον ἀπὸ ὁμορφιά κι' ἀπ' ὅλες τίς χάρες τοῦ Θεοῦ, τὴν περικυκλώνουν δὲ ὁ σεβασμὸς καὶ ἡ ἀγάπη ὅλου τοῦ κόσμου.

Ἡ φρονιμάδα τῆς παρθένας εἶναι τ' ὀλομύριστο λουλουδί, πού ἐξάνθισε ἐπάνω στ' ἀμάραντο κι' αἰωνόβιο δένδρο τῆς χριστιανικῆς ἠθικῆς τελειότητος. Ἡ σωφροσύνη της εἶναι εἰκόνα τῆς ὁμορφιάς τῆς χριστιανικῆς ἀρετῆς. Εἶναι ὁ τέλειος τύπος τοῦ ἀνθρώπου πού τὸν ἀναγέννησε ἡ πίστι τοῦ Χριστοῦ. Εἶναι τὸ ἰδανικὸ πρότυπο τῆς ἠθικῆς τελειότητος. Εἶναι τὸ δυσκολοθεώρητο ὕψος, πού κατῶρθωσε ν' ἀνεβῆ σ' αὐτὸ ὁ ἄνθρωπος πού καταξιώθηκε μὲ τὴν ἀληθινὴ πίστη. Εἶναι ὁ μυστικὸς ἀρραβῶνας πού μ' αὐτὸν ἀρραβωνιάζεται τὸν Νυμφίον Χριστὸν ἡ παρθένα. Εἶναι ἀκόμη τὸ ἄγνωστο στοὺς ἀμήντους μυστήριον, πού μ' αὐτὸ προσπελάζει στὴ θεότητα ὁ ἀληθινὸς ὀπαδὸς τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ σωφροσύνη εἶναι τὸ φῶς καὶ παλληκαριὰ μαζὶ στὴν ψυχὴ τὴν ἀκύμαντη καὶ ἀτάραχη. Παλληκαριὰ γιατί διατηρεῖ γερεές καὶ σὲ ἀκμὴ τὴς ψυχικῆς δυνάμεις. Φῶς δέ, γιατί προστατεύει καὶ διατηρεῖ λαμπρὸ καὶ φωτεινὸ τὸ φῶς τοῦ νοῦ καὶ συντηρεῖ ἀνεσπερτη καὶ ἀκτινοβόλα τὴν αἴγλη τῆς θείας χάριτος, ποὺ τῆς ἐδόθηκε.

Στὴν παρθένα ποὺ στολιζεται μὲ τὴν σωφροσύνη διαλάμπει τὸ φῶς τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἀλήθειας.

Τίποτα τὸ σκοτεινὸ καὶ σκιερὸ καὶ τὸ γεμᾶιο ἀπὸ σύγχυση καὶ ἀσάφεια δὲν ὑπάρχει στὸ νοῦ τῆς. Τὰ πάντα ἐλέγχονται ἀπὸ τὸ φῶς ἄπλετα· καὶ ὅλα ξεσκεπάζονται καὶ φανερώνονται ἀκάλυπτα στὴν ἐρευνά τῆς. Τὸ ὄνομα τῆς σωφροσύνης ἐκφράζει τὴν δυνάμη τῆς· γιατί σημαίνει «σῶες φρένες» καὶ ὁ νοῦς ποὺ ὑγιαίνει καὶ ποὺ εἶναι γερός, ἔχει φυσικὰ καὶ δυνάμη καὶ διατηρεῖ τὴν ἀνδρεία, ποὺ τοῦ ἐχάρισε ὁ Θεός.

Αὐτὸς ὅμως ποὺ δὲν τὴν ἔχει, πάσχει χωρὶς ἄλλο, στὸ μυαλό του, καὶ εἶναι ἡ καρδιά του ἐξασθετισμένη καὶ ὁ νοῦς του θολὸς καὶ ταραγμένος. Ἡ σωφροσύνη εἶναι πραγματικὰ τὸ φῶς ποὺ φωτίζει τὰ μάτια τοῦ νοῦ, σ' ὅποιον τὴν λαχταρᾷ καὶ τὴν ἐπιδιώκει. Αὐτὴ διώχνει τὰ σκοτάδια τῆς ἡδυπαθείας καὶ ὅλων τῶν κακῶν ἐπιθυμιῶν, ποὺ ἀνεβαίνουν ἀπὸ τὰ σκοτεινὰ βᾶθη τοῦ ἐγὼ μας καὶ ἀπλώνονται, μὲ τὴν τάση νὰ κατασκεπάζουν μὲ τὴν σκοτεινιά τους τὸν ξάστερο οὐρανὸ τῆς ψυχῆς μας. Ἡ σωφροσύνη φωτίζει τὰ νοερά μάτια τῆς ψυχῆς γιὰ νὰ διακρίνη καθετὶ ποὺ εἶναι ἀληθινὸ καὶ βέβαιο, καὶ νὰ ξεσκεπάζη τὴν θεία τοῦ Θεοῦ Δημιουργοῦ εἰκόνα, ποὺ τὴν ἔγραψε μὲ τὸ θεῖο του δάκτυλο τὴν ὥρα ποὺ μᾶς ἐδημιούργησε.

Ἡ σωφροσύνη διανοίγει καὶ τὴν πνευματικὴ μας ἀκοή καὶ μᾶς κάνει ἱκανοὺς ν' ἀκοῦμε τὴν θεσπέσιον ὑμνωδία ποὺ ἀναδίνεται ἀπὸ ὅλη τὴν Δημιουργία. Ἡ σωφροσύνη εἶναι ἀρετὴ πνευματικὴ, ποὺ ἔχει θεία καὶ ἀσύγκριτη ὁμορφιά. Εἶναι ἡ κλίμακα ποὺ μᾶς ἀνεβάζει ἀπὸ τὴν γῆ στὸν οὐρανὸ. Εἶναι τὸ θεμέλιο ὅλων τῶν ἀρετῶν· καὶ αὐτὸς ποὺ στολιζεται μὲ σωφροσύνη πραγματοποιεῖ κάθε ἀρετὴ. Μ' αὐτὴν μονάχα κατόρθωσε μιὰ παρθένα, ἀναβαίνοντας ἓνα, ἓνα, καθημερινὰ καὶ ἀδιάλειπτα, τὰ σκαλιά τῆς νὰ φθάσῃ ψηλά· καὶ μὲ τὰ μάτια τῆς στραμμένα πάντα πρὸς τὸν οὐρανὸ νὰ βλέπη νὰ τὴν περιμένῃ στὴν κορυφῇ τῆς κλίμακος ὁ Κύριος!

Τὴν σωφροσύνη ἡ ἀγία Γραφή τὴν θεωρεῖ θυσία πνευματικὴ, ποὺ εἶναι εὐάρεστη καὶ λογικὴ λατρεία πρὸς τὸν Θεό. Καὶ εἶναι πραγματικὰ τέτοια. Γιατὶ ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἔχει σωφροσύνη προσφέρει σὰν ἀμόλυντη θυσία τὴν καρδιά του στὸ Θεὸ καὶ τὴν ψυχικὴ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

101. Κατὰ τὴν ὥρα τοῦ χειρουβικοῦ ὕμνου ὁ ἱερεὺς πρέπει νὰ λέγῃ τὸ «Ἀνάστασιν Χριστοῦ θεασάμενοι...» ἢ μόνον τὸν Ν' ψαλμόν; (Ἑρώτησις Αἰδεσιμ. Ἡ. Κοντοῦ).

Τὸ σημεῖον αὐτὸ τῆς θείας λειτουργίας παρουσιάζει πολλές παραλλαγές στὰ χειρόγραφα καὶ στὶς ἔντυπες ἐκδόσεις, ἀκόμη καὶ στὴν σημερινή πρᾶξι. Παλαιότερα φαίνεται ὅτι δὲν ἐλέγετο οὔτε ἡ εὐχή τοῦ χειρουβικοῦ ὕμνου «Οὐδεὶς ἄξιος...». Ἐνωρὶς ὅμως εἰσῆχθη αὐτή, ὡς προπαρασκευαστικὴ εὐχή τοῦ λειτουργοῦ γιὰ τὴν τέλεσι τοῦ μυστηρίου, βραδύτερον δὲ γιὰ τὸν ἴδιο σκοπὸ προσετέθησαν ὁ 50ὸς ἢ ἄλλοι ψαλμοὶ (23ος, 25ος), ἡ ἀπαγγελία τοῦ χειρουβικοῦ ὕμνου, καθὼς καὶ διαφόρων κατασκευαστικῶν τροπαρίων καὶ εὐχῶν. Τὰ χειρόγραφα παρουσιάζουν ἐν προκειμένῳ μεγάλην ἀνομοιομορφίαν.

Εἰδικὰ τὸ «Ἀνάστασιν Χριστοῦ θεασάμενοι...» δὲν μαρτυρεῖται μὲν ἀπὸ τὰ ἀρχαῖα χειρόγραφα, οὔτε ἀπὸ τὴν «Διάταξι τῆς θείας λειτουργίας» τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Φιλοθέου, οὔτε καὶ ἀπὸ πολλὰ ἔντυπα, ἀλλ' ἀπαντᾷ σὲ νεωτέρους κώδι-

του καὶ σωματικὴ του ἀγιότητα, σὰν ἀληθινὴ καὶ πνευματικὴ λατρεία.

Ἡ παρθένα λοιπὸν δὲν κάνει τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ προσφέρῃ στὸ Θεὸ τὴν λογικὴ καὶ πνευματικὴ τῆς λατρεία, ποῦ τοῦ εἶναι λατρεία εὐχάριστη καὶ θυσία πανεύσημη. Γι' αὐτὸ κι' ὁ ἅγιος Κυπριανὸς ἀποκάλεσε τὶς Παρθένας πανεύσημα ἄνθη τῆς Ἐκκλησίας· ἐπειδὴ τὴν καταστολιίζουν σὰν Παράδεισο· καὶ τὴν κατευωδιάζουν μὲ τὴν ἀνείπωτη εὐωδία ποῦ ἀναδίνεται ἀπὸ τὴν ψυχὴ τους. Κι' ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος ἀποκαλεῖ τὴν Παρθένα θησαυρὸν ἀδαπάνητο, καὶ στεφάνι ἀμάραντο, ναὸ τοῦ Θεοῦ, κατοικητήριον τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ μαργαριτάρι ἀξέτιμητο, καὶ τρόπαιον κατὰ τοῦ ἄδῃ. Οἱ Παρθένας εἶναι οἱ ἀκόλουθοι τοῦ ἀρνίου, ὅπου κι' ἂν πάῃ. Οἱ Παρθένας ἔχουν ἐξαγορασθῆ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, σὰν λατρευτικὴ τους προσφορὰ στὸ Θεὸ, στὸ ἄρνιο, καὶ στὸ στόμα τους δὲν εὐρέθηκε ποτὲ δόλος. Καὶ πανάμωμος καὶ πανάσπιλος στέκονται μπροστὰ στὸ θρόνον τοῦ Θεοῦ.

κας, πάντοτε όμως συνοδευόμενο με την παρατήρησι ότι λέγεται μόνο «εἰ ἔστι Κυριακή». Κατ' ἀναλογίαν μπορούμε νὰ συμπεράνωμε ὅτι ἐλέγετο καὶ κατὰ τὶς λειτουργίες τῆς πασχαλινῆς περιόδου, ἐφ' ὅσον καὶ αὐτὲς ἔχουν ἀναστάσιμὸν χαρακτήρα. Ἡ προσθήκη τοῦ «Ἀνάστασιν Χριστοῦ θεασάμενοι...» προφανῶς ἀποσκοποῦσε στὸ νὰ μετριασθῇ κάπως ὁ κατανακτικὸς χαρακτήρ τοῦ τμήματος αὐτοῦ τῆς ἀκολουθίας κατὰ τὶς Κυριακὰς καὶ νὰ ἐξαρθῇ ὁ πασχάλιος χαρακτήρ των. Κατὰ τὶς λοιπὰς ἡμέρας, σύμφωνα πρὸς τὸ πνεῦμα τὸ ὁποῖο ἐκφράζει ἡ προσθήκη αὐτή, ἀλλὰ καὶ σύμφωνα πρὸς τὸ γράμμα τῶν τυπικῶν διατάξεων ποὺ ἀναφέραμε, δὲν ἀρμόζει νὰ λέγεται, ἀντικαθίσταται δὲ σήμερα ἀπὸ τὸ τριπλὸ «Δεῦτε προσκυνήσωμεν...».

102. Γιατὶ ὅταν πληροῖ ὁ ἱερεὺς τὸ ἅγιον ποτήριον διὰ τοῦ ἁγίου ἄρτου λέγει τὰ ἀναστάσιμα «Ἀνάστασιν Χριστοῦ θεασάμενοι...», «Φωτίζου, Φωτίζου...», «Ὡ θείας, ὦ φίλης...» καὶ «Ὡ Πάσχα τὸ μέγα...»; Πρέπει νὰ λέγονται καὶ ἐν ἡμέρᾳ μνήμης ἑορταζομένου ἁγίου; (Ἐρώτησις Αἰδεσιμ. Φ. Σ. καὶ Ἡ. Κοντοῦ).

Τὸ «Ἀνάστασιν Χριστοῦ θεασάμενοι...» καὶ τὰ τρία ἄλλα ἀναστάσιμα τροπάρια, τὰ ὁποῖα λέγονται μετὰ τὴν κοινωνία τοῦ ἱερέως κατὰ τὴν ὥρα τῆς συστολῆς τοῦ ἄμνου καὶ τῶν λοιπῶν μερίδων στὸ ἅγιον ποτήριον, ἀποτελοῦν ἓνα στοιχεῖο μεταγενέστερο καὶ παρεμβλητὸν στὴν θεία λειτουργία. Δὲν μαρτυροῦνται οὔτε ἀπὸ τὰ χειρόγραφα, οὔτε ἀπὸ τὴν «Διάταξι τῆς θείας λειτουργίας» τοῦ πατριάρχου Φιλοθέου, οὔτε περιέχονται καὶ σὲ πολλὰς ἐντυπες ἐκδόσεις. Ὑπάρχουν μόνον σὲ λίγες νεώτερες ἐκδόσεις καὶ λέγονται σήμερα ἀπὸ ὅλους σχεδὸν τοὺς ἱερεῖς.

Γιὰ νὰ κατανοήσωμε τοὺς λόγους ποὺ προεκάλεσαν τὴν προσθήκη τῶν τροπαρίων αὐτῶν στὸ σημεῖο αὐτὸ τῆς θείας λειτουργίας, καθὼς καὶ τὸ νόημά των, θὰ πρέπει νὰ ἀνατρέξωμεν στὴν ἱστορία καὶ στὸν συμβολισμὸ τῶν τελουμένων κατὰ τὴν στιγμὴ αὐτή. Κατ' ἀρχὰς ἀμέσως μετὰ τὴν κοινωνία τῶν ἱερέων ἐπακολουθοῦσε ἡ κοινωνία τῶν πιστῶν χωρὶς νὰ διακοπῇ ἡ ψαλμοψαλμὸς τοῦ κοινωνικοῦ, οὔτε νὰ λεχθῇ τὸ «Μετὰ φόβου Θεοῦ...». Ἐπειδὴ δὲ γνωρίζομε ὅτι ἡ θεία κοινωνία μετεδίδοτο στὸν λαὸ κατὰ τὸν ἴδιον τρόπο ποὺ κοινωνοῦν σήμερα οἱ ἱερεῖς ἢ μᾶλλον οἱ διάκονοι, δηλαδὴ ἐδίδοτο ἀπὸ τὸν ἱερέα στὴν δεξιὰ παλάμη των τὸ τίμιον Σῶμα καὶ ἀφοῦ τὸ κατέλυαν τοὺς προσεφέρετο τὸ ποτήριον καὶ ἔπιναν ἀπ' εὐθείας ἀπ' αὐτό, εἶναι αὐτονόητο ὅτι ἡ μεταφορὰ τῶν μερίδων τοῦ ἄμνου καὶ τοῦ λοιποῦ περιεχομένου τοῦ δισκαρίου στὸ ἅγιον

ποτήριο δὲν ἐγίνετο πρὸ τῆς κοινωνίας τῶν πιστῶν. Ὅταν ὅμως σὲ μεταγενεστέρους χρόνους ὁ τρόπος τῆς κοινωνίας τῶν ἀσθενῶν, δηλαδή ὁ διὰ τῆς λαβίδος, ἐπεξετάθη σ' ὅλους τοὺς πιστοὺς θὰ ἔπρεπε οἱ μερίδες τοῦ ἁμοῦ νὰ τίθενται στὸ ἅγιο ποτήριο πρὸ τῆς κοινωνίας τῶν πιστῶν. Ὅταν δὲ εἰσῆχθησαν τὰ τάγματα καὶ οἱ μερίδες τῶν ζώντων καὶ τῶν τεθνεώτων, ὅταν δηλαδή σὲ μεταγενεστέρους χρόνους ἢ πρόθεσις πῆρε τὴν σημερινή της μορφή, καὶ ὅταν ἡ προσέλευσι στὴν θεία κοινωνία τῶν πιστῶν περιορίσθηκε σημαντικά, ἐπεκράτησε νὰ ἐκκενώνεται ὅλο τὸ περιεχόμενο τοῦ ἁγίου δίσκου στὸ ποτήριο εὐθὺς ἀμέσως μετὰ τὴν κοινωνία τῶν ἱερέων καὶ πρὸ τῆς κοινωνίας τῶν πιστῶν. Ἡ μεταφορὰ ὅμως τῶν μερίδων καὶ ὁ ἀποσπογγισμὸς τοῦ δισκαρίου ἀπαιτοῦσε ἓνα ὠρισμένο χρονικὸ διάστημα. Ξεύρομε ὅμως καὶ ἀπὸ ἄλλα παράλληλα ὅτι ἡ εὐλάβεια τῶν ἱερέων μας δὲν τοὺς ἐπέτρεπε καὶ κατ' αὐτὰ τὰ κενὰ διαστήματα νὰ ἔχουν τὸ στόμα κλειστὸ καὶ νὰ μὴ ψελλίζουν τὰ χεῖλη των ἀδιαλείπτως ὕμνους δοξολογίας στὸν Θεό. Ἔτσι ἀρχίζει καὶ στὸ σημεῖο αὐτὸ ἡ εἰσαγωγή στίχων ἀπὸ τοὺς ψαλμοὺς, ὅπως τὸ «Ἐλίπανας ἐν ἐλαίῳ τὴν κεφαλὴν μου...», συντόμων εὐχαριστηρίων εὐχῶν ἢ σχετικῶν γνωστῶν τροπαρίων, πού κατ' ἀρχὰς ἐλέγοντο κατὰ παράδοσιν ἢ κατὰ τὴν ἰδιαιτέρα πρόθεσι καὶ εὐλάβεια τῶν ἱερέων, βαθμυδῶν δὲ ἀρχισαν καὶ νὰ καταγράφωνται στὰ μεταγενέστερα χειρόγραφα. Ἀπὸ τὰ τροπάρια περισσότερο μαρτυρεῖται τὸ «Ἐθελζας πόθῳ με, Χριστέ...», πού μᾶς δίδει καὶ τὴν κλεῖδα γιὰ τὴν κατανόησι τῆς ἐκλογῆς τοῦ ἑνὸς τοῦλάχιστον ἀπὸ τὰ ἀναστάσιμα τροπάρια. Ἐκεῖνο ὀμιλεῖ γιὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ πόθου καὶ τὴν ἀλλοίωσι ἀπὸ τὸν θεῖο ἔρωτα καὶ δέεται γιὰ τὴν κατάφλεξι τῶν ἁμαρτιῶν καὶ γιὰ νὰ ἐμπλησθῇ ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὴν ἐν Χριστῷ τρυφή. Στὸ τελευταῖο τροπάριο ἀπὸ τὰ ἀναστάσιμα («ὦ Πάσχα τὸ μέγα...») ὑπάρχει ἡ δέησις, ὅπως ἀξιώθῃ ὁ πιστὸς «ἐκτυπώτερον» νὰ μετάρχη τοῦ Χριστοῦ, πού εἶναι τὸ «Πάσχα τὸ μέγα καὶ ἱερώτατον», κατὰ τὴν ἀνέστερο ἡμέρα τῆς βασιλείας Του. Στὰ ἴδια εὐχαριστιακὰ θέματα ἀναφέρονται οἱ στίχοι τῶν ψαλμῶν καὶ οἱ σύντομες εὐχὲς πού ἀπαντοῦν στὰ μεταγενέστερα χειρόγραφα, πού ἀναφέραμε. Ὁ ἱερεὺς ἦταν ἐπόμενος μετὰ τὴν θεία κοινωνία, νὰ αἰσθάνεται τὴν ἄρρητο ἐκείνη χαρὰ τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ νὰ γεμίξῃ τὴν καρδιά του, ἀλλὰ συγχρόνως νὰ τοῦ γενᾶται ὁ πόθος γιὰ τὴν ὀλοκληρωτικὴ καὶ ἀτελεύτητο ἔνωσι μὲ τὸν Χριστὸ κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς βασιλείας Του. Στὸ ἴδιο πλαίσιο ἀνήκουν καὶ τὰ δύο προηγούμενα τροπάρια («Φωτίζου, φωτίζου...») καὶ «ὦ Θεῖας, ὦ φίλης...»), ἀλλὰ μᾶλλον φαίνεται ὅτι αὐτὰ μπῆκαν ὑστερώτερα ἐλκυσθέντα ἀπὸ τὸ τελευταῖο τροπάριο, γιατί ὅλα μαζί, ὅπως γνωρίζομε, ἀποτελοῦν τὴν Θ' ᾠδὴν τοῦ κανόνος τοῦ Πάσχα. Τέτοια ἀνάλογα παραδείγματα ὑπάρχουν πολλὰ

στις ακολουθίες μας. Για χάρι ενός σχετικοῦ τροπαρίου ἢ ἐνός στίχου ἀπὸ κεκτημένη συνήθεια συμπεριλαμβάνεται ὁλόκληρος σειρὰ τροπαρίων ἢ ὁλόκληρος ὁ ψαλμός, στὸν ὁποῖον εὐρίσκεται ὁ στίχος αὐτός.

“Ὅσον ἀφορᾷ στὸν ἀναστάσιμο χαρακτήρα τοῦ «Ἀνάστασιν Χριστοῦ θεασάμενοι...» καὶ τῶν λοιπῶν τροπαρίων, θὰ μπορούσε νὰ υποστηριχθῆ ὅτι κατ’ ἀρχὰς ἐλέγοντο μόνον τὶς Κυριακὲς καὶ τὴν περίοδο τοῦ Πάσχα, ὅπως συνέβη μὲ τὸ «Ἀνάστασιν Χριστοῦ θεασάμενοι...» κατὰ τὴν ψαλμωδία τοῦ χερουβικοῦ ὕμνου, καὶ κατόπιν, πάλι ἀπὸ κεκτημένη συνήθεια, ἐπεξετάθη ἡ χρῆσις των καὶ στὶς ἄλλες ἡμέρες. Ἄν καὶ δὲν θὰ ἦταν ἀπίθανη ἡ ὑπόθεσις αὐτή, φαίνεται πῶς ὀρθότερο εἶναι νὰ συσχετισθοῦν πρὸς τὸν πασχάλιο χαρακτήρα καὶ τὸν ἀναστάσιμο συμβολισμό τῆς θείας κοινωνίας. Κατὰ τοὺς λόγους τοῦ Ἀποστόλου Παύλου (τὸ Πάσχα ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν ἐτύθη Χριστός) (Α’ Κορινθ. ε’, 7). ‘Ὁ πιστός μετ’ ἐμὲ τὴν συμμετοχὴν τοῦ στήν πασχάλιο αὐτῆ θυσίας τοῦ ἁμνοῦ τοῦ θεοῦ, τοῦ παθόντος καὶ ἀναστάντος Κυρίου, κατὰ τοὺς χαρακτηριστικούς λόγους τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου, «ὁσάκις ἂν κοινωνῆ μετὰ καθάρου συνειδότος Πάσχα ἐπιτελεῖ... ὅταν τῆς θυσίας μετέχη... Πάσχα ἐπιτελεῖ κἂν σήμερον, κἂν αὔριον, κἂν ὅποτεοῦν μετὰσχῃ τῆς κοινωνίας» καὶ «οὐδὲν πλέον ἔχει τὸ ἐν τῷ Πάσχα μυστήριον τοῦ νῦν τελουμένου· ἐν ἐστὶ καὶ τὸ αὐτό, ἢ αὐτῆ τοῦ Πνεύματος χάρις· αἰεὶ Πάσχα ἐστὶν... Καὶ ἐν Παρασκευῇ καὶ ἐν Σαββάτῳ καὶ ἐν Κυριακῇ καὶ ἐν ἡμέρᾳ μαρτύρων ἢ αὐτῆ θυσία ἐπιτελεῖται... Οὐχ ὄρω καιροῦ περιέγραψε τὴν θυσίαν» (Ὁμιλία Ε’ εἰς τὴν Α’ πρὸς Τιμόθεον).

Μέσα λοιπὸν στὴν πασχάλιο αὐτὴν ἀτμόσφαιρα τῆς θείας λειτουργίας, ὅποιαδήποτε ἡμέρα τῆς ἐβδομάδος καὶ ἂν τελῆται αὐτή, ἄριστα προσαρμόζονται τὰ ἀναστάσιμα αὐτὰ τροπάρια, ἔστω κι’ ἂν, ὡς παρέμβλητο μεταγενέστερο στοιχεῖο, δὲν ἀποτελοῦν ἀναπόσπαστο τμῆμα τῆς λειτουργίας μας.

Φ.

Παρακαλοῦνται τὰ Ἐκκλ. Συμβούλια τῶν Ἱ. Ναῶν, οἵτινες λαμβάνουν τὸ περιοδικὸν «Ἐκκλησία», ὅπως καταβάλουν εἰς τὸ Τοπικὸν TAKE τῆς περιφέρειας των τὴν τυχόν ὀφειλομένην συνδρομὴν των, ἥτις ἀπὸ τοῦ ἔτους 1957 καθωρίσθη εἰς δρχ. 30 ἐτησίως, ἐκτὸς τῶν Ἱ. Ναῶν τῶν περιφερειῶν Ἀθηνῶν—Πειραιῶς, τῶν ὁποίων ἡ συνδρομὴ καθωρίσθη εἰς δρχ. 50, 75 ἢ 100, ἀναλόγως τῆς κατηγορίας ἐκάστου.

Ἡ φύσις καὶ ὁ ἄνθρωπος

ΤΟ ΠΟΙΗΜΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Τρεῖς εἶναι οἱ κύριοι χῶροι, ἔνθα ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, εἴτε ἑναρθρός εἴτε ὄχι, εἴτε ἄμεσος εἴτε ἔμμεσος, ἀκούεται : Ἡ Ἁγία Γραφή, μὲ τὴν Ἱερὰν Παράδοσιν. Ἡ συνειδησίς μας. Καὶ ἡ ὑλικὴ κτίσις, ἡ φύσις ὅπως τὴν ἀποκαλοῦμεν συνήθως.

Ἡ Ἁγία Γραφή ὁμιλεῖ περὶ τῆς ἐν τῇ φύσει θείας ἀποκαλύψεως. Οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ στερέωμα εἶναι μία ἐξαγγελία τῆς «ποιήσεως τῶν χειρῶν αὐτοῦ». Ἡ γῆ εἶναι «πλήρωμα» τοῦ κτισιακοῦ του ἔργου. «Τὰ ἀόρατα αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθορᾶται ἢ τε ἀίδιος αὐτοῦ δύναμις καὶ θεϊότης».

Τὸ σύνολον τῶν ὁρατῶν δημιουργημάτων τοῦ Θεοῦ, μεταξὺ τῶν ὁποίων ζῆ ὁ ἄνθρωπος, ἡ κορωνὴς των, φανερώνουν τὴν σοφίαν, τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἀγαθότητα τῆς Ἁγίας Τριάδος.

Ἀπὸ τὴν θέλησιν τοῦ Θεοῦ Πατὴρ προῆλθον καὶ ὅλα εἰς αὐτὸν μέλλουν νὰ ὑποταγοῦν πάλιν. «Αὐτὸς ἐνετείλατο καὶ ἐκτίσθησαν». «Πάντα ὑπέταξεν ὑπὸ τοὺς πόδας» τοῦ Χριστοῦ. Καὶ τέλος, ὅταν ἡ ὑποταγὴ αὐτῆ πληρωθῆ, ὁ Θεὸς Πατὴρ θὰ εἶναι «τὰ πάντα τοῖς παῖσιν». Τὸ προπατορικὸν ἁμάρτημα ἐματαιώσῃ τὴν ὑποταγὴν ταύτην καὶ ἡ ἐπανόρθωσις γίνεται μὲ τὴν ἐν Χριστῷ οἰκονομίαν.

Ἡ κτίσις ἐδημιουργήθη διὰ τοῦ δευτέρου προσώπου τῆς Ἁγίας Τριάδος, τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ. «Πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο».

Ἄλλ' ὅ,τι ζῆ καὶ ὑπάρχει εἰς τὴν κτίσιν, συνέχεται καὶ ζωοποιεῖται ἀπὸ τὸ τρίτον πρόσωπον τῆς Ἁγίας Τριάδος, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον. Ἡ ἐπάνοδος τῆς κτίσεως εἰς τὴν προπρωτικὴν τάξιν εἶναι μία κατ' ἐξοχὴν συνεργασία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ἐχοντες ἐνώπιόν μας τὸ ἀναρθρον τοῦτο, ἀλλὰ τόσον εὐγλωττον βιβλίον τῆς φυσικῆς Ἀποκαλύψεως, στερεοῦμεθα εἰς τὴν πίστιν μας εἰς ἕνα Θεόν, Πατέρα, Παντοκράτορα, Ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ εἰς ἕνα Υἱόν, ὁμοούσιον μὲ τὸν Πατέρα, «δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο», καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τὸ ζωοποιόν, τὸ συνδοξαζόμενον πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μας μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱόν.

Όταν ὁ ἄνθρωπος ἀπεστάτησε καὶ εὗρεθη ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ σκότος τοῦ πατρὸς τοῦ ψεύδους, τοῦ Διαβόλου, δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ ἀναγινώσκη ὀρθῶς τὸ βιβλίον τῆς κτίσεως. Ἀντὶ νὰ τὴν βλέπη ὡς μάρτυρα καὶ κήρυκα τῆς θείας δυνάμεως, σοφίας καὶ ἀγαθότητος, τὴν εἶδεν ὡς ἓνα φοβερὸν ἀντίπαλον ἢ ὡς μίαν ποθητὴν λείαν. Τὴν ἐλάτρευσε ἀντὶ νὰ λατρεύῃ τὸν δημιουργὸν τῆς, τὴν κατέστησε ἀντικείμενον τῆς ἀγωνίας του, πολυεῖσοδον στίβον τοῦ θανάτου του, πνευματικοῦ καὶ σωματικοῦ.

Τοιουτοτρόπως ἡ φύσις ἐγινε δι' αὐτὸν μία μοναδική, ἀπόλυτος πραγματικότης, ἡ ὁποία, ἀντὶ νὰ τοῦ ἀποκαλύπτῃ τοῦ ἔκρυπτε τὸν Θεόν.

Ὅστις ὅμως ζῆ εἰς τὴν θείαν χάριν, δὲν ἀποξενώνεται ἀπὸ τὸ ἀληθινὸν νόημα τῆς φύσεως. Τὴν ἀγαπᾷ συμφώνως μὲ τὴν πραγματικὴν τῆς ἀξίαν, δέχεται τὴν «εὐαγγελικὴν» φωνὴν τῆς εἰς τὴν ψυχὴν του καὶ τὴν καθιστᾷ, ἀτενίζων τὰ θαυμάσιά της καὶ μελετῶν αὐτά, βαθμίδα ἀναγωγῆς πνευματικῆς.

Ἡ φύσις, εἰς τὴν ἀρχαίαν καὶ τὴν σημερινὴν γλώσσαν, λέγεται καὶ κόσμος (στολίσιμα). Μὲ τὸν ὄρον τοῦτον, εἰς τὴν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ, τῶν Ἀποστόλων, τῆς Ἐκκλησίας (Πατέρες, ὑμνογραφία, σύγχρονον κήρυγμα), νοεῖται συνήθως τὸ σύνολον τῶν ἀνθρώπων, τοὺς ὁποίους ἠνιοχεῖ ὁ Ἀρχέκακος καθὼς καὶ τὰ ἐπίγεια ἀγαθὰ, αἱ ὑλικά ἀξία καὶ αἱ δυνάμεις τοῦ «αἰῶνος τούτου», τὰ ὁποῖα ἐκεῖνος ὑπόσχεται καὶ παρέχει εἰς τοὺς προσκεκολλημένους εἰς αὐτὸν καὶ εἰς ὅλα αὐτὰ ἀνθρώπους, χρησιμοποιοῦν τὰς θανασίμους ταύτας ἀξίας εἰς τὸν ἀγῶνα του κατὰ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

Όταν ὅμως ἀτενίσωμεν τὸν κόσμον καθαρῶς ὡς ποίημα τοῦ Θεοῦ, ὡς κτίσιν, ἔστω καὶ ἂν εἰς πολλὰ τελεῖ εἰσέτι ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Σφετεριστοῦ, ὁ κόσμος δὲν εἶναι τι τὸ ὁποῖον καλούμεθα νὰ ἀρνηθῶμεν καὶ νὰ πολεμήσωμεν. Εἶναι ἡ θεία ἰδιοκτησία καὶ προσφορά, ὑπάρχει χάριν ἡμῶν, διὰ νὰ ὑψώνῃ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν μας πρὸς τὸν οὐράνιον Πατέρα μας καὶ νὰ μᾶς παρέχῃ ὅλα τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα, μὲ πολλὰς ἀθῶας καὶ εὐλογημένας ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἀπολαύσεις.

Ἀπὸ τὴν φύσιν λαμβάνει ὁ χριστιανικὸς λόγος, μὲ πρότυπον τὸν ἴδιον τὸν Χριστόν, ἀλλὰ καὶ τοὺς Προφήτας καὶ τοὺς ἄλλους ποιητὰς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, εἰκόνας καὶ ἄμεσα διδάγματα. Ἀλλὰ καὶ ἡ λατρεία τῆς Ἐκκλησίας, τόσον πνευματικὴ εἰς τὸ βάθος της καὶ τὰς ἐπιδιώξεις της συμφώνως μὲ τὴν στιχομυθίαν

τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὴν Σαμαρείτιδα, εἶναι ἐν τούτοις καὶ δαψιλέστατα ὑλική, παρέχουσα τὸν ἁγιασμόν καὶ τὴν ἀνάτασιν πρὸς τὴν Θεότητα διὰ μέσου τῶν ὑλικῶν αἰσθήσεων.

Εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφὴν ὑπάρχουν σελίδες ὁλόκληροι καὶ μέρη πάμπολλα, ἐνθα θαυμάζει τις τὴν δύναμιν τῆς θεοπνεύστου ποιήσεως ἐνὸς Δαβίδ, τοῦ «Ίώβ» καὶ τῶν Προφητῶν νὰ ἀντλή ἀπὸ τὰ φαινόμενα καὶ τὰς πραγματικότητας τῆς ὄρατῆς κτίσεως τὸ ὑλικόν της καὶ νὰ ἐνδύτῃ μὲ τοῦτο τὰ θεῖα της διδάγματα. Προσέτι, ἡ Ἁγία Γραφή παρουσιάζει ποῦ καὶ ποῦ τὴν φύσιν καὶ τὰ στοιχεῖα της, ὡς ποῖημα τοῦ Θεοῦ, ἔστω καὶ ἄψυχον, ἔστω καὶ φθαρτὸν καὶ παροδικόν, νὰ μετέχουν εἰς τὴν ὑμολόγησίν του, θέλουσα νὰ δείξῃ μὲ τοιαύτας εἰκόνας (τὰ ξύλα τοῦ δρυμοῦ χειροκροτοῦντα μὲ τοὺς κλάδους των τὴν μεγαλωσύνην τοῦ Κυρίου, τὰ ἄστρα αἰνοῦντα αὐτόν, ἡ χιών, ἡ χάλαζα κ.λ.π. δοξάζοντα αὐτόν) ὅτι ἡ κτίσις, διὰ τὸν πιστόν, εἶναι σύμφωνος χορὸς περὶ τὴν καρδίαν του, μία θαυμασία ὑπαγόμενος καὶ πρόσκλησις εἰς τὴν καρδίαν του διὰ νὰ ὑψωθῇ πρὸς τὸν Κύριον καὶ νὰ τὸν δοξολογήσῃ.

Ὁ Χριστός, μὲ τὰς παραβολὰς του καὶ εἰς ἄλλα σημεῖα τοῦ λόγου του, συνεχίζει τὴν φυσιογνωστικὴν ταύτην ποίησιν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Ἄλλὰ καὶ οἱ Ἀπόστολοι, ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ὑφαίνουν τὸ κήρυγμά των καὶ μὲ τοιαύτην ὕλην. Μεγάλοι διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας, ἰδίως ὁ Βασίλειος, ἐρμηνεύουν εὐρέως τὸ μάθημα θεογνωσίας, ποῦ δίδει ἡ φύσις εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ λαμβάνουν παραδείγματα καὶ εἰκόνας ἀπὸ τὰ φαινόμενα καὶ τὰ κρύφια κάλλη της, διὰ νὰ μεταδώσουν, μὲ ἔλκυστικὸν περίβλημα καὶ ἐπαγωγὸν μέθοδον, τὰς θείας ἀληθείας εἰς τὰς ψυχάς.

Σήμερον, χάρις εἰς τὸν μέγαν παλαιοντολόγον καὶ θεολόγον Ταιγιάρ ντὲ Σαρντέν, ἡ χριστιανικὴ διανόσις εὔρε νέους, ἀπεριγράπτων ὑποσχέσεων δρόμους, ἐρμηνείας τῆς γραπτῆς θείας ἀποκαλύψεως διὰ τῆς φυσικῆς τοιαύτης.

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ταχυδρομικὰς ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία», «Θεολογία» καὶ «Ἐφημέριος», ὅπως σημειώσιν ἐπ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστολῆς.

ΚΥΡΙΑΚΟΔΡΟΜΙΟΝ

ΕΠΙ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΕΝΙΑΥΤΟΥ

17. ΕΠΙ ΤΟ ΕΡΓΟΝ

«Καὶ ἔσεσθέ μοι μάρτυρες...»
(Πράξ. α', 1-9)

Σύμφωνα με τὴν ἐντολὴ τοῦ Κυρίου (Ματθ. κη', 17), οἱ ἔνδεκα μαθηταί, δυναμωμένοι στὴν πίστι καὶ με ἐκδηλῆ τὴν αἰσιοδοξία καὶ τὴ χαρὰ στὰ πρόσωπά τους, «ἐπορεύθησαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, εἰς τὸ ὄρος οὗ ἐτάξατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς». Αὐτὴ τους ἡ πειθαρχία φανερώνει πὼς κανεὶς δισταγμός, καμμιά πλέον ἀμφιβολία δὲν ὑπῆρχε στὴν ψυχὴ τους ὡς πρὸς τὸ θρίαμβο τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ. Ἐπειτα ἀπὸ τὴν αὐτοκτονία τοῦ Ἰουδα (Ματθ. κζ', 3-4), οἱ ἔνδεκα, σφιχτοδεμένοι ἅν ἓνα σῶμα κι' ἓνα πνεῦμα, φέρονται νὰ συναντήσουν τὸν Ἰησοῦν στὸ προκαθορισθὲν σημεῖον : Ἐπάνω στὸ ὄρος. Πρὸκειται περὶ τοῦ γνωστοῦ ὄρους τῶν ἐλαιῶν ὅπου ἀνεπτύχθη ἀξιώματικῶς ἡ ἠθικὴ διδασκαλία τῆς Καινῆς Διαθήκης καὶ ὅπου ὁ Κύριος ἐπέλεγε ὡς τόπον προσευχῆς (Λουκ. στ', 12). Ἐκεῖ στὸν τόπο τῆς γαλήνης, μακριὰ ἀπὸ τὸ θόρυβο τῆς πολυκοσμίας καὶ τὰ παράσιτα, θὰ ἔδινε ὁ θριαμβευτῆς τοῦ θανάτου καὶ ἐκθεμελιωτῆς τῆς κακίας, τὶς τελευταῖες του προφορικῆς ἐντολές, μετὰ τὴν ἀνάστασίν του στοὺς ἐκλεκτοὺς του (Ἰωάν. ιε', 16), καὶ θὰ τοὺς ἐχάρασσε τὸ δρόμο τῆς μαρτυρικῆς των πορείας. Ἔτσι κι' ἔγινε. Ἡ συνάντησις θὰ ἦταν ἀσφαλῶς συγκινητικὴ. Μὲ ἀνάμιχτα συναισθήματα χαρᾶς καὶ φόβου προσκυνοῦν οἱ μὲν καὶ διστάζουν οἱ δέ. Ἰδιοσυγκρασιακοὶ οἱ λόγοι. Ἡ πίστις παραμένει καμίνι πραγματικὸ στὶς καρδιὰς ὄλων ποὺ μ' ὀρθάνοιχτα τὰ μάτια καὶ με τεντωμένα τ' αὐτιά ἀκοῦν τὴ γλυκεῖα καὶ αὐθεντικὴ φωνὴ τοῦ ἐξουσιαστοῦ νὰ τοὺς λέγῃ : «Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος» (Ματθ. κη', 19-20). Καὶ τὸ ὅτι τοῦτο ἐφηρμόσθη κατὰ γράμμα καὶ κατὰ πνεῦμα τὸ σημειώνει ὁ Εὐαγγελιστὴς Μάρκος. «Ἐκεῖνοι δὲ ἐξελθόντες ἐκήρυξαν πανταχοῦ, τοῦ Κυρίου συνεργοῦντος καὶ τὸν λόγον βεβαιούντος διὰ τῶν ἐπακολουθούντων σημείων» (ιστ', 20).

Οἱ μαθηταὶ ποὺ ἐφοίτησαν στὸ σχολεῖο τοῦ Χριστοῦ, ἐχειραγωγοῦντο μὲν μυστικῶς ἀπὸ τὸ Πανάγιον Πνεῦμα καὶ δὲν ἔπαυσαν

νά εἶναι διδασκτοὶ Θεοῦ, ὅπως τονίζει ὁ θεῖος Παῦλος (Α' Κορ. β', 13), ὅμως ἀπὸ τῆ στιγμῆ τῆς ἐντολῆς ὅπως γίνουσι σ' ὅλον τὸν κόσμον διαπρύσιοι κήρυκες τῶν ἀληθειῶν ποὺ ἀπεκαλύφθησαν σ' αὐτούς, ἀνέλαβαν εἰδικὴν ἀποστολήν. Τὴν ἀποστολήν νὰ φέρουν στὸ φῶς τῆς ἀληθινῆς θεογνωσίας τοὺς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένους καὶ νὰ ὀργανώσουν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ γιὰ τὸ σωσμὸ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἐν ὀνόματι τοῦ σταυρωθέντος καὶ ἀναστάντος Κυρίου. Γι' αὐτὸ καὶ ἀπεκλήθησαν Ἀπόστολοι, ὡς ἀπεσταλμένοι τοῦ Χριστοῦ καὶ ὑπηρεταὶ τοῦ λόγου (Λουκ. α', 2). Τόσον αἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων, ὅσον καὶ ἡ παράδοσις τῆς Ἐκκλησίας μας ἀναφέρουν τὴν ἀνάπτυξι τῆς ἐνεργοῦ καὶ συγκινητικῆς δραστηριότητος τῶν μαθητῶν τοῦ Κυρίου καὶ τῶν ἀμέσων συνεργῶν, μὲ θέμα τὴν πίστι πρὸς τὸν ἀναστάντα καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς ἀποθέσεως τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου τῆς ἁμαρτίας. Κι' ἦσαν τὰ κηρύγματα τούς φλογερά, δυνατά, ἐπίμονα, χαριτωμένα, καὶ φανερὰ ἦταν ἢ ἐπὶ τὰ βελτίω μεταβολὴ τῶν ψυχῶν (Πραξ. ε', 32-36) κ.ά. Πότε ἀπὸ κοινοῦ καὶ πότε χωριστὰ οἱ Ἀπόστολοι τοῦ Κυρίου ἐγένοντο τὰ ὄργανα τῆς θείας Βουλῆς, ὅπως ἄλλοτε οἱ μεγάλοι Προφῆται ποὺ προητοιμάζαν τὴν ὁδὸν τοῦ Μεσσοῦ.

* *

Ἐνας ἀπὸ τοὺς πιστοὺς ἐργάτας τοῦ θεοῦ λόγου καὶ Εὐαγγελιστὰς εἶναι καὶ ὁ ἱατρὸς Λουκάς (Κολασ. δ', 14), ὁ «ἀγαπητὸς» ὅπως τὸν ἀποκαλεῖ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, τοῦ ὁποῦ ὑπῆρξε πιστὸς μαθητῆς (Β' Τιμ. δ', 11), καὶ ποὺ λόγῳ τῆς μορφώσεώς του, ἂν καὶ δὲν ἦταν ἀπ' τὸ στενὸ κύκλο τῶν δώδεκα, προσέφερε σ' ἅν ὄργανο τῆς θείας Προνοίας, ἀνυπολογίστους ὑπηρεσίας στὴ νέα πίστι τοῦ Χριστοῦ μὲ τὴ συγγραφὴ τοῦ ὁμωνύμου Εὐαγγελίου καὶ τῶν «Πράξεων» τῶν Ἀποστόλων. Ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκάς καὶ τὰ δύο του βιβλία τὰ συνέταξε ἀπ' τὴ βαθειὰ του ἐπιθυμία νὰ κατηγορήσῃ καὶ νὰ φέρῃ στὸ πραγματικὸ φῶς τῆς ἀληθείας τὸν «κράτιστον» Θεόφιλον, ὁ ὁποῖος ἐζοῦσε στὸ σκότος τῆς ἀγνοίας. Ἀσφαλῶς ἐπρόκειτο περὶ διακεκριμένου, περὶ ἄρχοντος μὲ τὸν ὁποῖον εἶχε φιλικούς δεσμούς, ὡς ἐκ τῆς θέσεώς του, ὁ ἱατρὸς Λουκάς. Καὶ τοῦ ἦταν μιὰ μεγάλη εὐκαιρία νὰ ἐργασθῆ ἐπάνω στὴν ψυχὴ του μὲ τὴ φλόγα εὐσυνειδήτου πιστοῦ, ποὺ κατεῖχε τελείως τὸ δόγμα τῆς σωτηρίας ὄχι σ' ἅν γνῶσι, ἀλλὰ σ' ἅν ζωὴ στὸν ἴδιο του τὸν ἑαυτὸ. Ἡ ἀγάπη σ' ἕνα μας φίλο δὲν ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν ἀνταπόκρισι σὲ ὕλικὰ ἀγαθὰ, σὲ κολακείας, σὲ ἀπόκρυφιν ἀδυναμιῶν ἢ στὴν ἀποφυγὴ νὰ τοῦ γνωρίσωμε τὴν ἀλήθειαν τοῦ Χριστοῦ, ὅσα κι' ἂν αὐτὴ ἐπιβάλλῃ ριζικὴν ἀλλαγὴν, θυσία σ' ἐμᾶς ποὺ θὰ τὴν διδά-

ξωμε και στὸν ἄλλο πού θά τὴν ἀκούσῃ. Ἡ ἀγάπη, σὰν στενὸς πνευματικὸς δεσμὸς, ἐκδηλώνεται εὐεργετική, πολύτροπη, καὶ ἀνάλογα πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ ἀγαπημένου προσώπου. Καὶ τὸ συμφέρον θά τὸ κρίνῃ ἡ ἀγάπη μὲ τὸ μέτρο τῶν εὐαγγελικῶν ἀξιῶν καὶ ὄχι μὲ κοσμικὰ κριτήρια. Μποροῦσε κάλλιστα ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς νὰ διατηρήσῃ τὴν τυπικὴ - κοσμικὴ του φιλία, μ' ἓναν ἀνώτερο καὶ μὲ φιλικὴ καλωσύνην ἄνθρωπο καὶ νὰ τὸν ἄφινε ἀπλῶς νὰ ρωτήσῃ ὁ Θεόφιλος γιὰ τὸ μυστικὸ τῆς ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς μεταβολῆς τοῦ φίλου του, ἀφοῦ ἡ νέα χριστιανικὴ ζωὴ τοῦ Λουκᾶ ἦταν ἀκρῶς ἀντίθετη πρὸς τὴ ζωὴ τοῦ πρῶην εἰδωλολάτρου· ὅμως δὲν ἐνόμιζε πὼς θά εὑρισκε ἀνάπαυσι τὸ πνεῦμα του, μένοντας βωβὸς πρὸ τῆς κραυγῆς τῆς ἀληθείας, ἡ ὁποία ἤθελε νὰ ὀμιλοῦν γι' αὐτὴ παντοῦ καὶ νὰ τὴν συνιστοῦν ὅσοι τὴν ἐγνώρισαν καὶ πρὸ παντός, ὅσοι τὴν ζοῦν.

* * *

Ἀσφαλῶς δὲν θά ὑπάρχουν πραγματικοὶ Χριστιανοὶ πού ζοῦν τὴν ἀλήθεια καὶ νὰ μὴ νοιώθουν τὴν πίεσι τῆς γιὰ τὴν προβολὴ τῆς σ' ἓναν ἢ σὲ πολλοὺς. Εἶναι πράγματι πολὺ ἐγωῖστρια, πολὺ ἀπειτηνική, παραπολὺ ἐνοχλητικὴ στὸ κεφάλαιο αὐτό. Ἐκεῖνο τὸ πρόσωπο τοῦ ὁποίου διαποτίζει τὸ εἶναι του, τὴν ὑπαρξί του, πού τῆς εἶναι σκλάβος, τὸ θέλει μὲ φωτεινότητα, ξαστεριά, παρρησία καὶ πρὸ παντός νὰ τὴν συνιστᾷ μὲ τὰ ἔργα του ἀλλὰ καὶ μὲ τὰ λόγια του. Ἡ ἀλήθεια τοῦ Χριστοῦ εἶναι τὸ κυοφορούμενο παιδί τῆς πιστευσῆς ψυχῆς, πού, ὅπως δὴποτε, θά γεννηθῇ καὶ θά κάμῃ ζωντανὴ τὴν παρουσίαν του. Δὲν μπορεῖ ποτέ, ἂν ὄντως συνελήφθη ἐν πνεύματι Χάριτος, νὰ παραμείνῃ διαρκῶς ὑπὸ κυοφορίαν: «Ἐὰν ὁμολογήσῃς ἐν τῷ στόματί σου Κύριον Ἰησοῦν, καὶ πιστευσῇς ἐν τῇ καρδίᾳ σου ὅτι ὁ Θεὸς αὐτὸν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, σωθήσῃ· καρδίᾳ γὰρ πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην, στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν» (Ρωμ. ι', 9-11). "Ὅχι ἀπλῶς ὁμολογεῖται μὲ τὴν ἐννοίαν τῆς ὁμολογίας τῶν πρώτων Χριστιανῶν ὅταν συνελαμβάνοντο ν' ἀποκηρύξουν τὴν πρὸς τὸν Χριστὸν πίστι τους, ὅποτε θ' ἀπεκαλοῦντο «ὁμολογηταί», ἀλλὰ μὲ τὴν εὐκαίρως - ἀκαίρως παρουσίαν τῆς σ' ἓνα ἢ σὲ πολλοὺς (Β' Τιμ. δ', 2). Ἡ ἀλήθεια θέλει τὸ ἐκφραστικὸ τῆς ὄργανο. Καὶ κατάλληλο ὄργανο δὲν εἶναι παρὰ ὁ «ὢν ἱκανὸς καὶ ἑτέρους διδάξαι» (Β' Τιμ. β', 2) ὅπως σημειώνει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος. Καὶ ὁ Λουκᾶς, λοιπόν, ἀπεδείχθη ἱκανὸς καὶ ἑτέρους διδάξαι, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τὸν φίλο του Θεόφιλο. Καὶ κατέστη ἱκανὸς γιατί, ἀπλούστατα, παρέδωσε τὸν ἑαυτό του αἰχμάλωτο στὸ Χριστό, μιμηθεὶς τὸν ἄλλοτε διώκτην διδά-

σκαλόν του Παῦλον. Ἐπιδεικτικὴ καρδιά, καλοπροαίρετος ἄνθρωπος, καὶ καταλεγόμενος στὴ χορεία τῶν ἐπιστημόνων τῆς ἐποχῆς του καὶ ταπεινός, ἐδέχθη καὶ ἐνεκολπώθη τὴν ἀλήθεια τοῦ Χριστοῦ. Αὐτὴν τὴν ἀλήθεια ἐκαλλιέργησε στὸν ἑαυτό του καὶ στοὺς ἄλλους μὲ τοὺς ὁποίους εἶχε συναναστροφή καὶ κοινωνικοὺς δεσμούς, μολονότι καὶ τότε ὑπῆρχαν σαρκασταί, χλευασταί, φαιδροί, εἴρωνες καὶ σοφισταί τῆς δεκάρας, ὅπως καὶ σήμερα. Οἱ ρηχοὶ καὶ γελοιοὶ τύποι δὲν θὰ λείψουν ποτέ. Ἡ φύσις παρουσιάζει τοὺς ἐξ ἀγνοίας ἢ κληρονομικότητος χαλασμένους στὰ μυαλά. Μ' αὐτὸ δὲν ἔπεται πὼς οἱ Χριστιανοί, καὶ μάλιστα οἱ μορφωμένοι καὶ ἐπιστήμονες, πρέπει νὰ βουλώσουν τὸ στόμα τους μπροστὰ στὰ φαιδρὰ αὐτὰ ὑποκείμενα ποὺ παραμένουν γιὰ τὸν ἑαυτό τους καὶ γιὰ τοὺς ἄλλους ἄσκοποι ζωντανοὶ ὄργανισμοί, σὰν ἀπλοῖ ἀριθμοὶ καὶ ὄγκοι στὸ σύνολον.

*
* *

Ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς, λοιπόν, ἐψάρεψε μέσα ἀπὸ τὸ βυθὸ τῆς κοσμικῆς λιμνοθάλασσας τὸ μεγάλο αὐτὸ ψάρι τοῦ λέγεται Θεόφιλος. Ἐπειδὴ ἀγαποῦσε τὸν ἄνθρωπο, τὴν ψυχὴ τοῦ φίλου του, ὁ Λουκᾶς ἐθεώρησε σκόπιμο καὶ ἐπιτακτικὸ τοῦ καθήκον νὰ τὸν φέρῃ καὶ στὸ ἀληθινὸ φῶς τῆς θεογνωσίας γιὰτὶ ἦταν εἰδωλολάτρης. Κι' ἐχρησιμοποίησε τὸν προφορικὸ λόγον, σὰν ὄργανο τῆς φωτιστικῆς Χάριτος. Ἡ πρόθεσί του ἀγία, ἡ πίστι του στερεά, ἡ ἀγάπη του θερμὴ καὶ τὰ λόγια του μέσον καταλληλότατο γιὰ τὸ σκοπὸ. Τὸ ὅτι ὁ Λουκᾶς εἰργάσθη δυνατὰ καὶ συστηματικὰ γιὰ τὸ φωτισμὸ τοῦ ἀκρατίστου φίλου του, τὸ φανερώνει στὸ πρῶτο του προσωπικὸ γράμμα ποὺ εἶναι τὸ σημερινὸ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον. Γράφοντάς του μὲ κάποια ἀνησυχία γιὰ τὴν παρείσφρυσιν μυθικῶν στοιχείων μέσῳ ἀνοήτων «διηγήσεων» ἀπλοϊκῶν ἢ αἰρετικῶν, ἀπὸ ζήλο ἢ πονηριὰ τῶν ἐνδιαφερομένων, τοῦ τονίζει στὸ γράμμα του : « Ἐπειδήπερ πολλοὶ ἐπεχείρησαν ἀνατάξασθαι διήγησιν περὶ τῶν πεπληροφορημένων ἐν ἡμῖν πραγμάτων, καθὼς παρέδουσαν ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται καὶ ὑπηρέται γενόμενοι τοῦ λόγου, ἔδοξε καί μοι, παρηκλουθηκότι ἄνωθεν πᾶσιν ἀκριβῶς, καθεξῆς σοι γράψαι, κράτιστε Θεόφιλε, ἵνα ἐπιγνῶς περὶ ὧν κατὰ τὴν ἀσφάλειαν». Προηγῆθη, λοιπόν, κατ' ἑξῆς τοῦ Θεοφίλου προφορικὴ βίασις τῶν ἀποκαλυφθεισῶν ἀληθειῶν, ὅπως αὐτὸς τις παρέλαβε ἀπὸ αὐτόπτας καὶ ὑπηρετάς τοῦ λόγου. Καὶ σὲ ὀλόκληρον βιβλίον εἴκοσι τεσσάρων κεφαλαίων ὁ Λουκᾶς ἐκθέτει χαριτωμένα τὸ γλυκοχάραγμα, μεσουράνισμα καὶ ἡλιοβασίλεμα τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἐπιγείου δράσεως τοῦ Κυρίου γιὰ νὰ κατασφαλίσῃ στὴ συνείδησι τοῦ φίλου του τὸν πνευματικὸν

θησαυρό που τοῦ ἔδωσε (Λουκ. α', 1-4). Εἶναι ἀραιότατα τὰ φαινόμενα ἐπιστημόνων σήμερα που πιστεύουν βαθειά στή θεότητα τοῦ Χριστοῦ καὶ παραπλεύρως πρὸς τὰς ἐπιστημονικὰς καὶ ἐπαγγελματικὰς τῶν ἐνασχολήσεις, ἐργάζονται στὸν κύκλο τῶν συναδέλφων τους νὰ φωτίσουν, νὰ στηρίξουν καὶ ν' ἀσφαλίσουν τὸ χριστιανικὸ θησαυρὸ τῆς πίστεώς μας. Καὶ μάλιστα μεταξύ τῶν ἱατρῶν που ἐπιμένουν νὰ καλύψουν τὴν ψυχὴ καὶ τὸν πνευματικὸ καθόλου κόσμον στὶς σάρκινες τῆς καρδιάς πλάκες καὶ στὰ ἐγκεφαλικά κύτταρα ἢ στὸ αἷμα στοὺς ἰστούς καὶ στὰ εἰδικὰ ὑγρά τῶν ὀργάνων μας, μὲ τὴν πεπλανημένη ἰδέα νὰ σκοτώσουν τὸν ἔλεγχον τῆς συνειδήσεώς των καὶ ν' ἀποφύγουν τὰς συνεπειὰς τῆς δικαιοκρισίας τοῦ Θεοῦ.

*
* *

Ὁ συγγραφεὺς τῶν «Πράξεων» δὲν ἐσταμάτησε μονάχα στὴ γραπτὴ ἐξιστόρησι τῶν γεγονότων τῆς ὑπερφυσικῆς ἀποκαλύψεως μὲ τὸ σκοπὸ νὰ ἐμπεδώσῃ καὶ νὰ φρουρήσῃ τὸ θησαυρὸ τῆς ἀληθείας τοῦ Χριστοῦ, ἀλλ' ἔχοντας στὴ διαρκῆ μέρεινά του τὴ σωτηρία τοῦ Θεοφίλου, συγγράφει καὶ δεῦτερο γράμμα, ὕστερα ἀπὸ τὴν πρώτη συστηματικὴ ἔκθεσι τοῦ ἔργου τοῦ Κυρίου. Σκοπὸς : ἡ δρᾶσις τῶν Ἀποστόλων, οἱ πειρασμοὶ τους, ἡ συγκρότησις τῆς χριστιανικῆς κοινότητος, ἡ δραστηκότης τῆς Χάριτος μετὰ τὴν Πεντηκοστή, ἡ ἀγία ζωὴ τῶν πρώτων Χριστιανῶν καὶ τὸ θαῦμα τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. Στὴν περικοπὴ αὐτῇ, που διαβάζεται πασχαλινῇ ἡμέρᾳ στὴν Ἐκκλησίᾳ μας, ὑπογραμμίζει στὸ Θεόφιλο πὼς ὁ Χριστὸς δὲν ἐθεωροῦσε ἀπλῶς γιὰ νὰ παραφουσκώσῃ τὰ μυαλὰ τῶν ἀκροατῶν μὲ γνώσεις, ὅπως οἱ ἠθικοδιδάσκαλοι ἀερολόγοι τοῦ αἰῶνος του, ἀλλ' ἔδωσε σάρκα στὸ ὕψιστον ἀγαθὸ νὰ περπατήσῃ στὴ γῆ μεταξύ τῶν ἀνθρώπων καὶ ἀπέδειξε στὰ πράγματα πὼς ἡ ἀρετὴ εἶναι κατορθωτὴ γιὰ κείνους που πιστεύουν σὲ ἰδανικὸ κόσμον, γιὰ κείνους που ἀγωνίζονται ν' ἀπαριστοιχισθῶν ἀπὸ τὴν ὕλη καὶ συνειδητὰ ἐπιδιώκουν τὴν ἑνωσί τους μετὰ τοῦ Θεοῦ. Καὶ τονίζει τὸ «ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν» (α', 1), γιὰ νὰ κρίνῃ ὁ ἴδιος ὁ Θεόφιλος τὴ διαφορὰ μεταξύ σοφῶν τῆς ἐποχῆς καὶ τοῦ Ἰησοῦ, τοὺς ὁποίους μὲ αὐθάδεια καὶ ἀσεβῶς τολμοῦν νὰ θέσουν σὲ παράλληλον γραμμὴ πίστεως καὶ διαφερόντων οἱ σύγχρονοὶ μας. Σὰν νὰ ἔγραφε : πρόσθε, φίλε μου, νὰ μὴ παρασυρθῆς οὔτε ἀπὸ τὴν καλλιέπεια τῶν ρητόρων τῆς εἰδωλολατρείας, οὔτε ἀπὸ τὰ ψήγματα τῆς ἀληθείας που βρίσκονται στὸν ὄγκον τοῦ χώματος τῶν διδασκάλων τοῦ κόσμου, γιὰτὶ τὸ μυστήριον τῆς σωτηρίας δὲν βρίσκεται στὴν ἔντεχον πλοκὴ λέξεων καὶ φράσεων, οὔτε στὴν ὠραιολογία εὐφραδειῶν, οὔτε στὰ σκοτεινά, μὲ

κάποια φωτεινά ποικίλματα δόγματα τῶν σοφῶν τοῦ αἰῶνος, «ὧν τὴν σοφίαν κατήργησε τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας» (Α΄ Κορ. α΄, 19), ἀλλὰ στὴν πίστι καὶ στὴν ἐν Χριστῷ ζωὴ. Τοῦ τονίζει μὲ τὴν ὑπομνησι πῶς, μετὰ τὸ πάθος, τοῦ ὁποίου τὸ μυστήριον κλείνεται στὰ σπλάχνα τῆς θεϊκῆς ἀγάπης γιὰ τὸ λυτρωμὸ τῆς ἀνθρωπότητος καὶ τὴν προσωπικὴ ἐνὸς ἐκάστου σωτηρία, πῶς ὁ Ἰησοῦς, πρὸ τῆς ἀναλήψεώς του στοὺς οὐρανοὺς ἀπαρέστησεν ἑαυτὸν ζῶντα ἐν πολλοῖς τεκμηρίοις δι' ἡμερῶν τεσσαράκοντα ὀπτανόμενος τοῖς μαθηταῖς καὶ λέγων τὰ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ» (Πραξ. α΄, 3). «Ζῶντα» παρέστησεν ἑαυτὸν ὁ Κύριος μετὰ τὴν ἀνάστασίν του καὶ ὅχι ἐν εἴδει ἀνθρώπου, ὅπως μπορούσαν νὰ φανταστοῦν οἱ ἀγωνιῶντες μαθηταὶ του (Λουκ. κδ΄, 39), ἢ ὅπως θὰ ἐφλυάρουν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ οἱ φίλοι τοῦ Θεοφίλου εἰδωλολάτραι. Καὶ ὅχι μονάχα παρέστησεν ἑαυτὸν ζῶντα, ἀλλὰ καὶ ὑπομιμνήσκοντα τὰ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ὕστερα ἀπὸ τὴν κατάρρευσι τοῦ ψεύδους καὶ τὸν θρίμβο τῆς ἀληθείας. Καὶ κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ πρὸ τῆς ἀναλήψεως χρόνου ἑστερέωνε τὴν πίστι στὴν ἀνάστασί του καὶ τὴ θεότητά του ὥστε νὰ ὑψώνεται ἡ διάνοια τῶν μαθητῶν στοὺς ὁποίους μετὰ δέκα ἡμέρας θὰ ἀπέστελλε τὸ Ἅγιον Πνεῦμα πού θὰ ἰσχυροποιῆ κατὰ τὴν ὑπόσχεσί του, τὴ βούλησί τους, γιὰ νὰ σηκώσουν καὶ νὰ μεταφέρουν στὸ κόσμον τὸ βάρος τῶν θείων ἀποκαλύψεων. Πρὸ τοῦ σωτηρίου του πάθους καὶ τῆς ἀναστάσεώς του, ἔλεγε στοὺς μαθητάς του ὁ Κύριος κατὰ τὴν ἀρχιερατικὴ του προσευχὴ : «Ἔτι πολλὰ ἔχω λέγειν ὑμῖν ἀλλ' οὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι. Ὅταν δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὀδηγήσει ὑμᾶς εἰς πᾶσαν ἀλήθειαν· οὐ γὰρ λαλήσει ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὅσα ἂν ἀκούσῃ λαλήσει καὶ τὰ ἐρχόμενα ἀναγγελεῖ ὑμῖν» (Γ' ἰωάν. ιστ΄, 12-13). Καὶ τὴν ἀλήθεια αὐτῆ, γράφει στὸ Θεόφιλο, ἐπανέλαβε μετὰ τὴν ἀνάστασί του ὁ Σωτὴρ πρὸς τοὺς μαθητάς, μετὰ τῶν ὁποίων μάλιστα «συναλίζετο», δηλ. ἔτρωγε ψωμί καὶ ἀλάτι μαζί τους, μετεῖχε τῆς ἰδίας τραπέζης, ν' ἀποδείξῃ πῶς «πνεῦμα, σάρκα καὶ ὄσῃ οὐκ ἔχει» (Λουκ. κδ΄, 39), ὅπως αὐτοὶ ἀρχικῶς ἐνόμιζαν, ἀλλ' εἶναι ὁ Θεάνθρωπος Κύριος, πού ἔπαθε, ἐσταυρώθη καὶ ἀνεστήθη.

* * *

Καὶ ὁ Λουκάς δὲν παραλείπει τὴν μικρολεπτομέρεια πού ἀφορᾷ τὴν περιέργειαν τῶν μαθητῶν νὰ τὴ σημειώσῃ στὸ Θεόφιλο : «Κύριε τοῦ εἶπαν, ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ ἀποκαθιστάνεις τὴν βασιλείαν τῷ Ἰσραὴλ ;» Εἶχε σκοπὸ. Γιατὶ ἡ ἐμφάνισις τοῦ Κυρίου ἦταν ὅχι πνευματικὴ, ἐκτοπλασματικὴ, νεφελώδης, ἀλλὰ πραγματικὴ, ζωντανὴ ἦταν ἡ παρουσία του. Ἐρωτοῦν οἱ μαθηταὶ καὶ πέρνουν

φωναχτά ὄχι μὲ σημάδια τὴν ἀπάντησι : «Οὐχ ὑμῶν ἔσται γινῶναι χρόνους ἢ καιροὺς οὓς ὁ πατὴρ ἔθετο ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ, ἀλλὰ λήψεσθε δύναμιν ἐπελθόντος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐφ' ὑμᾶς καὶ ἔσεσθέ μοι μάρτυρες ἐν τε τῇ Ἱερουσαλῆμ καὶ ἐν πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ Σαμαρείᾳ καὶ ἕως ἐσχάτων τῆς γῆς» (Πράξ. α', 7-8). Ἔτσι ἐκλείδωσε τὴν ἀνθρωπίνην λαλίᾳ του ὁ Κύριος καὶ ἀνελήφθη, γράφει στὸ Θεόφιλο ὁ Λουκᾶς. «Καὶ ἔσεσθέ μοι μάρτυρες, ἕως ἐσχάτων τῆς γῆς», ὡς αὐτόπται καὶ αὐτήκοοι τῆς ἐκείνου μεγαλειότητος ὅπως ἔγραφεν ὁ Ἀπόστολος Πέτρος : «Οὐ γὰρ σεσοφισμένοις μύθοις ἐξακολουθήσαντες ἐγνωρίσαμεν ὑμῖν τὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ δύναμιν καὶ παρουσίαν, ἀλλ' ἐπόπται γεννηθέντες τῆς ἐκείνου μεγαλειότητος» (Β' α', 16). Καὶ ὅπως ὅλοι οἱ Ἀπόστολοι ἠσθάνοντο ἀκατανίκητη πίεσι νὰ κηρύττουν τὰς εὐαγγελικὰς ἀληθείας, ἔτσι καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς. Ἐκεῖνοι στὸν ἐκβιασμό ν' ἀπαρνηθοῦν τὸ ἱεραποστολικὸ τους καθήκον ἀπαντοῦσαν : «Οὐ δυνάμεθα γὰρ ἡμεῖς, ἃ εἶδομεν καὶ ἠκούσαμεν μὴ λαλεῖν» (Πράξ. δ', 20). Κι' εἶναι βέβαιον πῶς, προφορικῆ καὶ γραπτῆ κατῆχησις ἐνὸς μορφωμένου ἀνθρώπου ἐκ μέρους ἄλλου τῆς αὐτῆς κοινωνικῆς θέσεως καὶ περιωπῆς, ὅταν μάλιστα γίνεται μὲ ταπεινώσι, ἀγαθότητα ἐλαττηρίου καὶ ἐνθουσιασμό, φέρνει θετικὰ ἀποτελέσματα. Ὁ Λουκᾶς, Ἕλληνας γιατρός ἦταν, καὶ τὰ ὑλικά του συμφέροντα μεταξὺ τῶν εἰδωλολατρῶν ὑπηγόρευαν, στὰ πρῶτα βήματα τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, νὰ πηγαίνει μὲ τὰ νερά τοῦ κόσμου καὶ ὄχι νὰ καταστραφῇ ἐπαγγελματικῶς καὶ ἡ ζωὴ του νὰ κινδυνεύῃ ἀπὸ στιγμή σὲ στιγμή. Κι' ὅμως ὑπεράνω ὑλικῶν συμφερόντων, κοσμικῆς δόξης καὶ ἀτομικῆς ζωῆς ἔθεσε τὸ θρίαμβο τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀρετῆς τοῦ Χριστοῦ, γιατί συνέλαβε τὸ νόημα τῆς εὐτυχίας, ποὺ δὲν βρίσκεται, παρὰ στὴ ζωὴ τοῦ Χριστοῦ. Αὐτὸς ἦταν καὶ ὁ λόγος ποὺ ἐγένετο συνεργὸς καὶ συνοδοιπόρος τοῦ Παύλου καὶ ποὺ συνέγραψε τὰ δυὸ ὀλόκληρα βιβλία στὸ φίλο του Θεόφιλο. Πόσο ψηλὰ θὰ εἶχεν ἀνεβῆ ἡ ἠθικὴ καὶ πνευματικὴ στάθμη τῶν λαῶν ἂν οἱ ἐπιστήμονες, οἱ διανοοῦμενοι καὶ μορφωμένοι ἄνθρωποι πίστευαν καὶ ζοῦσαν τὴ ζωὴ τοῦ Λουκᾶ, ἅς τὸ συμπεράνῃ κάθε τίμιος καὶ ἀπροκατάληπτος ἄνθρωπος.

Ἀρχιμ. ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΑΘ. ΚΑΛΥΒΑΣ
Ἱεροκήρυξ Ἱ. Μητροπόλεως Χαλκίδος

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Εἰδοποιοῦνται οἱ εὐλαβέστατοι Ἐφημέριοι,
ὅτι τὰ Ταχυδρομικὰ Ταμιευτήρια χορηγοῦν εἰς
τοὺς κληρικοὺς στεγαστικά δάνεια, ἐπὶ τῇ αἰ-
τήσει τῶν ἐνδιαφερομένων.

Α Λ Λ Η Λ Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α

Α ἰ δ ε σ. Π α ν α γ ι ώ τ η ν Θεοδ. Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ μεταβιβασθῆ ἡ σύνταξις εἰς ἔγγραμα θῆλεα τέκνα τοῦ ἱερέως, ἔστω καὶ ἂν ταῦτα εἶναι ἄπορα. Ὑμεῖς θὰ δικαιούσθε συντάξεως ἀπὸ τοῦ Δεκεμβρίου τοῦ τρέχοντος ἔτους. Τὰ διανύμενα μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ ὅριου ἡλικίας ἔτη ὑπηρεσίας δὲν ὑπολογίζονται εἰς τὴν σύνταξιν ἀλλὰ μόνον διὰ τὸ ἐφ' ἅπαξ βοήθημα τοῦ Ταμείου Ἀρωγῆς. Διὰ τὸ ζήτημα τῆς παραμονῆς σας θὰ ἀπευθυνθῆτε εἰς τὸν Σεβ. Μητροπολίτην σας, ὁ ὁποῖος εἶναι καὶ ὁ μόνος ἀρμόδιος. Ζητηθέν τεῦχος σᾶς ἀπεστάλη ταχυδρομικῶς.—Κ ὕ ρ ι ο ν Π α ν α γ ι ώ τ η ν Χ α τ ζ η π ρ ο κ ο π ί ο υ, Θεσ/νικην. Ζητηθέντα τεύχη ἀπεστάλησαν. Ἡ ἀκολούθια τῆς Ἀγίας Σκέπης ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 19 τεῦχος τοῦ ἄ' Ἐφημερίου» τοῦ ἔτους 1966. Ἔχει δημοσιευθῆ παλαιότερον εἰς ἀνεξάρτητον τεῦχος, τὸ ὁποῖον ἔχει ἐξαντληθῆ.—Α ἰ δ ε σ. Π. Π. Ἡ σύνταξις σας θὰ ἀνέλθῃ εἰς τὸ ποσὸν τῶν 1340 δραχμῶν περίπου καὶ τὸ ἐφ' ἅπαξ εἰστάς 37.000 δραχμῶν περίπου. Ἐκτὸς τῆς αἰτήσεως ἀπαιτοῦνται καὶ τὰ ἐξῆς δικαιολογητικά: α) Ἀπολυτήριον γράμμα. β) Πιστοποιητικὸν τοῦ Προέδρου τῆς Κοινότητος περὶ ἐγγραφῆς σας εἰς τὰ μητρώα τῆς Κοινότητος, περιλαμβανόν ὡσαύτως τὸ ἔτος γεννήσεως καὶ τὴν οικογενειακὴν σας κατάστασιν. γ) Φύλλον διακοπῆς μισθοδοσίας ἐκ τοῦ οἰκείου Δημοσίου ταμείου. δ) Βεβαίωσιν τοῦ Μητροπολίτου σας ἐμφαίνουσαν τὸν χρόνον χειροτονίας σας, ἀρχικοῦ διορισμοῦ καὶ τυχόν μεταθέσεών σας εἰς ἄλλας ἐνορίας, κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν, τὰς τυχόν ἐπιβληθείσας ποινὰς ἀργίας μετὰ στερήσεως ἢ μὴ τῶν ἀποδοχῶν σας, τὴν μισθολογικὴν κατηγορίαν εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκετε, μετὰ τοῦ ἀκριβοῦς χρόνου κατατάξεώς σας εἰς αὐτὴν καὶ τὴν ἡμερομηνίαν κοινοποιήσεως τοῦ ἀπολυτηρίου γράμματος. ε) Βεβαίωσιν τῆς Ἐκκλησίας Συμβουλίου τοῦ Ἰ. Ναοῦ εἰς τὸν ὁποῖον ἐφημερεύετε, ἐμφαίνουσαν τὴν καταβολὴν ἢ μὴ δώρου ἑορτῶν Χριστουγέννων καὶ Πάσχα ἀπὸ τοῦ ἔτους 1958 μέχρι τέλους 1962. στ) Πιστοποιητικὸν φορολογικῆς ἐνημερότητος τῶν πρὸς τὸ Δημόσιον τυχόν χρεῶν σας, ἐκ τοῦ οἰκείου Δημοσίου Ταμείου. Τὰ ἀνωτέρω δικαιολογητικά θὰ ὑποβληθῶν εἰς τὸ Τ.Α.Κ.Ε. μέσω τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς σας. Βεβαίως εἶναι δυνατὴ ἡ εἰσπραξις τῆς συντάξεώς σας ἀπὸ τὸ Κεντρικὸν TAKE ἐν περιπτώσει ἐγκαταστάσεώς σας εἰς Ἀθήνας.—Α ἰ δ ε σ. Ἡ λ ί α ν Γ ε ω ρ γ ο ὕ λ α ν, Μεγάρχην Τρικιάλων Θεσσαλίας. Ἐλήφθη ἡ ἐπιστολὴ σας μετὰ τὰς τελετουργικὰς ἀπορίας σας καὶ διεβιβάσθη εἰς τὸν ἀρμόδιον συνεργάτην μας. Τὴν ἀπάντησιν θὰ τὴν λάβετε μέσω τῶν οἰκείων στηλῶν τοῦ ἄ' Ἐφημερίου» ἐν καιρῷ.—Α ἰ δ ε σ. Ν ι κ ὸ λ α ο ν Ἄ ν τ ω ν ί ο υ, Ἐφημέριον Μακροκαμάρας. Ἡ ἐπιστολὴ σας ἐλήφθη. Ἀπάντησιν θὰ λάβετε ἐν καιρῷ ἀπὸ τῶν στηλῶν τοῦ ἄ' Ἐφημερίου», δεδομένου ὅτι προσγύονται πολλαὶ ἄλλαι ἀπορίαι ἐφημερίων ἐπὶ σχετικῶν θεμάτων.—Α ἰ δ ε σ. Χ ρ. Φ. Μ α κ ε δ ο ν ί α ν. Ἔχει ἤδη δοθῆ ἀπάντησις εἰς τὸ ἐρωτηματικόν σας. Ἰδατε σχετικῶς τὴν ὑπ' ἀριθ. 22 ἀπάντησιν εἰς λειτουργικὰς, κανονικὰς κ.λ.π. ἀπορίας, εἰς τεῦχος ὑπ' ἀριθ. 2 τῆς 15 Ἰανουαρίου 1966, σελ. 59. Ἐὰν ὑφίσταται θέμα συγγενείας μεταξύ τῶν νεονύμφων θὰ τὸ ἀναφέρετε εἰς τὸν Σεβ. Μητροπολίτην σας, ὁ ὁποῖος καὶ θὰ κρίνῃ ἀναλόγως. Διὰ νὰ προβῆτε εἰς ἀπόπειραν συμφιλίωσεως ἐπίσημον θὰ πρέπει νὰ ἔχετε ἐντολὴν τοῦ Μητροπολίτου σας, καὶ νὰ ἔχη ὑποβληθῆ αἰτήσις τοῦ ἐνδιαφερομένου πρὸς διάζευξιν. Βεβαίως εἶναι καθήκον τοῦ ἐφημερίου ὅπως διὰ τῶν προσφῶρων εἰς αὐτὸν πνευματικῶν μέσων ἐπιτύχει τὴν ἐξομάλυνσιν τῶν διαφορῶν μεταξύ τῶν συζύγων, πρὸς ἀποτροπὴν τῆς λύσεως τοῦ γάμου. Τὸ ζήτηθέν τεῦχος σᾶς ἀπεστάλη ταχυδρομικῶς. Διὰ τὰ βιβλία ποῦ μᾶς γράψατε πρέπει νὰ ἀπευθυνθῆτε εἰς τὴν Ἀποστολικὴν Διακονίαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἰασιῶν 1, Ἀθήναι, διὰ νὰ συνεννοηθῆτε σχετικῶς.—Α ἰ δ ε σ.

Δ. Μπίκον, 'Εφημέριον 'Αγίου 'Ανδρέα. Αί ἀπορίαι σας διεβιβάσθησα' εἰς τὸν ἀρμόδιον συνεργάτην μας. Αἱ ἀπαντήσεις θὰ δοθοῦν ἐν καιρῷ ἐκ τῆς οἰκείας στήλης τοῦ «'Εφημερίου».—Κύριον Δημήτριον 'Αθανασιάδην, 'Ενταῦθα. 'Ενεγράφητε καὶ σᾶς ἀπεστάλησαν ταχυδρομικῶς τὰ τεύχη 1—9 τοῦ 1967.—Κύριον Μιχαήλ Γωνιωτάκη, Θεολόγον, Νεάπολιν Κρήτης. Αἰτηθέντες τόμοι «'Εκκλησίας» ὡς ἀπεστάλησαν ταχυδρομικῶς.—Αἰδεσ. Κωνσταντῖνον Γάτσιον, Θεσσαλονίκην. Αἰτηθέντα τεύχη «'Εκκλησίας» καὶ «'Εφημερίου» σᾶς ἀπεστάλησαν.—Κύριον Βασίλειον Ντολιόπουλον, 'Αργος. 'Ενεγράφητε καὶ σᾶς ἀπεστάλησαν τὰ τεύχη τοῦ Περιοδικοῦ ἀπὸ 15—8—1966.—Αἰδεσ. Φώτιον Παπαδόπουλον, Καλαμάταν. 'Ενεγράφητε μερίμνη 'Ιερᾶς Μητροπόλεώς σας.—Αἰδεσ. 'Αβραάμ Παπαδόπουλον, 'Εξοχὴν-Νευροκοπίου. 'Εκ τῆς ἐπιστολῆς σας τὸ πρῶτον ἐπληροφορήθημεν τὴν χειροτονίαν σας καὶ προσέβημεν εἰς τὴν ἐγγραφήν σας εἰς τὰ ἡμέτερα συνδρομητολόγια. "Ἦδη σᾶς ἀπεστείλαμεν ταχυδρομικῶς τὰ ἐκδοθέντα τεύχη τοῦ 1967 ὡς καὶ ἐκδοθέντα μέχρι σήμερον ὑπὸ τοῦ Περιοδικοῦ βιβλία, τὰ ὅποια διὰ τῶν 'Ιερῶν Μητροπόλεων ἀπεστάλησαν πρὸς ἅπαντας τοὺς κληρικούς δωρεάν.—Αἰδεσ. Οἰκονόμου Χρήστον Ραγκούσην, Πάρον. 'Απὸ τοῦδε καὶ εἰς τὸ ἐξῆς θὰ λαμβάνητε κανονικῶς ἀμφοτέρω τὰ περιοδικά.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

'Επίκαιρα.—**Θεοδότη Σπεράντσα**, 'Ἡ ἐργασία.—Τοῦ 'Αγίου καὶ Μεγάλου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου τοῦ Ναζιανζηνοῦ, 'Ο περὶ ἱερωσύνης λόγος. 'Απόδοσις **Θεοδότη Σπεράντσα**.—**Εὐαγγέλου Θεοδώρου**, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσ/νίκης, 'Ἡ ποικιλία τῶν λειτουργικῶν τύπων.—**Αρχιμ. Φιλαρέτου Βιτάλη**, 'Ιεροκήρυκος 'Ι. Μητροπόλεως Νικοπόλεως, 'Ἡ πίστις κατὰ τὸν 'Απόστολον Παῦλον.—**Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου**, Κατὰ τῆς φιλορηματίας, τῆς πολυτελείας καὶ τῆς ἀνελεημοσύνης (β'). 'Απόδοσις **'Ανθίμου Θεολογίτη**.—**Αρχιμ. Προκοπίου Παπαθεοδώρου**, Πλειότερον καὶ καθαρότερον φῶς εἰς τὴν νεολαίαν μας.—**Βασ. 'Ηλιάδης**, 'Ἡ Πανεύφημος Παρθένος τῆς Χαλκηδόνος. Πῶς ἔζησε καὶ ἐμαρτύρησε ἡ 'Αγία Εὐφημία.—**Θρησκευτικῆς καὶ ἠθικῆς μελέτης τοῦ ἐν 'Αγίους Πατρός ἡμῶν Νεκταρίου Αἰγίνης**. Περὶ Παρθενίας. 'Απόδοσις **Θεοδότη Σπεράντσα**.—'Απαντήσεις σὲ λειτουργικῆς, κανονικῆς καὶ ἄλλας ἀπορίες.—**Βασ. Μουστάκη**, Τὸ ποίημα τοῦ Θεοῦ.—**Αρχιμ. Χριστοφόρου Καλύβα**, 'Ιεροκήρυκος 'Ι. Μητροπόλεως Χαλκίδος, Κυριακοδρόμιον ἐπὶ τῶν ἀποστολικῶν ἀναγνώσματων τοῦ ἑνιαυτοῦ. 17. 'Επὶ τὸ ἔργον.—'Αλληλογραφία.

Τύποις : ΤΣΙΡΩΝΗ (Μονοτυπικὰ Συγκροτήματα)
'Οδὸς Λένουμαν 185, 'Αθήναι — Τηλέφ. 530.318.

'Υπεύθυνος Τυπογραφείου: Δημήτριος Β. Δεσποτάκης
Λεωφόρος 'Ηρώων 26, Περιστερί